

GYÖMRŐ VÁROS

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

PESTTERV

2009. július

KÉSZÜLT
GYÖMRŐ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA MEGBÍZÁSÁBÓL

GYÖMRŐ VÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Készítette:
PESTTERV Kft és a Terra Studio Kft

Felelős tervezők:
Schuchmann Péter ügyvezető igazgató, Pestterv Kft
Laky Ildikó ügyvezető igazgató, Terra Studio Kft

Tervezők, szakértők:
Károlyi János (Pestterv Kft)
Kukely György (Terra Studio Kft)
Laky Ildikó (Terra Studio Kft)
Lombár István (Pestterv Kft)
Schuchmann Péter (Pestterv Kft)
Sifter Livia (Terra Studio Kft)
Szabó Gábor (Terra Studio Kft)
Vancsó Veronika (Terra Studio Kft)

PESTTERV

**Pest megyei Terület-, Település-, Környezet
Tervező és Tanácsadó Kft.**

1085. Budapest, Kőfaragó u. 9.
Tel: 267 05 08, 267 70 78 Fax: 266 75 61
E-mail: pestterv@pestterv.hu
www.pestterv.hu

Terra Studio Kft.

Területi Kutató Tervező Tanácsadó Iroda
1094 Budapest, Angyal u. 7/A.
Tel.: 1/ 456 50 90 Fax: 1/ 456 50 99
E-mail: terra95@hu.inter.net

Tartalom

1	BEVEZETÉS.....	5
2	GYÖMRŐ VÁROSI LÉPTÉKŰ HELYZETÉRTÉKELÉSE.....	8
2.1	A VÁROS SZERKEZETÉNEK, TERÜLETFELHASZNÁLÁSÁNAK, BEÉPÍTÉSÉNEK ALAKULÁSA	8
2.2	A VÁROS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ HELYZETÉRTÉKELÉS.....	10
2.2.1	Társadalom.....	10
2.2.1.1	<i>Demográfia</i>	10
2.2.1.2	<i>Nemzetiség, vallás</i>	13
2.2.1.3	<i>Képzettség</i>	14
2.2.1.4	<i>Munkanélküliség-foglalkoztatás</i>	15
2.2.1.5	<i>Egészségi állapot</i>	16
2.2.1.6	<i>Jövedelmi helyzet</i>	17
2.2.2	Gazdaság	17
2.2.2.1	<i>A Monori kistérség általános gazdasági jellemzői</i>	18
2.2.2.2	<i>A Monori kistérség vállalkozásai</i>	19
2.2.2.3	<i>Gyömrő általános gazdasági helyzete, és vállalkozásai</i>	21
2.2.2.4	<i>Ágazati szerkezet</i>	23
2.2.2.5	<i>Kérdőíves felmérés a gyömrői vállalkozók körében</i>	28
2.2.2.6	<i>Idegenforgalom</i>	35
2.2.2.7	<i>Információs társadalom</i>	46
2.2.2.8	<i>Közlekedés, külső elérhetőség</i>	49
2.2.2.9	<i>Tömegközlekedés</i>	51
2.2.3	Környezet	52
2.2.3.1	<i>Természeti környezet</i>	52
2.2.3.2	<i>Épített környezet</i>	53
2.2.3.3	<i>Lakásállomány</i>	55
2.2.4	Közfelügyeleti szolgáltatások.....	56
2.2.4.1	<i>Oktatás-nevelés</i>	56
2.2.4.2	<i>Egészségügy</i>	60
2.2.4.3	<i>Szociális ellátás</i>	61
2.2.4.4	<i>Kultúra és közművelődés</i>	62
2.2.4.5	<i>Sportélet, sportlétesítmények</i>	63
2.2.4.6	<i>Hulladékgyűjtés</i>	64
2.2.4.7	<i>Víz és csatorna hálózat és szolgáltatás</i>	65
2.2.4.8	<i>Gáz- elektromos áramellátás</i>	68
3	SWOT ANALÍZIS	71
4	A VÁROST ÉRINTŐ, - DE NAGYOBB TÉRSÉGRE VONATKOZÓ KORÁBBI - TERÜLETFEJLESZTÉSI, ÁGAZATI KONCEPCIÓK, PROGRAMOK ÉRTÉKELÉSE.....	73
4.1	AZ ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TÉRSÉGRE VONATKOZÓ ELEMEI	73
4.2	A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ STRATÉGIAI CÉLJAI	75
4.3	GYÖMRŐ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI POLITIKÁJÁT BEFOLYÁSOLÓ AGGLOMERÁCIÓS ÖSSZEFÜGGÉSEK	78
5	A VÁROSFEJLESZTÉS CÉLKITŰZÉSEI	83

5.1	A VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERE	83
5.1.1	Az életminőség általános javítása	83
5.1.2	A városszerkezet továbbfejlesztése	84
5.1.2.1	<i>Gyömrő sajátos adottságait hasznosító városfejlesztés, a közlekedési kapcsolatok optimalizálása</i>	84
5.1.2.2	<i>Olyan városméret elérése, amely lehetővé teszi az ellátó műszaki és humán infrastruktúra méret-hatékony megújítását és fejlesztését.</i>	85
5.1.2.3	<i>Táji, természeti környezet értékeinek védelme, üdülési-turisztikai potenciáljának növelése</i>	88
5.1.3	A helyi gazdaság fejlesztése	88
5.1.3.1	<i>A város térségi versenyképességének javítása</i>	88
5.1.3.2	<i>A szabadidő-gazdaság fejlesztése</i>	89
6	AZ INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA - TERVEZETT - CÉLRENDSZERE	91
6.1	HOSSZÚ TÁVÚ (15-20 ÉVES) ÁTFOGÓ CÉL	92
6.2	KÖZÉP TÁVÚ (7-8 ÉVES) TEMATIKUS CÉLOK	92
6.3	HORIZONTÁLIS CÉLOK/ ELVEK	95
6.4	A CÉLOK ELÉRÉSÉNEK VÁRHATÓ HATÁSAI	97

1 BEVEZETÉS

Gyömrő helyi konszenzuson alapuló - *a pályázati követelményeknek is megfelelő* - településfejlesztési és településrendezési dokumentumok nélkül felkészületlen a területi folyamatok hatékony kezelésére, kisebb az esélye a fejlesztési támogatások megszerzésére, az itt élő polgárok életminősége javítására, illetve a helyi gazdaság fejlesztésére.

Fentiek figyelembevételével döntött úgy a város Képviselőtestülete, hogy a helyi érdekek és a megváltozott tartalmi követelmények együttes figyelembevételével megújítja az elfogadásuk óta sok vonatkozásban elavult településfejlesztési és rendezési eszközeit, dokumentumait.

Új - *hosszú távra szóló* - településfejlesztési koncepciót, e koncepció szolgálatában új településrendezési tervet készít, e dokumentumokhoz illeszkedően pedig kidolgozza a város - *középtávra (2013-ig) szóló* - Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (IVS).

A PESTTERV Kft-nek adott megbízás értelmében a cég szakértői és tervezői **dolgozzák ki a város fejlesztési és rendezési dokumentumait**. Az Integrált Városfejlesztési Stratégiát a PESTTERV Kft és a Terra Studio Kft közösen készíti el. A lehetséges fejlődési irányok felvázolása, a távlati célok kijelölése, a prioritások meghatározása és a helyi társadalom által való támogatása képezheti csak alapját a település hosszú távú érdekeit leginkább szolgáló terveknek.

Az Önkormányzat és a tervezők egyetértettek abban, hogy a most készülő dokumentumok akkor lesznek hatékony eszközei Gyömrő fejlődésének és irányításának, ha azokat a településfejlesztési, stratégiai célokat szolgálja, amelyeket az Önkormányzat a Gyömrői véleményformáló polgárok - intézményvezetők, helyi vállalkozók, valamint a gyömrői civil szervezetek - bevonásával és egyetértésével határoz meg. A településfejlesztés alapelveinek meghatározására egyeztetés-sorozat keretében került sor.

Az egyes, konkrét területek fejlesztésében, felhasználásában és szabályozásában megfogalmazható alternatívákat is akkor lehet a közösség, Gyömrő hosszú távú érdekei szempontjából minősíteni és közöttük választani, ha a településfejlesztés stratégiai céljaiban és a megvalósításhoz felhasználható eszközökben egyetértés van a polgárok és választott vezetőik között.

Ennek kialakítását szolgálta az Önkormányzat által kezdeményezett egyeztetés-sorozat, amelynek során a résztvevők értékelték a kialakult helyzetet, és számbavették:

- a város sajátos értékeit,
- településfejlesztés erőforrásait,
- a fejlődést gátló tényezőket,
- a fejlődés lehetséges alternatíváit, az egyes alternatívák megvalósulásának feltételeit és következményeit.

A résztvevők először meghatározták a településfejlesztési koncepciót megalapozó - általuk támogatott - fejlesztési célkitűzéseket, így többek között:

- Gyömrő számukra kívánatos jövőképét,
- azokat a településfejlesztési stratégiai célokat és alapelveket, amelyeket a további konkrét településtervezésnél irányadónak kell tekinteni,
- a fejlődés lehetséges alternatíváit, az egyes alternatívák megvalósulásának feltételeit és következményeit,
- azokat a településfejlesztési stratégiai célokat és alapelveket, amelyeket a város egésze és városrészei további konkrét tervezésnél irányadónak kell tekinteni,
- azokat a célterületeket (*akcióterületeket*) amelyek fejlesztéséhez a város egészének érdekei fűződnek.

Gyömrő településfejlesztési stratégiájának meghatározása a regionális és kistérségi összefüggések figyelembevételével, de alapvetően a helyi adottságokra, értékekre és érdekekre alapozottan történt.

A településfejlesztés irányainak kialakításánál - *fentiek figyelembevételével* - hasznosításra kerültek mindazok a gondolatok:

- amelyek a korábbi településrendezési tervbe beépültek és még aktuálisak,
- azok, amelyek a Közép-Magyarországi Régió és a Budapesti Agglomeráció hosszú távú területfejlesztési koncepcióiban és stratégiai programjaiban, az agglomeráció területrendezési tervében és a Kistérség fejlesztési dokumentumaiban ezidáig megfogalmazódtak,
- valamint, amelyeket jelen munkafolyamatban részt vevő intézményvezetők, cégvezetők, önkormányzati képviselők, bizottsági tagok és városi polgárok kifejtettek és amelyekben egyetértés alakult ki e fejlesztési koncepció kidolgozásában részt vevő munkacsoport tagjai között.

A fejlesztésről folyó viták eredményeként rajzolódott ki "Gyömrő településfejlesztési koncepciója", amely Képviselőtestület általi megerősítés után egyaránt vezérfonala lesz a településrendezési terv módosításának, megújításának, mint az Integrált Városfejlesztési Stratégia kidolgozásának.

A 2008. december 19-én három fordulóban megtartott első csoportbeszélgetés eredményének figyelembevételével a PESTTERV Kft és a Terra Studio Kft tervezői elkészítették Gyömrő város településfejlesztési koncepciója első munkaváltozatát.

A város hosszú távra készülő településfejlesztési koncepciója, valamint a középtávra kiterjedő IVS megalapozására készített vizsgálatok és részletes helyzetértékelés közös adatbázison alapul és a város jelenét felvázoló megállapítások egyes fejezetek tekintetében egymással átfednek. A településfejlesztési koncepciót és az IVS-t megalapozó helyzetértékelés a mai helyzetet meghatározó folyamatok városrészenként történő feltárása és elemzése során válik külön, mivel az egyes városrészek részletező elemzése a településfejlesztési koncepcióban nem, csak az IVS-ben kell, hogy megtörténjen. Azaz az IVS helyzetértékelő fejezetei az alábbi helyzetértékeléshez képest kiegészülnek további, a lehatárolt városrészekre vonatkozó megállapításokkal.

Jelen dokumentum, a településrendezést megalapozó településfejlesztési koncepció célja és feladata a város fejlesztésénél figyelembe vehető pozitív adottságok és előnyök, illetve a fejlesztést megnehezítő, akadályozó negatív tényezők és konfliktusterületek feltárása, a Gyömrő számára kívánatos jövőkép megfogalmazása, a fő fejlesztési irányok, prioritások kijelölése, amelyek - területi vonatkozásaikat is figyelembe véve - iránymutatásul szolgálnak majd Gyömrő Integrált Városfejlesztési Stratégiájához éppúgy, mint a településszerkezeti terv módosításához és a településrendezési szabályozás kidolgozásához.

2 GYÖMRŐ VÁROSI LÉPTÉKŰ HELYZETÉRTÉKELÉSE

A 2001. augusztus 20-án várossá nyilvánított Gyömrő tipikus agglomerációs település, elsősorban lakófunkciójú kertváros. Városi funkcióinak bővülését, térségbeli szerepének erősítését a területhasználat ésszerű és tervszerű fejlesztése teremtheti meg. A település számára meg kell találni azokat a fejlesztési irányokat, amelyek hosszú távon biztosítják az itt lakók számára a kedvező élettér feltételeit, továbbá a gazdaság élénkítésével megteremtik a város működésének, fenntartásának alapjait.

2.1 A VÁROS SZERKEZETÉNEK, TERÜLETFELHASZNÁLÁSÁNAK, BEÉPÍTÉSÉNEK ALAKULÁSA

A város szerkezete az elmúlt évtizedekben alig változott. Kedvező Gyömrő szempontjából, hogy a nagy közlekedési és környezeti terhelést jelentő korábbi főutak (4-es és 31-es számú főutak) ugyanúgy elkerülik a várost, mint az új fejlesztések (az MO, illetve az a 4-es főút Vecsést és Üllőt elkerülő - Budapest felé gyorsforgalmi úti jellemzőkkel kiépített - szakasza). Ugyanakkor a ráhordó hálózatok közúton, illetve a direkt vasúti kapcsolat lehetővé teszi a város fejlődését (térségi potenciálja kihasználását), miközben lehetővé teszi a nyugodt, kertvárosias karakter megőrzését. Az MO megépítése előtti időszakban az alsórendű hálózat terhelése (a városon keresztül) lényegesen nagyobb volt, az autópálya átadásával ez a zavaró (elsősorban teher) forgalom csökkent, ugyanakkor a közlekedési (közúti) szerkezet továbbfejlesztésével további lehetőségek adódnak a városközpont és a nyugodt lakóterületeket még ma is érő terhelések csökkentésében.

Fenti - a közigazgatási határon túl megvalósult - fejlesztések miközben javítottak a város egésze megközelíthetőségén, a település belső szerkezetét alig érintették. A belső gyűjtőút hálózat kiépítésének folytatása viszont javított az egyes településrészek közötti kapcsolaton.

Miközben az elmúlt évtizedben (1998 és 2008 között) a lakónépesség 12.415-ről 15.290-re 2.875 fővel (23%-al), lakásállomány 4.446-ról 5.355-re 909 egységgel (20%-al) bővült, új területek bevonására és lakó célú használatba vételére ettől lényegesen kisebb arányban került sor. A belterület nagysága ebben az évtizedben 647 hektárról mindössze 29 hektárral (4,3%-al), 676 hektárra nőtt. Ez a folyamat a területfelhasználás és a beépítés intenzitásának nagyfokú növekedésére, a belterület besűrűsödésére utal. Ennek egyik oka, hogy a fejlesztésre előkészített és előkészítendő új területek csak nagyon korlátozott mértékben és magas áron álltak rendelkezésre, másik ok pedig az építéshatósági szabályozásban rejlik.

Az elmúlt időszakban mind gyakoribbá vált Gyömrőn *(is)* az egy telken építhető 2 lakás lehetőségének kihasználása, másrészt a kertvárosias lakóterületen a közelmúltig megengedett közepes intenzitású beépítés lehetősége *(az egy telken 4-6 lakás építésének engedélyezése)*. Mindez lehetővé tette a belterületen belül az intenzívebb beépítésű telekcsoportok kialakulását. A beépítés intenzitásának növekedését akkor lehetne kedvezőnek minősíteni a városközpont szűkebb és a vasútállomás tágabb környezetében, ha együtt járna a közlekedés és a parkolás megoldásával, a műszaki és a humán infrastruktúra átgondolt fejlesztésével. A vizsgálat által feltárt véletlenszerű sűrűsödés a város kialakult - *hagyományos családi házas* - beépítettségű területein általában kedvezőtlennek minősíthető, ezért a beépítés szabályozása átgondolt újraszabályozást igényel.

(A sűrítés - a térségi programok szerint - egyrészt a városközponti területeken támogatandó, ahol az együtt jár a kereskedelmi-, szolgáltatási funkciók bővítésével, illetve azokon a területeken, ahol a tömegközlekedés - azon belül is kiemelten a kötőpályás közlekedés lehetősége – már biztosított, vagy biztosítható.)

A vizsgált évtized végén a város ÉNy-i részén kijelölt új lakóterületen megkezdődött egy a belterületi lakótelkek átépítésénél tapasztaltnál hasonló, illetve annál intenzívebb kisvárosias *(társasház)* beépítés, amely - *amennyiben együtt jár a betelepülő népesség ellátását szolgáló intézményellátás helyben biztosításával* - egy új városi alközpont kialakulását eredményezheti Gyömrőn.

A munkahelyi célú gazdasági területek igénybevételére még a lakó célú terület-igénybevételnél is kisebb arányban került sor az elmúlt évtizedben. A hatályos településszerkezeti tervben kijelölt gazdasági területek fejlesztésre való előkészítése is csak a legutóbbi időben kezdődött meg.

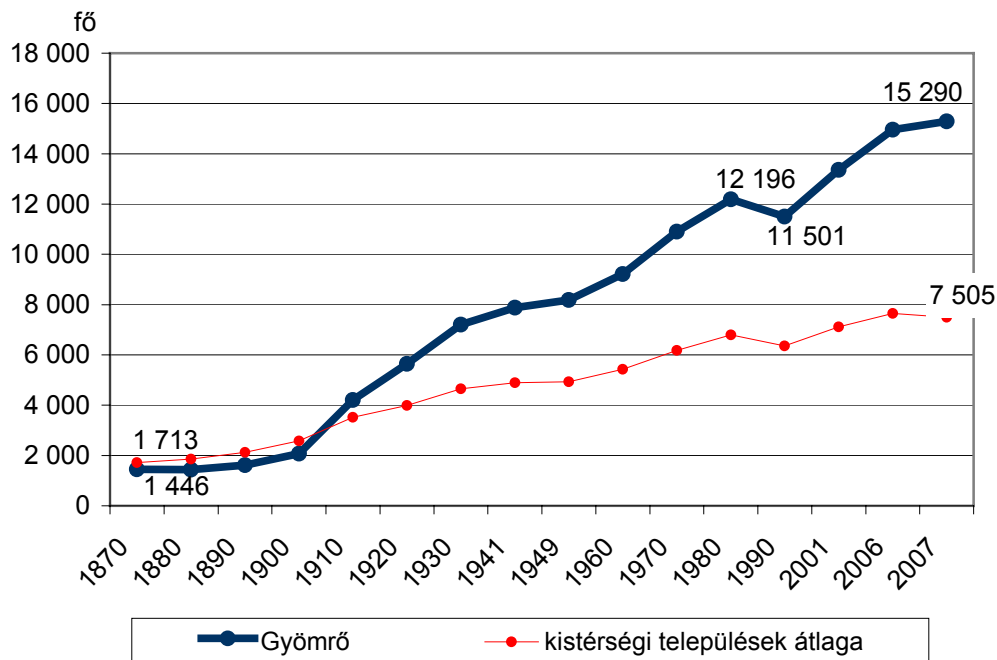
Fentiek is bizonyítják Gyömrő településfejlesztési és rendezési dokumentumai megújításának szükségességét, azt, hogy a módosított tervek birtokában a városfejlesztési koncepcióban támogatásra kerülő célok szolgálatában a város szerkezete egészét tekintve is megfelelő helyen és megfelelő kiterjedésű területek állhassanak rendelkezésre úgy a lakó, mint a gazdasági illetve a rekreációs célú fejlesztések számára.

2.2 A VÁROS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ HELYZETÉRTÉKELÉS

2.2.1 Társadalom

2.2.1.1 Demográfia

Gyömrő népességszáma 2007-ben 15 290 fő volt, mellyel a Monori kistérség harmadik legnépesebb városának számított Vecsés (20 135 fő) és Monor (18 388 fő) után, de az agglomerációs városok között is előkelő helyen szerepelt. Az idősoros adatokból (1. ábra) látható, hogy a település 1910-ig a kistérségi átlagnál kisebb lakosságú község volt, míg ezután gyors növekedésnek indult és ma már a térségen belül is népes településnek, városnak számít. Gyömrő népességfejlődése hosszú távon szinte folyamatos egyenletes növekedéssel jellemezhető. Az elmúlt 136 évben lakosságszáma megtízszereződött.

1. ábra:

Gyömrő lakosságszámának változása 1870 és 2007 között,

Forrás: KSH Népszámlálás 2001. és Pest Megye Statisztikai Évkönyve 2007.

A népességyarapodás két jelentősebb növekedési periódushoz köthető. Az egyik a 19. század végétől induló időszak, amikor Gyömrő ígéretes társadalmi-gazdasági fejlődés előtt állt. Ekkor épült meg Budapest-Újszász-Szolnok vasúti fővonal, valamint Gyömrőy Aurél téglagyára - amihez egy keskeny nyomtávú ipari vágány is kapcsolódott - és malma. Emellett a századfordulón Gyömrőy Aurél birtokából közel ezer katasztrális holdat parcellázott fel, melyből háromezer szabad telket mértek ki. Ez jelentős lendületet adott a

településnek és lakóházak sora épült meg, emellett új intézmények és munkahelyek létesültek.

Az itteni megélhetést alapvetően a főváros közelsége határozta meg. Jellemző tendencia volt, hogy a vidékről érkezők nem Budapesten, hanem a főváros környékén telepedtek meg a vonzóbb kertes, családi házas lakóhely, illetve a fővárosinál olcsóbb megélhetési költségek miatt, de gyakran a fővárosban vállalva munkát. Ez a fejlődés szinte az 1980-as évekig folyamatosnak tekinthető, amikortól a rendszerváltáshoz kapcsolódó válságjelenségek a felszínre kezdtek törni. A munkahelyek száma csökkent, a térségbe történő beköltözések aránya pedig visszaesett, sőt kisebb mértékű elvándorlás is tapasztalható volt, így a lakosság 1990-re közel 700 fővel visszaesett.

1990-től napjainkig egy újabb, más alapokon nyugvó fejlődési szakasz indult el a térségben. A kistérség lakosságszáma folyamatosan emelkedik, ami a főváros vonzásának növekedéséhez *(az ország egyes távolabbi térségeiben a munkalehetőségek és a megélhetési viszonyok romlásához)*, illetve szuburbanizációhoz *(a fővárosból való kiköltözéshez)* köthető. A térség - *kedvező fekvésének és kertvárosi környezetének köszönhetően* - felértékelődött a középrétegek körében, elsősorban e társadalmi csoportok Budapestről történő kiköltözése a jellemző.

Gyömrőn lakosságszám növekedésének dinamizmusa mindvégig magasabb volt a kistérségi dinamikánál, a 2001 óta eltelt időszakban is a legnagyobb népességnövekedést könyvelhette el. (1. táblázat).

Agglomerációs helyzetéből adódóan Gyömrő súlya és jelentősége az utóbbi években a kistérség településeivel összehasonlítva nőtt, népessége 2001 és 2007 között 14,5%-kal, a kistérségi átlaghoz (10,5%-hoz) képest is nagyobb mértékben növekedett. Ez a tendencia a jövőben még erőteljesebb lehet az elindult új (intenzívebb beépítéssel számoló) ingatlanfejlesztések hatására.

	Települések	Lakónépesség száma			Lakónépesség változásának aránya	
		1990	2001	2007	1990-2001	2001-2007
1.	Bénye	1 091	1 170	1 265	107,2	108,1
2.	Csévharaszt	1 454	1 845	1 930	126,9	104,6
3.	Ecser	3 043	3 250	3 534	106,8	108,7
4.	Gomba	2 428	2 700	3 011	111,2	111,5
5.	Gyömrő	11 501	13 357	15290	116,1	114,5
6.	Káva	608	674	623	110,9	95,8
7.	Maglód	7 868	9 743	11 429	123,8	111,6

8.	Monor	18 483	20 560	18 388	111,2	89,4
9.	Nyáregyháza	3 199	3 604	3 881	112,7	107,7
10.	Péteri	1 628	1 878	2 154	115,4	114,7
11.	Pilis	9 060	10 689	11 429	118	106,9
12.	Üllő	9 038	9 825	10 631	108,7	108,2
13.	Vasad	1 459	1 657	1 742	113,6	105,1
14.	Vecsés	18 106	18 671	20 135	103,1	107,8
Monori kistérség összesen		88 966	99 623	105 075	112	105,5

1. táblázat:

A Monori kistérség lakosságának változása 1990-2007,

Forrás: KSH Népszámlálás 2001. és Pest Megye Statisztikai Évkönyve 2007.

Gyömrő népessége tehát a beköltözők magas száma miatt dinamikusan nőtt, s a pozitív vándorlási egyenleg nagymértékben ellensúlyozza a negatív természetes szaporodást (fogyást). (2. táblázat) Gyömrőn a természetes fogyás értéke 1980-tól mindig kedvezőtlenebb volt, mint a kistérségi átlag, ellenben a vándorlási egyenleg folyamatosan meghaladta azt. Mindez jelzi a város térségen belül jelentőségét a migrációs folyamatokat illetően.

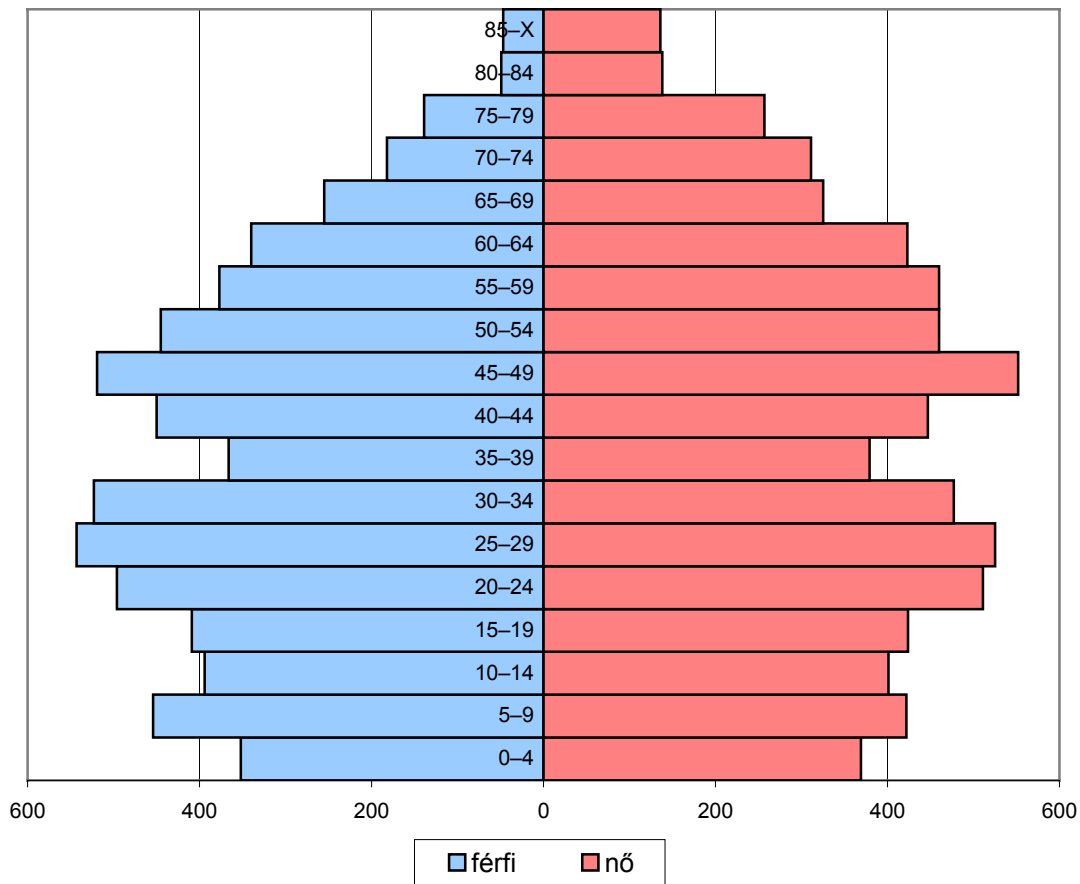
Népszaporodás		1970-1979	1980-1989	1990-2001	2007
Gyömrő város	Természetes szaporodás	483	-453	-537	-113
	Vándorlási egyenleg	773	-242	2 393	412
	Tényleges szaporodás	1256	-695	1856	299
Monori kistérség átlaga	Természetes szaporodás	314	-142	-239	-21
	Vándorlási egyenleg	273	-299	1000	106
	Tényleges szaporodás	587	-441	761	85

2. táblázat:

Gyömrő és a Monori kistérség népszaporodási mutatói 1970-2007 között

Forrás: KSH Népszámlálás 2001. és Pest Megye Statisztikai Évkönyve 2007.

A bevándorlási folyamat erősödésének tehát nemcsak közvetlen hatása volt, hanem közvetett is, hiszen ellensúlyozza a természetes fogyás okozta népességhiányt azzal, hogy az odaköltözők között sok a fiatal és az újdonsült házaspár, akik nagy eséllyel már itt fognak gyermeket vállalni. A település korszerkezete ennek megfelelően alakult. A város korfáján (2. ábra) jól látható a fiatalok és az aktív korúak magas aránya, valamint a magas születéskor várható élettartam is, főleg a nők esetében.

2. ábra: Gyömrő korfája 2001-ben, Forrás: KSH Népszámlálás 2001.

Gyömrő korstruktúrája 2006-ban Pest megye városainál kedvezőtlenebb volt. A statisztikai adatok alapján a település öregedési indexe (1,2) a város korszerkezete előregedő. A statisztikai adat azonban megtévesztő, hiszen a kedvezőtlen minősítés oka a Gyömrőn működő sok férőhelyes idősok otthona, melynek vonzáskörzete Pest megyén túlra is kiterjed. Az ott élőket is figyelembe véve igaz az adat, hogy 2006-ban az idősok aránya Gyömrőn (21%), mely jelentősen meghaladta a fiatalokét (17%). A város eltartottsági rátája (azaz a gyermek és idősokú népesség együttes aránya a 15-59 éves népességhez viszonyítva) is ezért magas, 2006-ban 60%-os volt.

2.2.1.2 Nemzetiség, vallás

Gyömrő etnikai összetételének elemzése – újabb hiteles adat hiányában - a 2001-ben lebonyolított KSH Népszámlálás adataira támaszkodik. Ez alapján a város lakossága közel homogénnek, 93%-ban magyarnak tekinthető. A kisebbséghez tartozók között a legnagyobb arányban a romák (34 %), a német (20 %) és szlovák (24 %) nemzetiségűek képviseltetik magukat. A lakónépességhez viszonyított megoszlásuk azonban csekély (0,4-0,3%).

A nemzetiséghez szorosan kapcsolódik a vallás is. A város lakosságának 76 %-a vallotta magát valamely egyházhoz tartozónak. A legelterjedtebb vallás az országos tendenciához hasonlóan a római katolikus volt (64%), melyet a református (27%) és az evangélikus (4,2%) követett.

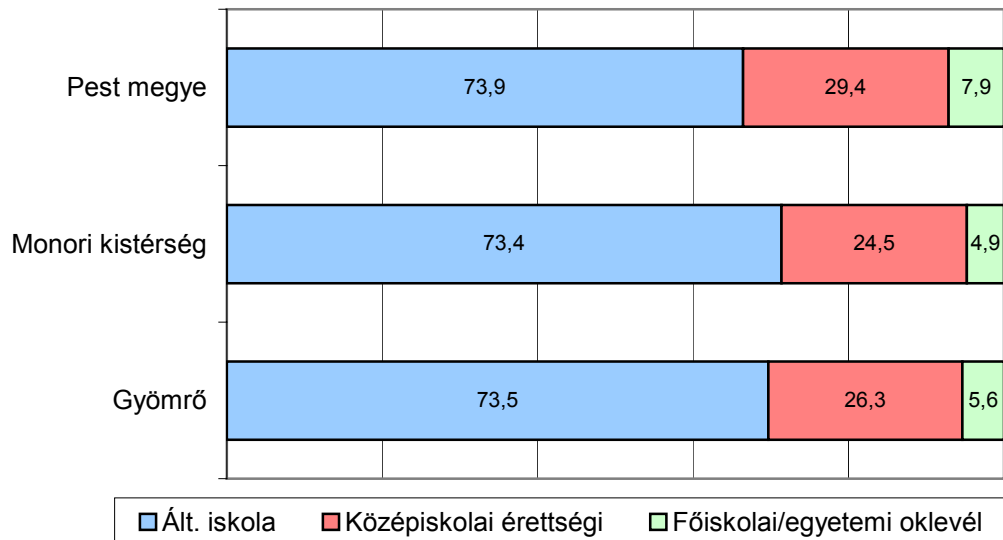
2.2.1.3 Képzettség

A város fejlődési potenciálját és a népesség életkörülményeit egyaránt befolyásolja az itt élők iskolázottsági szintje, mivel a képzettség napjainkban a munkavállalás egyik legfőbb feltétele. Erre vonatkozó adatok is csak a KSH 2001-es népszámlálási adatbázisában állnak rendelkezésre.

A város lakosságának iskolázottsági szintje a népszámlálási adatok alapján 2001-ben kedvező volt. (3. ábra) Az alacsony iskolázottságú (*általános iskolai végzettségű*) lakosok települési aránya 73,9%, ami hasonló a magasabb területi szintek arányszámaihoz. A város 7 évnél idősebb lakónépességének legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása a befejezett felsőfokú végzettségűek esetében 5,6%-os, kistérségi átlag (4,9%) feletti arányt mutat, csak úgy mint az érettségivel rendelkezők aránya (26,9 %) esetében (a kistérségi átlag 24,5%).

Strukturális különbségeket mutat a magasabb iskolai végzettség irányába elmozdulva a foglalkoztatott népesség legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása. A befejezett általános iskolával rendelkező foglalkoztatottak aránya a lakosságarányos jelenlétükhöz képest lényegesen alacsonyabb, mindössze 23,1%. A foglalkoztatottak között a legmagasabb arányt az érettségi nélküli középiskolai végzettségűek (32,5%), szakmai oklevéllel rendelkezők képviselik, s ezzel megegyezik az érettségivel rendelkezők aránya is. A felsőfokú végzettséggel (10,9%) rendelkezők aránya valamelyest magasabb volt a lakosságarányos értéknél. A Gyömrőről ingázó népesség képzettségét tekintve viszonylag alacsony, 44% (1415 fő) az érettségivel és az annál magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők száma. A legmagasabb iskolai végzettséget szerzők aránya alacsonyabb, mint az agglomeráció egészének átlaga, e munkavállalók is - *végzettségüknek megfelelő helyi munkalehetőség hiányában* - általában Budapest munkaerőpiacán jelennek meg.

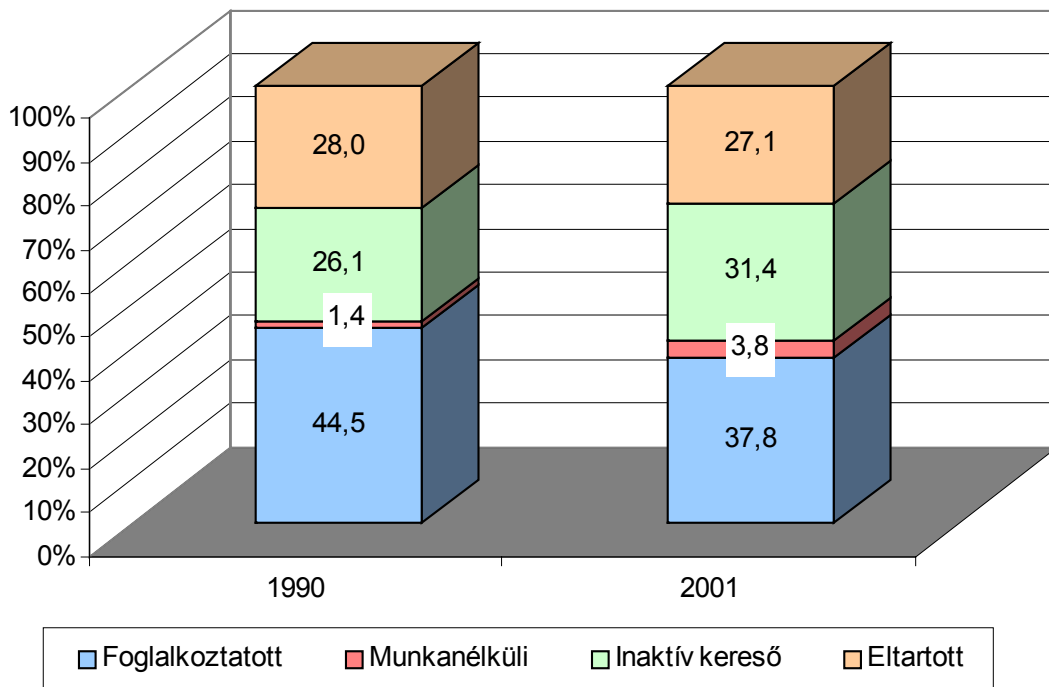
A település lakosságának iskolázottsága mindenképpen befolyásolja a város fejlődési esélyeit, elmaradottsága konzerválhatja az előrehaladást, ezért az iskolázottsági szint növelése a település hosszú távú fejlesztésének kulcskérdése.

3. ábra Gyömrő lakónépességének iskolai végzettség szerinti megoszlása (%) területi összehasonlításban

Forrás: KSH Népszámlálás 2001

2.2.1.4 Munkanélküliség-foglalkoztatás

4. ábra:

Gyömrő népessége gazdasági aktivitás szerint (2001)

Forrás: KSH Népszámlálás 1990, 2001

A két népszámlálás között az inaktív keresők (gyesen, gyeden lévők, járadékosok, nyugdíjasok) száma 5,3%-pontos növekedésen ment keresztül, miközben a tanulókat és háztartásbelieket magában foglaló eltartott népesség számában mérsékelt csökkenés (1%-pont) történt, mely a gyermekszám fogyásával hozható összefüggésbe.

A Gyömrőn lakó foglalkoztatottak száma 2001-ben 4 050 fő volt, 65,8%-uk a szolgáltató szektorban, 32,4%-uk az iparban, 1,8%-uk pedig a mezőgazdaságban dolgozott. A primer szektorban dolgozók aránya a kistérségi átlagnál (6%) alacsonyabb, az iparban (29,6%) és a terciér szektorban dolgozók aránya (64,4%) nagyobb volt.

A gazdasági aktivitásról ad információt ezen felül még az adózók aránya is, mely alapján a város lakosságának kevesebb, mint fele (40,6%) volt adófizető (6 077 fő) 2006-ban.

A városból ingázók aránya magas, az összes foglalkoztatott 64%-a, 2001-ben más településen dolgozott 3 244 fő (Sajnos az ingázásról sem állnak rendelkezésre frisebb adatok) Az ingázók körében 2001-ben a mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya 1% volt. 35%-uk az iparban, 64%-uk pedig a terciér szektorban dolgozott. A Gyömrőre más településről dolgozni járók száma 431 fő a KSH népszámlálási adatbázisa alapján. Velük együtt a település összesen 2 232 főt foglalkoztatott 2001-ben.

2.2.1.5 Egészségi állapot

A lakosság egészségi állapota alapvetően befolyásolja a humán erőforrás minőségét, ezért annak vizsgálata nem elhanyagolható szempont. Ennek elemzése többféle mutatóval is lehetséges.

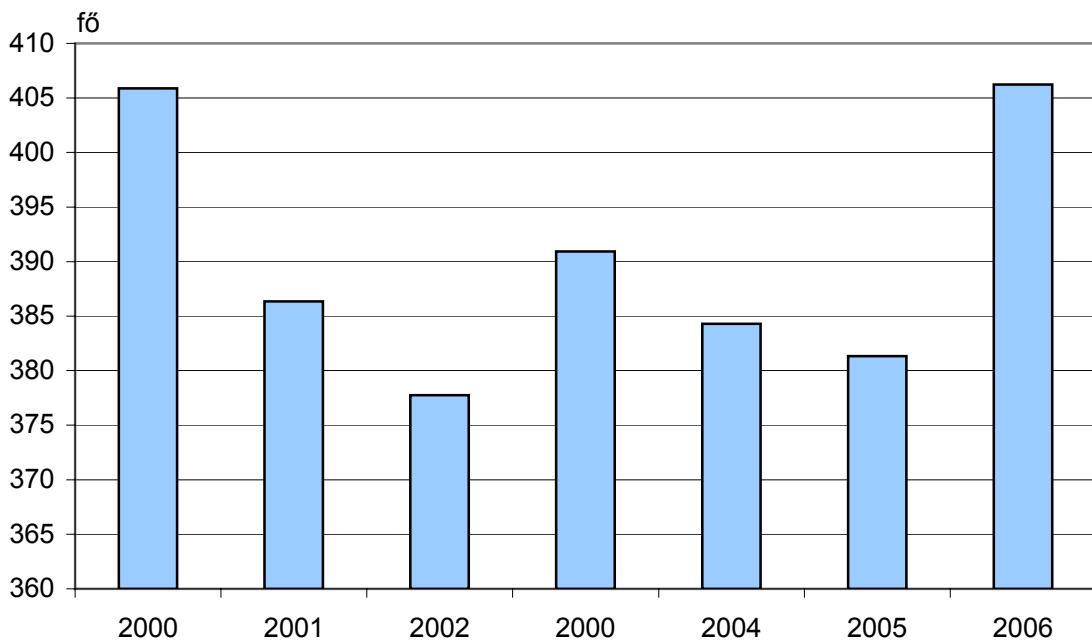
A város lakosságának egészségügyi állapotára leginkább az orvos-beteg találkozók száma¹ utal. 2007-ben Gyömrőn összesen 7 házi- és házi gyermekorvos volt, akikre összesen több mint 75 ezer beteglátogatás esett. Ennek fajlagos értéke 10 813 beteglátogatás/orvos volt, ami magasnak számít, a kistérségi átlag (9 784 beteglátogatás/orvos) feletti volt. A házi orvosi ellátásban részesülők aránya a legutolsó elérhető adatok szerint (2006) szintén magas (6 házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátásban megjelentek, meglátogatottak száma/lakos), de országos átlag alatti (7) volt. Ez 2000-hez (5) képest az országos tendenciához hasonlóan csak kis mértékben nőtt. Ugyancsak az egészségügyi állapotról ad információt a rokkantsági nyugdíjasok aránya. 2006-ban a lakónépesség 8%-a számított rokkant nyugdíjasnak, ami bár az országos átlaggal megegyezett, nem számít alacsony értéknek.

Az egészségi állapotot jellemző indikátor a megváltozott munkaképességű járadékban részesülők aránya. 2006-ban Gyömrő ez alapján az országos átlaghoz (20,5‰) képest igen kedvező helyzetűnek tekinthető (1,1‰).

¹ A házi orvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset) és a házi orvosi ellátásban a lakáson történt beteglátogatások száma (eset)

2.2.1.6 Jövedelmi helyzet

A város jövedelmi helyzetéről ad képet a személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem nagysága. Az egy adózóra jutó jövedelem a T-STAR 2006-os adatai alapján 1 505 408 Ft értéket képviselt, mely elmaradt a kistérségi értéktől (1 540 349 Ft / fő). Ennek éves összege folyamatosan növekszik, 6 év alatt a növekmény 51%-os volt. A kistérségen belül a fajlagos értékek alapján Gyömrő jövedelmi szempontból átlagosnak mondható, a kistérség agglomerációs települései között viszont a legkedvezőtlenebb jövedelmi helyzetben volt. A város jövedelmi viszonyainak alakulását alapvetően befolyásolja az adófizetők száma. Ennek értéke a vizsgált 5 évben meglehetősen ingadozott (5. ábra), de 2006-ra az 1000 lakosra jutó személyi jövedelemadót fizetők száma (406 fő volt) ismét elérte a 2000-es értéket.

5. ábra:

1000 főre jutó adózók száma Gyömrőn 2000-2005, Forrás: T-STAR adatbázis

A jövedelmi helyzetről ad képet a személygépkocsik ezer lakosra vetített aránya. Ez alapján Gyömrő 2007-ben kedvezőtlen (302 db/1000 fő), kistérségi átlag (318 db/fő) alatti értékkel rendelkezett és a kistérségi városok között is összességében csak Pilist (272 db/1000 fő) előzte meg. Az elmúlt hét évben történt változásokat tekintve 2000-hez képest 32%-kal javult ez az arány.

2.2.2 Gazdaság

Egy város gazdasági helyzetét, versenyképességét, leginkább közlekedés-földrajzi adottságai, humán erőforrás potenciálja és a részben erre épülő befektetővonzó képessége

befolyásolja. E szempontok együttes figyelembevétele alapján Gyömrő gazdasági potenciálja növekvőnek minősíthető. Gyömrő és térsége - a Monori kistérség – (*amelyhez Gyömrő is tartozik*) az ország közepesen fejlett, stagnáló térségei közé tartozik, mely a Budapesti agglomeráció többi, fejlett és dinamikusan fejlődő kistérségeihez képest alacsonyabb fejlettségi szintet és dinamikát jelez. Egy térség fejlettségéről sokat elárul gazdaságának szerkezete, a gazdasági szereplők sűrűsödése és szervezeti formái, jövedelem-termelő képességét pedig komplex módon jellemzi a gazdálkodó szervezetek bruttó hazai termék előállításához való hozzájárulása. Jelen fejezetben a gazdasági fejlettséget leíró adatok kerülnek részletes elemzésre Gyömrő, illetve tágabb környezetére vonatkozóan.

2.2.2.1 A Monori kistérség általános gazdasági jellemzői

Egy térség gazdaságának teljesítményét legjobban a bruttó hazai termék (GDP) előállító képessége tükrözi. A GDP adatok azonban csak megyei illetve annál magasabb területi szinten állnak rendelkezésre, ezért kistérségi szinten az *egy főre jutó jövedelmek* adhatnak közelítő információt. A Monori kistérség esetében az egy adózóra jutó adóköteles jövedelem 2007-ben 1 730 eFt volt, ezzel a Pest megyei átlag (1 898 eFt) alatt, a megyén belüli 16 kistérség között a 10. helyen helyezkedett el. Az ezredforduló utáni években ez az érték azonban a megyei átlagnál gyorsabb ütemű javuló tendenciát mutatott.

A kistérség gazdasági fejlettségét jelzi a *munkanélküliség* mértéke. Ez a Monori kistérségben 2007-ben igen kedvező, a Pest megyei kistérségek átlagánál (2,8%) 1 százalékponttal alacsonyabb volt. Ugyanakkor az ezredforduló utáni években ingadozó, s lassan növekvő tendenciát mutatott. A jövőben azonban ennek a tendenciának a megfordulása várható a megépült M0-ás autópálya és az általa a térségbe vonzott munkaadók révén.

Az általános gazdasági helyzetet ugyancsak jellemző *vállalkozói aktivitás* tekintetében kissé kedvezőtlenebb kép rajzolódik ki. A vállalkozás-sűrűség relatíve alacsony (95 vállalkozás/ezer fő), mind a megyei (116 vállalkozás/ezer fő), mind az országos (121 vállalkozás/ezer fő) átlagtól lényegesen elmarad. A szomszédos, Kelet-Pest megyei kistérségekhez képest - Dabasi, Gyáli, Ceglédi, Nagykátai - azonban a Monori kistérség értéke átlagosnak mondható. A relatíve alacsony érték a vállalkozások alapítását ösztönző gazdasági viszonyok, háttérfeltételek kedvezőtlenységére utal. E téren az elkövetkező években mindenképpen javulás várható a kedvezőbb elérhetőség következményeképpen.

A gazdasági fejlettségi viszonyokról és struktúráról ad tájékoztatást az *ezer lakosra jutó társas vállalkozások* száma. Ennek értéke a Monori kistérségben (42 társas vállalkozás/ezer lakos) 2007-ben a megyei átlagtól (57 társas vállalkozás/ezer lakos) elmarad, de a környező kistérségekhez képest átlagosnak számít. Gyömrő (39 vállalkozás/ezer lakos) e téren a kistérségi átlag alatt marad. A térség vállalkozási szerkezetében magas az egyéni vállalkozások aránya és alacsony a többnyire nagyobb teljesítőképességű és foglalkoztatási szerepű társas vállalkozásoké.

A kistérségben a vállalkozások *ágazati struktúrája* a fejlett területekhez, városokhoz hasonló, bár abban az ipar relatíve nagyobb súllyal rendelkezik. 2007-ben a vállalkozások 75,1 %-a tartozott a terciér szektorba (ez elmaradt a megyei átlagtól, 78,6 %), a vállalkozások 21,4 %-a pedig ipari jellegű tevékenységet végzett (ez jelentősen meghaladta a megyei átlagot, 18,5%). A mezőgazdasági vállalkozások súlya a megyei értékhez hasonló részarányt ért el (3,5%).

2.2.2.2 A Monori kistérség vállalkozásai

A KSH Cég-Kód-Tár (2008/1.) rendszerében a Monori kistérségben nyilvántartott társas vállalkozások többsége kisvállalkozásként működik. A foglalkoztatottak létszáma alapján mindössze 27 közép- és 3 nagyvállalkozás található a térségben, melyek székhelye főként Vecsésen, illetve Üllőn található. Ez elsősorban a főváros közelségével és a kedvező befektetési környezettel magyarázható.

A kistérség társas vállalkozásai közül 15-nek az éves árbevétele haladja meg a 4 Mrd Ft-ot, melyek közül 8 vállalkozás vecsési, 4 üllői, 2 monori és egy csévharashti székhelyű. E vállalkozások jellemzően szolgáltató jellegű tevékenységet végeznek - 8 vállalkozás a szállítás és raktározás, 3 a kereskedelem nemzetgazdasági ágban működik. Két vállalkozás feldolgozóipari, egy-egy mezőgazdasági, illetve építőipari tevékenységet végez. További 33 vállalkozás éves árbevétele haladja meg az egy milliárd forintot, melyek közül 19 vecsési, 4 monori, 3 üllői, 2-2 pilisi és csévharashti, valamint egy-egy gyömrői, maglói és vasadi székhellyel rendelkezik, és mindössze hat végez nem szolgáltató jellegű (4 feldolgozó- és 2 építőipari) tevékenységet. A nagyobb vállalkozások ágazati struktúráját vizsgálva tehát megállapítható, hogy a szolgáltató szektor - bár a vállalkozások száma szerint a Pest megyei átlagnál kisebb szerepet játszik a kistérségben, - a gazdasági életben és foglalkoztatásban jelentősebb szerepet tölt be.

A kistérségben a vállalkozások 3,5 %-a végez mezőgazdasági tevékenységet. A mezőgazdaságból élő egyéni vállalkozók és vállalatok száma alacsony (344 db), magas viszont az őstermelői igazolvánnyal rendelkezők száma. A három hektárnál kisebb területen gazdálkodók fele őstermelő, a térségben gazdálkodó szövetkezetek a területeik nagy részét is kis területekkel rendelkező tulajdonosoktól bérlik. A kistérség egyik legnagyobb éves árbevétellel rendelkező középvállalkozása az állattenyésztéssel foglalkozó monori Aura-Inter Hungary 2006 Bt.

A kistérség ipari vállalkozásainak száma 958 db, ez a regisztrált vállalkozások 9,7 %-a. Az ipari vállalkozások struktúrájában a fémfeldolgozás és a fémipari termékek gyártása, a fafeldolgozás, illetve a mezőgazdasági termékek feldolgozása emelkedik ki. E területeken a cégek többsége kisvállalkozás, azaz átlagosan 50 fő alatti a foglalkoztatott létszám. A kistérségben 8 ipari középvállalkozás található, ezek 50-100 főt foglalkoztatnak. A feldolgozóiparban két vállalkozás árbevétele haladja meg a 4 Mrd Ft-ot: az Euroaszfalt

Építőanyag-előállító Logisztikai Kft. (Üllő), valamint a Monortáp Takarmányozási Kft. (Csévharaszt). A kistérségben tekintélyes az építőiparral foglalkozó cégek száma (1154 db), melyek közül a Bor-Bau Építőipar és Szolgáltató Kft. (Monor) emelkedik ki árbevétele alapján (4 Mrd Ft feletti értékkel).

A szolgáltató szektoron belül a gazdasági szolgáltatások és ingatlanügyletek (az összes vállalkozás 31,3 %-a), valamint a kereskedelem, javítás nemzetgazdasági ág (20,5 %) emelkedik ki, melyek együttesen a kistérség vállalkozásainak több mint felét koncentrálnak. A kistérség legtöbb alkalmazottat foglalkoztató nagyvállalata, a kereskedelmi tevékenységet folytató Rossmann Magyarország Kft. A többi szolgáltató jellegű nemzetgazdasági ág közül az egyéb közösségi és személyi szolgáltatások (6 %), a szállítás, raktározás (5,5 %), valamint a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás (4,7 %) részesedése jelentősebb. Ezen a területen működik a kistérség három nagyvállalata közül kettő: a DHL EXEL Supply Chain Magyarország Kft. (Üllő), valamint a DHL Global Szállítmányozási Kft. (Vecsés).

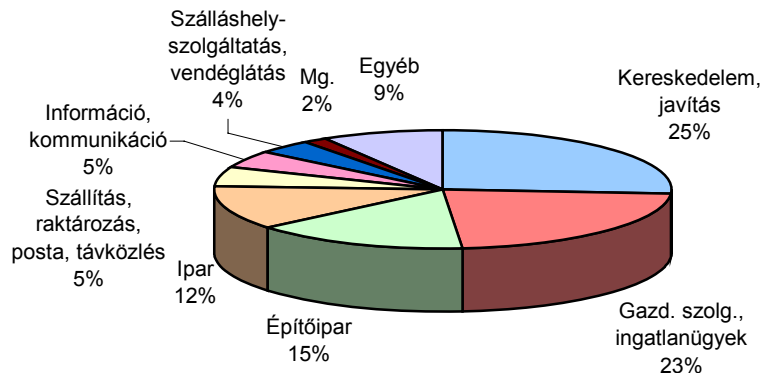
Az 3. táblázat, valamint a 6. ábra mutatja be a nyilvántartott társas vállalkozások megoszlását nemzetgazdasági ág szerinti bontásban.

3. táblázat:

A társas vállalkozások nemzetgazdasági áganként 2008-ban

	Monori kistérség		Gyömrő város	
	Vállalkozások száma, db	Megoszlás 2008, %	Vállalkozások száma, db	Megoszlás 2008, %
Kereskedelem, javítás	1086	26,05	121	21,34
Gazdasági szolgáltatások, ingatlanügylek	945	22,67	155	27,34
Építőipar	630	15,11	88	15,52
Ipar	505	12,11	55	9,70
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	214	5,13	35	6,17
Információ, kommunikáció	195	4,68	35	6,17
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	165	3,96	22	3,88
Egészségügyi és szociális ellátás	93	2,23	7	1,23
Pénzügyi közvetítés	86	2,06	18	3,17
Háztartási cikk javítás és egyéb személyi szolg.	76	1,82	11	1,94
Mezőgazdaság	70	1,68	3	0,53
Sport, szórakoztató- és szabadidős tev.	59	1,42	9	1,59
Oktatás	45	1,08	8	1,41

Forrás: KSH Cég-Kód-Tár 2008/1.)

6. ábra:

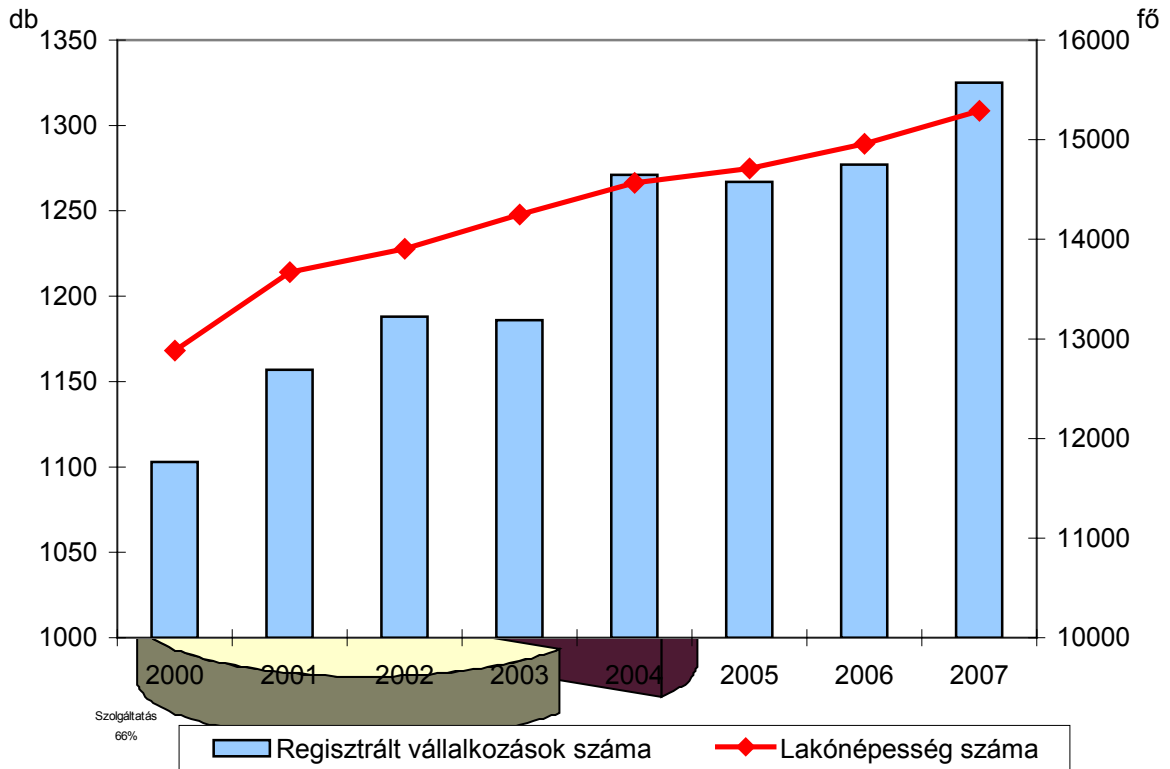
A Monori kistérség társas vállalkozásainak nemzetgazdasági ágankénti megoszlása, 2008

Forrás: KSH Cég-Kód-Tár 2008/1.

2.2.2.3 Gyömrő általános gazdasági helyzete, és vállalkozásai

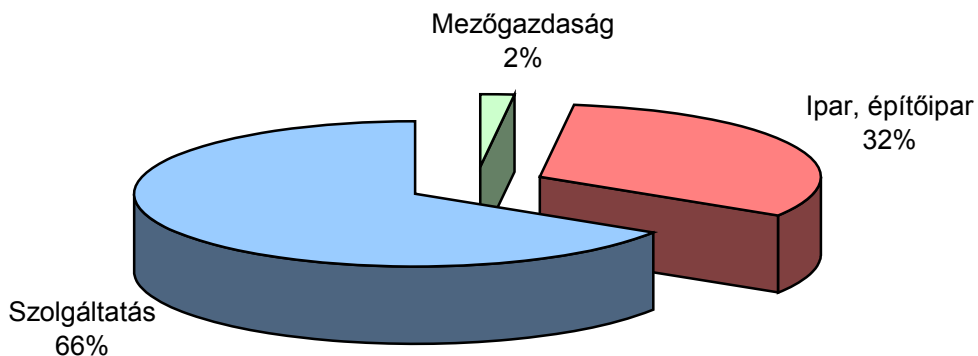
Gyömrő a lakosság jelentős részének (2001-ben 65,8%-ának) a város csupán lakó, illetve alvóhelyéül szolgál, a településen igen kevesen dolgoznak. Ennek oka, hogy egyrészt nincs elegendő munkahely a városban, másrészt a főváros sokkal magasabb jövedelmet és széles munkahely-kínálatot tud biztosítani. A népességnövekedéssel párhuzamosan az ingázók aránya is nő, ugyanis a fővárosból kiköltözők többnyire megtartják munkahelyüket, sőt gyakran gyermekük is valamely budapesti intézményben tanul. Gyömrő így több szempontból is a fővárosra hagyatkozik (szabadidő, vásárlás) annak közelsége miatt. Mindez gazdasági fejlődésére is jelentős hatással van, alapvetően meghatározza azt.

Gyömrőn a regisztrált vállalkozások száma 2000-2007 között 20%-kal, a népességnövekedést kis mértékben meghaladó mértékben növekedett (7. ábra). Az ezer főre jutó regisztrált vállalkozások száma 2007-ben 87 db volt.

7. ábra: A regisztrált vállalkozások és a lakosság számának növekedési üteme, 2000-2007 között
 Forrás: KSH TSTAR, 2000-2007

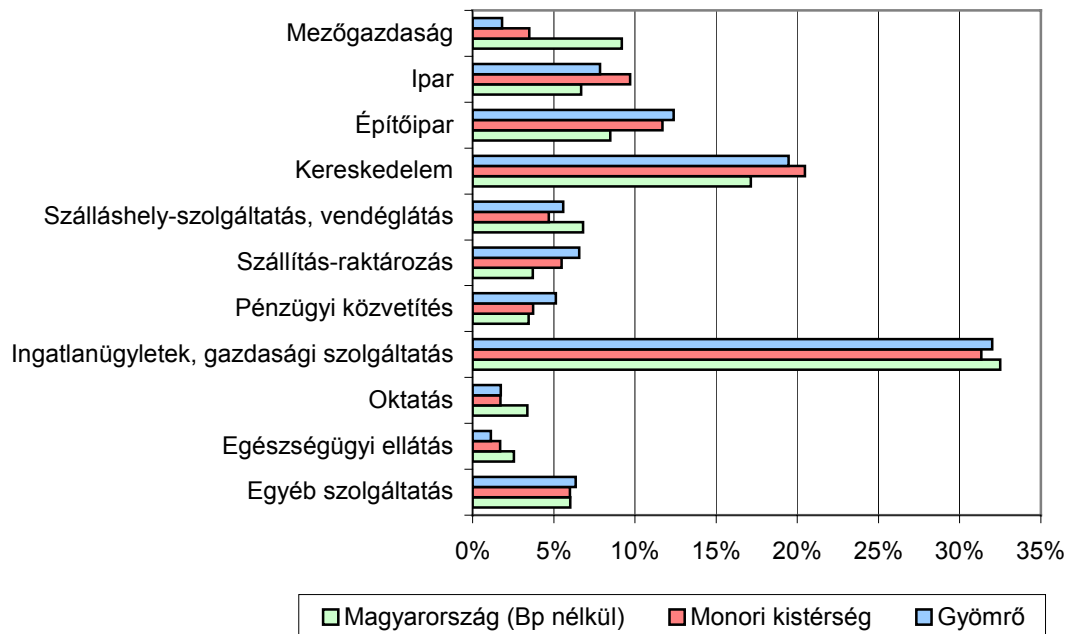
A 2001-es népszámlálás adatai alapján a vállalkozások számához hasonlóan a foglalkoztatottak kétharmada is a tercier szektorban dolgozott, közel egyharmadát pedig az ipari és építőipari ágazatok foglalkoztatták. A kistérségi átlaghoz (4,2 %) viszonyítva igen alacsony a mezőgazdaságban dolgozók aránya, annak ellenére, hogy a környező termőföldek elég jó minőségűek. (8. ábra)

8. ábra: A foglalkoztatottak megoszlása a nemzetgazdasági főcsoportokon belül 2001-ben
 Forrás: KSH: Népszámlálás, 2001

2.2.2.4 Ágazati szerkezet

A regisztrált vállalkozások nemzetgazdasági ágak közötti megoszlását a 9. ábra mutatja be. Gyömrőn mind a mezőgazdasági, mind az ipari vállalkozások aránya alacsonyabb a kistérségi átlagnál, míg az építőipar és a különböző szolgáltatási ágak - kivéve a kereskedelmet és az oktatást - meghaladják azt. Az országos átlaggal összevetve a Gyömrőn regisztrált vállalkozások ágazati struktúrája a városokra jellemző képet mutat, relatíve magas ipari és szolgáltatói (főleg kereskedelmi és pénzügyi közvetítés) arányokkal.

9. ábra:

A regisztrált vállalkozások megoszlása a nemzetgazdasági ágak között, 2007

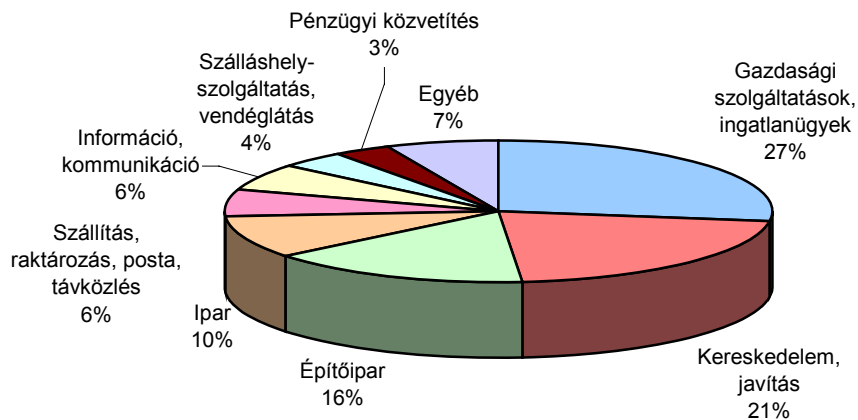
Forrás: KSH -TSTAR, 2007

Az országos átlaghoz viszonyított arányok a városokra jellemzően a termelékenyebb gazdasági ágakban magasabbak, tehát míg a mezőgazdaság súlya lényegesen alacsonyabb a hazai átlagnál, addig az ipari, építőipari és szolgáltató szektorok dominanciája figyelhető meg. A mezőgazdaság súlya Gyömrő gazdaságában is erőteljesen lecsökkent. Ugyanakkor a város körül jelentős a potenciálisan árutermelő gazdálkodásra alkalmas mezőgazdasági területek nagysága, s ugyancsak nagy területre terjed ki a volt zártkertek területe, ahol a vegyes használat (szőlő-, gyümölcs-, kertgazdálkodás), a felaprózódott telekstruktúra jellemző.

Az ipar súlya Gyömrőn a kistérségi átlagtól elmarad. Az iparon belül legjelentősebb ágazat a fémfeldolgozás, melyhez 15 társas vállalkozás tartozik, köztük a város egyik legnagyobb vállalkozása, a GEVA-TEAM Kft., valamint a Tóbiás és Társai Kft. A városban számottevő

számítanak még a faipari tevékenység (7 vállalkozás, köztük a SW Stairs, Kft.), valamint a nyomdaipar és a felsőruházat-gyártás (öt-öt társas vállalkozás).

Gyömrőn legnagyobb mértékben a kereskedelem, javítás, a szállítás, raktározás, valamint a pénzügyi közvetítés aránya haladja meg a szolgáltatási ágazatok országos átlagát. A szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás aránya Gyömrőn meghaladja ugyan a kistérségi átlagot, de az országostól elmarad. A gyömrői székhelyű társas vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerint arányait bemutató 3. táblázat szerint a város, mint egykori

10. ábra: **Társas vállalkozások ágazati megoszlása Gyömrőn, 2008-ban**

Forrás: KSH, CÉG-KÓD-TÁR, 2008/1

járás-székhely ma is egyfajta szolgáltató központot jelent a környező, kisebb települések számára. Ezáltal a gyömrői társas vállalkozások több mint ötöde a kereskedelem, javítás ágazathoz tartozik.

A regisztrált társas vállalkozások megoszlását illusztráló 1. ábra (a Monori kistérségre) és 10. ábra (Gyömrőre vonatkozóan) meglehetősen hasonló egymáshoz, azonban míg a kistérség esetében a legsúlyosabb ágazat a kereskedelem, javítás (26 %), s csak a második a gazdasági szolgáltatások, ingatlanügyek, addig Gyömrő esetében utóbbinak van nagyobb szerepe (27 %), s csak a második helyen van a kereskedelem, javítás (21 %). A további legjelentősebb különbség a szállítás, raktározás, valamint a információ, kommunikáció ágazatokban figyelhető meg, ahol egy-egy %-kal elmarad Gyömrő a kistérségi átlagtól.

A 4. táblázat a Gyömrőn található legnagyobb, több mint 50 főt foglalkoztató közép-vállalkozásokat, illetve ezek tevékenységi körét mutatja be. E vállalkozások ágazati struktúrájában a szolgáltató szektor kevésbé domináns, a hat vállalkozásból 3 tartozik a tercier szektorba, kettő az építőiparba, s egy a feldolgozóiparba.

4. táblázat: A legnagyobb vállalkozások Gyömrőn

Vállalkozás	Tevékenység
Monor és Vidéke Takarékszövetkezet	Pénzügyi közvetítés
Promont Építési, Szerelési És Szolgáltató Kft	Speciális szaképítés
Geva-Team Kft.	Fémfeldolgozás
Panoráma Zrt.	Szálláshely-szolgáltatás
Escort Védelmi Szolgálat Kft.	Biztonsági szolgáltatás
SW Stairs Falépcsőgyártó Kft.	Épületasztalos-termék gyártása

Forrás: KSH, CÉG-KÓD-TÁR, 2008/1

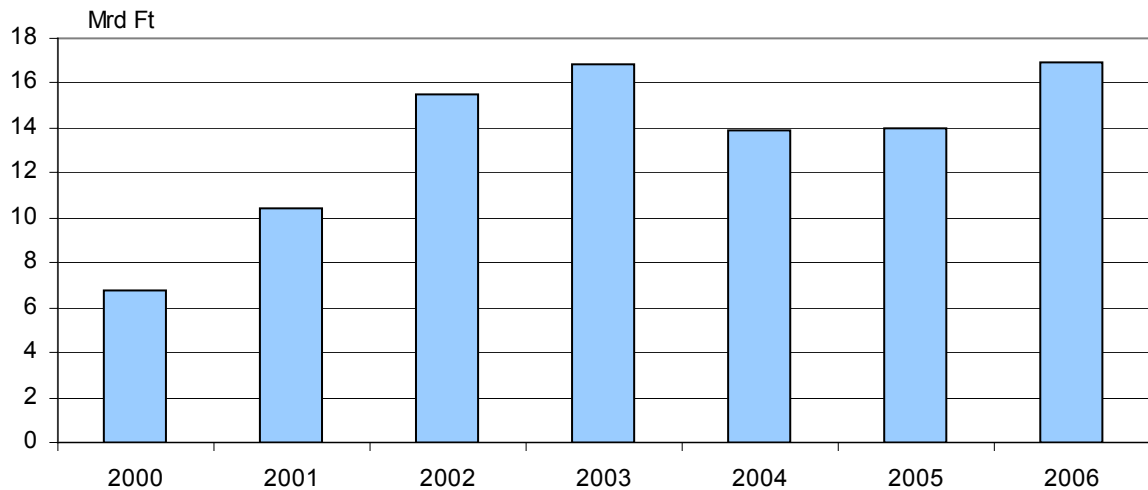
A 5. táblázatban bemutatott vállalkozások éves árbevételük miatt ugyancsak jelentős szerepet játszanak a város gazdaságában, de létszámukat tekintve nem tartoznak a középvállalkozások körébe.

5. táblázat: Gazdaságilag jelentős kisvállalkozások

Vállalkozás	Tevékenység
KO-VA 21 Kft.	Áruszállítás
Pharmabridge Bt.	Gyógyszer kiskereskedelem
Gyömrő és Térsége Víziközmű Kft.	Vízellátás
H-S Trans Kft.	Közúti áruszállítás
Örs-2002 Kereskedelmi Kft.	Kiskereskedelem
"Deliver" Kft.	Közúti áruszállítás
Eurovill Kft.	Egyéb tudományos, szakmai tevékenység
Tobiás És Társai Fémipari Kft	Fémfeldolgozás
Logistika Invers Kft.	Elektronikai cikk javítása
Elektro-Escort Kft.	Villanyszerelés

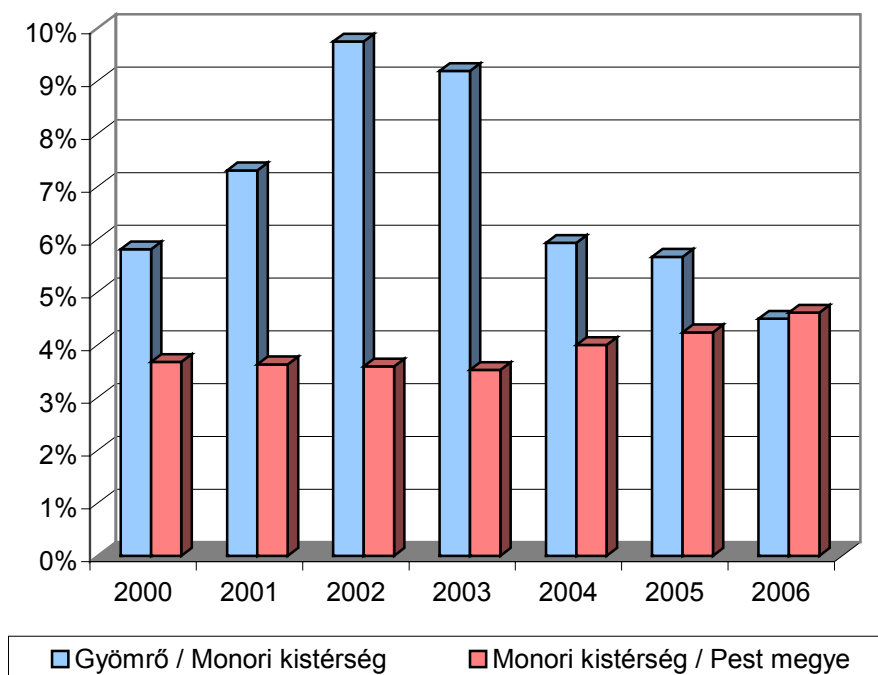
Forrás: KSH, CÉG-KÓD-TÁR, 2008/1

A vállalkozások teljesítményét az értékesítés árbevétele jellemzi. Nominálértéken a vállalkozások nettó árbevétele az ezredforduló utáni gyors növekedést követően, 2003-tól viaszesett, a 2004-es érték a megelőző évinek alig 80 %-át jelentette, s csak 2006-ban érte el ismét a 2003-as értéket (11.ábra)

11. ábra: **A vállalkozások nettó árbevételének alakulása Győrön, 2000-2006 között**
 Forrás: APEH, a kettős könyvelésű vállalkozások adatai, 2000-2006

Mivel a város gazdaságában a kis- és középvállalkozások a jellemzőek, így Győrön az egy vállalkozásra jutó árbevétel is relatíve alacsony, 2006-ban 12,7 MFt volt, amely a kistérségi átlagnak (38,1 MFt) a harmadát, az országos átlagnak (51,2 MFt) mindössze a negyedét jelentette.

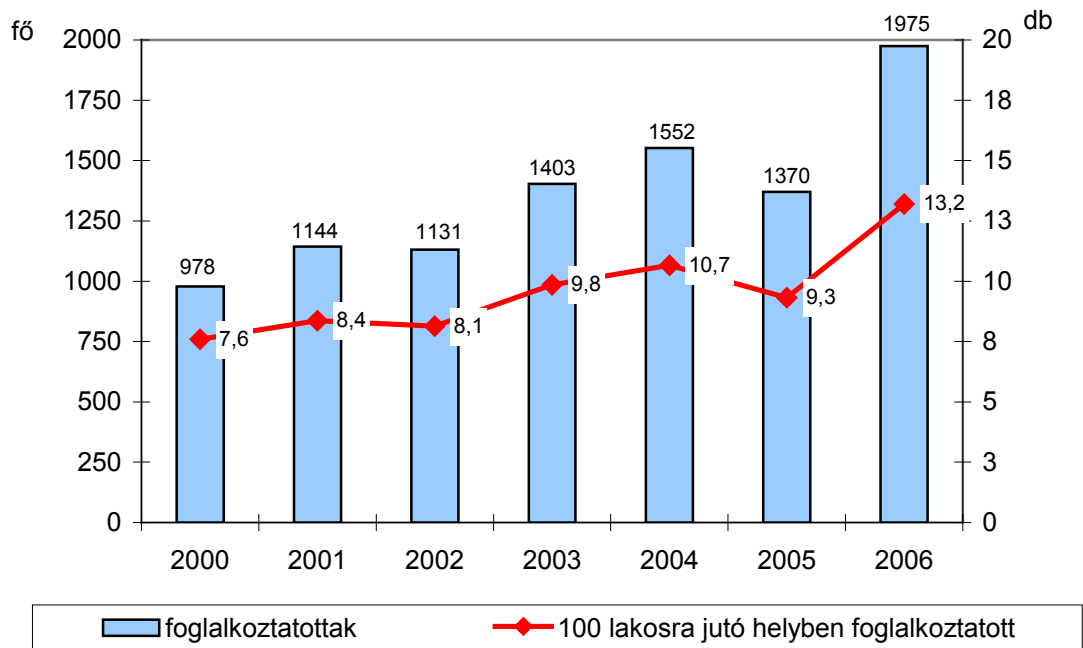
12. ábra: **Az értékesítés nettó árbevételének megoszlása**

Forrás: APEH, a kettős könyvelésű vállalkozások adatai, 2000-2007

A 12. ábra a győmrői ill. a monori kistérség vállalkozásainak relatív pozícióját mutatja be. Az ezredforduló utáni években a Monori kistérség megyén belüli, amúgy is szerény súlya

tovább csökkent, majd 2004-től enyhén növekedni kezdett, de a kistérségben keletkező árbevétel értéke nem éri el az össze Pest megyei vállalat teljesítményének 5%-át sem. A kistérségen belül Gyömrő szerepe is alacsony, s az ezredforduló utáni évek növekedési periódusa után, 2002-től jelentősen, több mint felére erodálódott, s a gyömrői cégek árbevétele 2006-ban már a kistérség összes vállalati árbevételének 5%-a alatt maradt.

Kedvező tendenciának tekinthető, hogy a gyömrői székhelyű vállalkozásoknál foglalkoztatottak száma az ezredforduló után megkétszereződött, ám még 2006-ban sem érte el a 2000 főt (13.ábra). A száz lakosra jutó foglalkoztatottak száma 2000-2006 között 75 %-kal növekedett, számottevő növekedés 2006-ban történt, de még akkor is 100 lakosra mindössze 13 helyben foglalkoztatott jutott, s a foglalkoztatottak nagy része nem saját lakóhelyén végezte munkáját. Ez is jelzi Gyömrő alvóváros jellegét, illetve a helyi gazdaság viszonylagos gyengeségét.

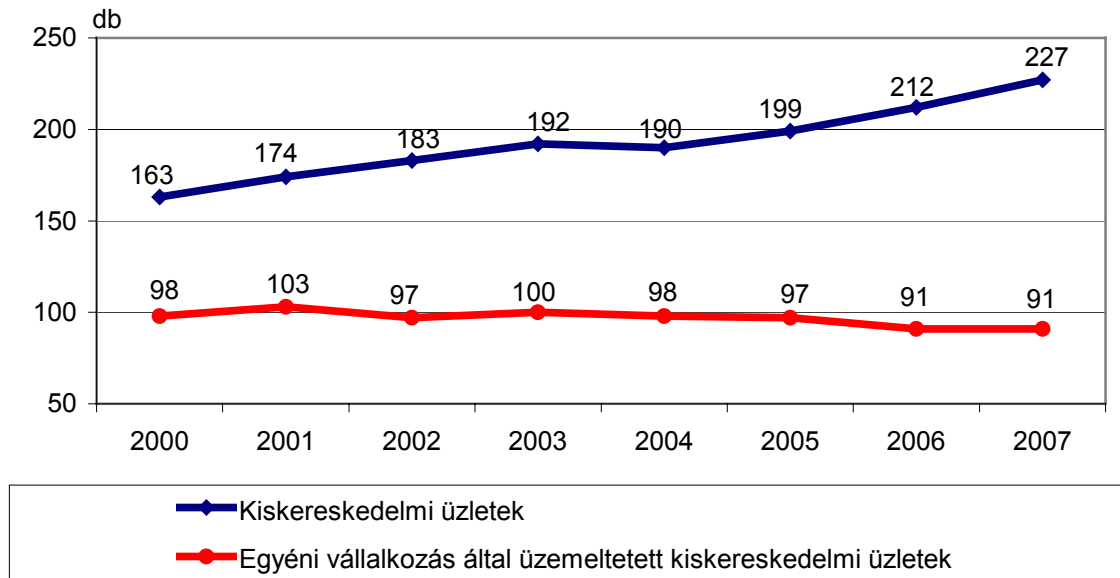

13. ábra: **A gyömrői vállalkozások foglalkoztatott létszámának alakulása 2000 és 2006 között**

Forrás: APEH, a kettős könyvelésű vállalkozások adatai

Gyömrőn a regisztrált vállalkozások közel 20%-a a kereskedelem és javítás ágazatban működik (2007-ben 258 db). Ez ugyan a kistérségi átlagnál 1%-kal alacsonyabb, azonban mind a Pest megyei (18,3 %), mind az országos átlagot (17 %) meghaladja. Mindez jelzi, hogy a város gazdaságában az ellátás-szolgáltatás az átlagosnál is nagyobb szerepet tölt be, a termelés sokkal alárendeltebb. A kiskereskedelmi üzletek száma a lakosság növekedésének megfelelően növekedett 2000 és 2007 között, ugyanakkor - a nagyobb kereskedelmi vállalkozások, láncok térnyerése mellett - kissé visszaesett az egyéni

vállalkozások által üzemeltetett kiskereskedelmi üzletek száma (14. ábra). Részben ez is magyarázatot ad a nettó árbevétel visszaesésére, ugyanis a nagyobb üzletláncok központja nem Gyömrőn található, így ezek forgalma sem itt realizálódik.

14. ábra: A Gyömrőn működő összes és az egyéni vállalkozás által üzemeltetett kiskereskedelmi üzletek száma

Forrás: KSH - TSTAR, 2000-2007

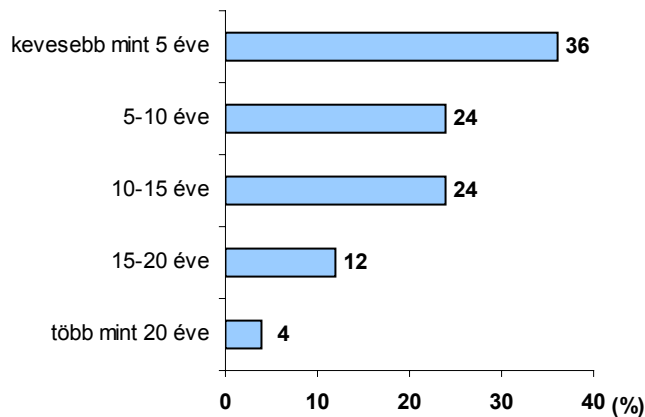
2.2.2.5 Kérdőíves felmérés a gyömrői vállalkozók körében

2009. január végén kérdőíves felmérésre került sor a gyömrői Szent István és Táncsics Mihály úton üzemelő vállalkozások körében. A felmérés keretében 25 vállalkozás fejtette ki véleményét a feltett kérdésekkel kapcsolatban. A kérdőívezést nehezítette, hogy az üzlettulajdonosok sok esetben nem voltak az üzletben, illetve az ott hagyott (15 db) kérdőíveket is csak kis számban (3 db) töltötték ki. A felmérés célja az volt, hogy információt adjon a vállalkozások összetételéről, helyzetéről és jövőbeli terveiről, valamint városfejlesztési elképzeléseikről, egy jövőbeli városrehabilitációs programhoz való kapcsolódásukról. A kérdőív megcélozta a helyi vállalkozói igények felmérését a városfejlesztés terén, azaz mit és mennyire tartanak fontosnak az üzlettulajdonosok, milyen fejlesztési elemeket látnának szívesen a városrehabilitációs programban és azok hogyan hatnak versenyképességükre valamint az ingatlanárakra. Fontos eleme volt a kérdőívnek a potenciális kapcsolódási pontok azonosítása, melyeken keresztül a közsféra és a magánsféra partnerségének jegyében a vállalkozások részt tudnak vállalni a városrehabilitáció megvalósításában. A kérdőívet kitöltött vállalkozások ágazat, tevékenység szerinti megoszlása a következő:

- kiskereskedelem: 80% (20 db vállalkozás)

- vendéglátóipar (büfé, cukrászda, söröző): 12 % (3 db vállalkozás)
- egyéb szolgáltatások (utazási iroda, pénzügyi szolgáltatás): 8% (2 db vállalkozás)

A vállalkozások indulása óta eltelt idő

15. ábra: Vállalkozási korfa (a vállalkozások indulása óta eltelt idő)

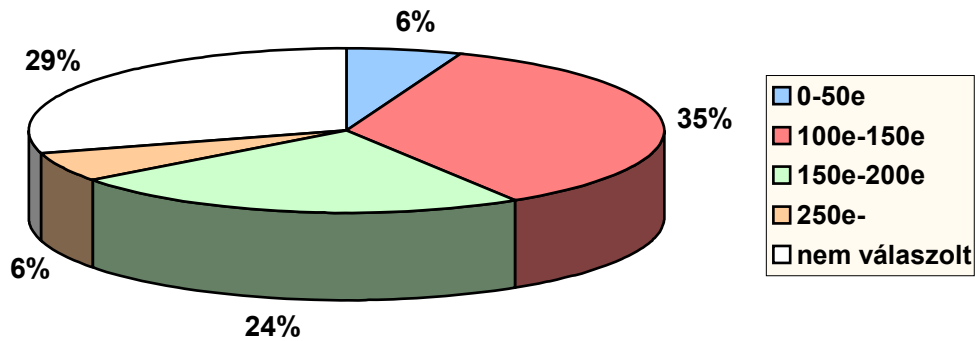
A **vállalkozási-korfa** alapján a Szent István és a Táncsics Mihály úton működő cégekről vegyes képet kapunk. A legnagyobb arányt (36%) a kevesebb, mint 5 éve működő vállalkozások képviselik, de magas (24%-24%) azon vállalkozások aránya is, melyek 5-10 éve, illetve 10-15 éve működnek ott. Ez utóbbiak (5-15 éve működők) magas aránya jelzi, hogy a vállalkozók többsége itt megtalálja számítását, míg az újonnan nyílt, fiatal üzletek magas aránya a terület jelenlegi vonzerejét támasztja alá. Ennek oka, hogy a város e két jelentős útja a Szent István és a Táncsics Mihály út Gyömrő két legkedvezőbb fekvésű (városközponton áthaladó) és legforgalmasabb útjának számít, így megfelelő keresletet gerjeszt, és vonzó telephely a vállalkozások számára.

A vállalkozások többségének e két út (különösen a Táncsics Mihály út), mint telephellyel való elégedettségét támasztja alá az is, hogy a **működés tervezett időtartamára** vonatkozó kérdésre válaszoló cégek 96%-a hosszú távra (több mint 6 év) tervezi tevékenységét jelenlegi telephelyén. A vállalkozók többsége ugyanakkor megemlítette, hogy ezek csak tervek, és sokan nagyon bizonytalanok látják a jövőt a jelenleg kialakult gazdasági válság miatt. Egyelőre azonban nem tervezik megszüntetni jelenlegi telephelyükön tevékenységüket, bár keresletük csökkent. A válaszadók közül egy vállalkozó ebből kifolyólag csak a 3-6 év közötti időtávot jelölte meg.

A megkérdezett vállalkozások többsége (68%) **saját tulajdonú ingatlanban** folytatja tevékenységét. Ennek ellenére csak 7 nevezett meg olyan tevékenységeket, amelyek a **telephely fejlesztése** tekintetében jelentkeznek a következő 2-3 évben (ill. akkor, amikor lesz rá keret). A megnevezett fejlesztések egy részét a külső arculat megújítása, kisebb felújítási, karbantartási tevékenységek teszik ki, és a telephelyét fejlesztő vállalkozás közül ketten terveznek ennél jelentősebb volumenű telephely-bővítést vagy fejlesztést. A fejlesztést megjelölő vállalkozások mindegyike kiskereskedelemben tevékenykedő cég volt. Véleményük szerint egy városrehabilitációs programhoz való kapcsolódásuk során leginkább az üzlet külső arculatának rendbetételével tudnának hozzájárulni egy szebb, egységesebb városhoz.

A megkérdezett saját tulajdonú telephellyel rendelkező vállalkozás több mint egyharmada (35%) szerint a telephelyül szolgáló **ingatlan piaci értéke** 100-150 e Ft/m² felett van. Ennél magasabb ingatlanárát (150 000 - 200 000 Ft/m²) már kevesebben, a vállalkozások 24%-a jelölt meg. A legmagasabb ingatlanárak a városközpontban, a Szent István és a Táncsics Mihály út találkozásánál jellemzőek. A két szélső, azaz a legkisebb (50 ezer Ft/m² alatti) és legmagasabb (250 ezer Ft/m² feletti) ingatlanértékkel rendelkező kategóriába a megkérdezettek 12%-a tartozott. Egyetlen vállalkozás sem jelölt meg az 50 - 100 e Ft/m² közötti ingatlanárát.

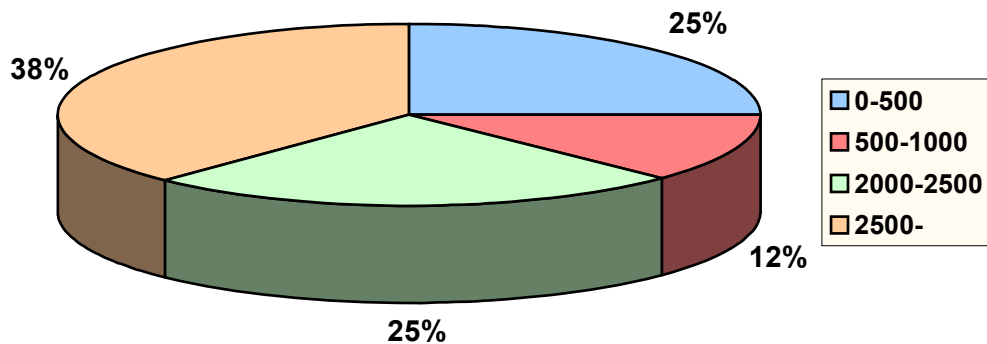
Fontos megemlíteni, hogy a megkérdezett tulajdonosok egy része nincs tisztában a telephely piaci értékével, ami általában azért van, mert nem szándékozik a közeljövőben értékesíteni, így nem is érezte szükségét a tájékozódásnak. A választ nem adók aránya ezért magas, 29%.

16. ábra: A telephelyek ingatlanára Gyömrőn (Ft/m²)

A 8 db telephelyén bérlőként működő vállalkozás által bérelt **ingatlanok bérleti díja** is nagy szóródást mutat, melynek nagyságát alapvetően befolyásolja az elhelyezkedés. A bérelt telephelyek 38%-a esetében a vállalkozó a legnagyobb arányú havi bérleti díjat fizeti, azaz a 2500 Ft/m² és e feletti összeget. Ezen üzletek mindegyike a városközpontban működik. 2000-2500 Ft/m² közötti havi bérleti díjat a megkérdezettek negyede fizet, így összességében a megkérdezett vállalkozók több mint fele 2000 Ft feletti bérleti árat fizet négyzetméterenként. Az ez alatti kategóriába (1000-2000 Ft/m²) egyetlen vállalkozás sem sorolta magát.

Azon vállalkozások aránya, melyek bérleti díjának havi szintje nem haladja meg az 1000 Ft/m² -t, szintén magasnak, összességében 37%-nak tekinthető. Ezen belül az 500 Ft/m² -nél kevesebbet fizetők aránya volt a magasabb, az összes válaszadó 25%-a.

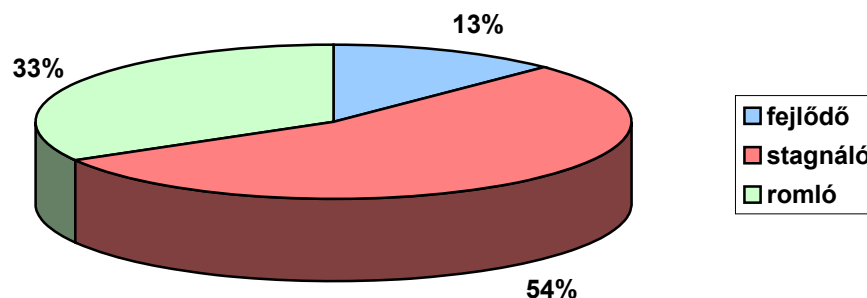

17. ábra: A telephelyek bérleti díja Gyömrőn (Ft/m²)

A felmérés eredményei alapján a vállalkozások eltérően ítélik meg **piaci fejlődésüket** az elmúlt öt évre vonatkozóan. A kérdőív ide vonatkozó kérdésére választ adó vállalkozások többsége kedvezőtlennek tartja helyzetét, egyikük sem találta piaci teljesítményét az utóbbi években dinamikus fejlődőnek, és csupán 13%-uk sorolta üzletét a fejlődő kategóriába. Ezek a vállalkozások a kiskereskedelem területén tevékenykednek.

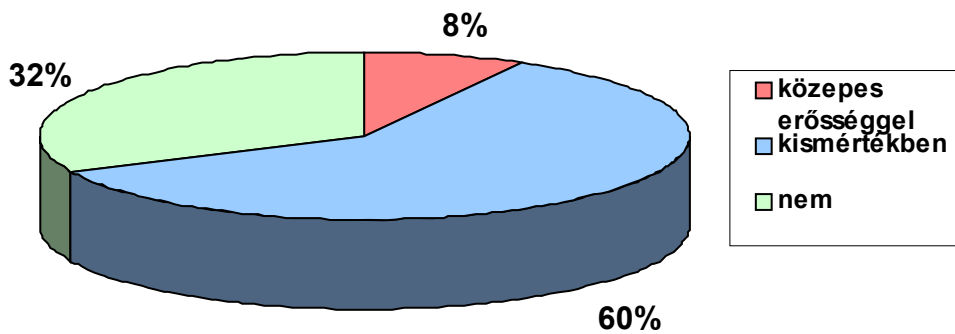
Magasnak tekinthető azon cégek aránya, amelyek szerint vállalkozásuk piaci helyzete és üzleti eredményei romlottak (33%), vagy stagnáltak (54%) az elmúlt években. Összességében tehát a megkérdezettek között többségben van a kedvezőtlen (stagnáló, vagy romló) piaci teljesítményű vállalkozások, mely elsősorban a rossz makrogazdasági helyzetnek, és a csökkenő fizetőképes keresletnek tudható be.

A vállalkozások piaci fejlődését ágazatok szerint vizsgálva nagyon vegyes a kép, nehéz kiemelni fő kategorikus jellemzőket. Leginkább az újonnan indult vállalkozások, illetve a műszaki és villamossági üzletek nyilatkoztak pozitívan. Stagnáló, esetleg romló piaci helyzetről nyilatkozott a vendéglátóiparban és kiskereskedelemben tevékenykedő üzletek többsége.

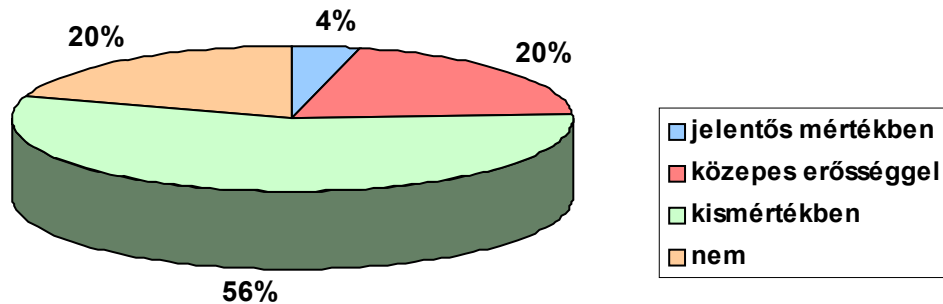
18. ábra: A vállalkozások piaci fejlődése az elmúlt 5 évben

A megkérdezett vállalkozások 68%-a szerint a **városrehabilitációs program** növelni fogja az általuk használt **ingatlan értékét**. A megkérdezettek 8%-a szerint ez az érték-növekedés legalább közepes mértékű, azaz minimum 10%. A válaszadók többsége, közel kétharmada szerint azonban az általuk használt ingatlan értéke, ha kismértékben is, de nőni fog, azonban ez maximum 10%-os lesz.

19. ábra: A vállalkozások véleménye arról, hogy a városrehabilitációs program mennyiben növeli az ingatlan értékét

Arra a kérdésre, hogy a **városrehabilitációs program** elősegíti-e a vállalkozás **üzleti eredményeinek** javulását, a megkérdezettek többsége (80%-a) szintén igennel válaszolt. Ezen belül 4% azon cégek aránya, akik szerint a városrehabilitációs program hatására jelentős mértékben javulnak majd az üzleti eredmények, 20%-uk szerint pedig közepes erősséggel. A megkérdezettek több mint fele (56%) szerint egy városrehabilitációs program kismértékben fog hozzájárulni az üzleti eredményeinek javulásához. A vállalkozások 20%-a nyilatkozott úgy, hogy a fejlesztések nem lesznek pozitív hatással a vállalkozás üzleti eredményére. A szkeptikusok álláspontja mögött a már említett kedvezőtlen makrogazdasági helyzet, a fizetőképes kereslet csökkenése és az üzleti eredmények utóbbi években bekövetkező romlása húzódik meg. A vállalkozások túlnyomó többsége kedvezőnek ítéli meg az esetleges fejlesztéseket, egyikük szerint sem fogja rontani üzleti eredményeiket.

20. ábra: A vállalkozások véleménye arról, hogy a városrehabilitációs program elősegíti-e üzleti eredményeinek javulását

Az **anyagi hozzájárulást** vizsgálva megállapítható, hogy a válaszadók többsége pozitívan ítéli meg egy jövőbeni városrehabilitációs program keretében történő fejlesztéseket, melyhez a megkérdezett vállalkozások 68%-a hajlandó lenne anyagilag is hozzájárulni. Ezen belül a többség (56%) a fejlesztéseket kisebb összeggel támogatná, 12% akár nagyobb összeggel is. Azok a vállalkozások, amelyek anyagilag is támogatnák a fejlesztéseket, elsősorban a saját telephelyük környékének felújításában, illetve, ha tehetnék, a járdák, a parkolás, a bicikliút és közterek kialakításának finanszírozásában vennének részt.

A megkérdezett vállalkozások a városrehabilitációs program további, általuk szükségesnek vélt elemei között az alábbiakat tartották fontosnak:

- Egységes városkép kialakítása, díszburkolat használata
- Kerékpárutak és kerékpártárolók építése
- Parkolási problémák megoldása
- Közúti közlekedés fejlesztése
- Körforgalom kialakítása a városközpontban
- A Szent István és a Táncsics Mihály út egyirányúsítása
- A Táncsics Mihály út (legalább egy részének) sétáló utcává alakítása
- Járdák, járdaszegélyek hiányosságainak pótlása (különösen a Dózsa György úton)
- A városban szemetesek és padok kihelyezése, köztisztaság javítása
- Nyilvános WC és ivókút építése a városközpontban
- Szelektív hulladékgyűjtés megoldása
- Köztér felújítás, kulturális és szórakoztató létesítmények kialakítása
- Igényes kulturális központ kialakítása
- Közbiztonság javítása

- Vállalkozások számára kedvezményes hirdetési lehetőség biztosítása a helyi TV-ben

2.2.2.6 Idegenforgalom

Az idegenforgalom a magyar gazdaság egyik legdinamikusabban fejlődő ágazata. Gyömrő esetében is fontos, mindeztidáig csak kis mértékben kihasznált belső erőforrás, amely a munkahelyteremtésen, a jövedelemszerzési lehetőségek bővítésén, illetve az életminőség javításán keresztül hatékonyan képes támogatni a város gazdaságának fejlődését. Ennek ellenére ma még a városban megtermelt jövedelmeknek csak kis része származik a turizmusból.

Gyömrő idegenforgalma a statisztikai adatok tükrében

Nagyszámú turista fogadásához elengedhetetlen, hogy megfelelő látnivalókkal, programokkal, illetve megfelelő mennyiségű és minőségű szálláshellyel rendelkezzen egy település. Gyömrőn a turizmus háttér infrastruktúráján belül a szálláshelyek és azok férőhelyeinek száma kevés és többségük az alsó-középső kategóriába sorolható. Hiány mutatkozik a nagyobb létszámú csoportokat elhelyezni képes turista szálláshelyekből és kempingből is. A kereskedelmi szállásférőhelyek száma a KSH T-STAR adatbázis adatai szerint 2000 és 2007 között nem változott, mindvégig 44 darabot tartottak számon. A legjelentősebb kereskedelmi szálláshely Gyömrőn a Bagoly Fogadó (szálló, étterem, bár), melynek színvonala és elhelyezkedése nagyon jó, a város központjában, gyönyörű környezetben a Tófürdő partján fekszik.

A magán szállás-férőhelyek száma több mint kétszerese (96 db 2007-ben) a kereskedelminek, számuk az ezredfordulóhoz képest 2%-kal emelkedett. Ezek a falusi turizmus keretében működnek, mint minősített szálláshelyek, egy részük apartmanként üzemel. A magán szálláshelyek kiadásával 2 bejegyzett szervezet foglalkozik: a Szivárvány Vidéki Vendégvárók, valamint a Falusi Vendégfogadók Egyesülete, melyek vidéki aktív pihenést nyújtanak egy városhoz méltó minőségben. Mindkét szervezet tagja a Falusi Turizmus Országos Szövetségének.

A fajlagos adatok alapján a város helyzete 2000-hez képest egyre kedvezőtlenebb. (6. táblázat) Gyömrőn az ezer lakosra jutó szállásférőhelyek száma 2004 óta csökkenést mutat, és mindvégig a megyei és az országos átlag alatt marad. A kistérségi értéket annak ingadozása miatt néhány évben meghaladta, de nem jelentős mértékben. A kedvezőtlen városi érték magyarázata, hogy míg a szálláshelyek száma nem, addig a lakosság szám közel 19 %-kal növekedett 2000-2007 között.

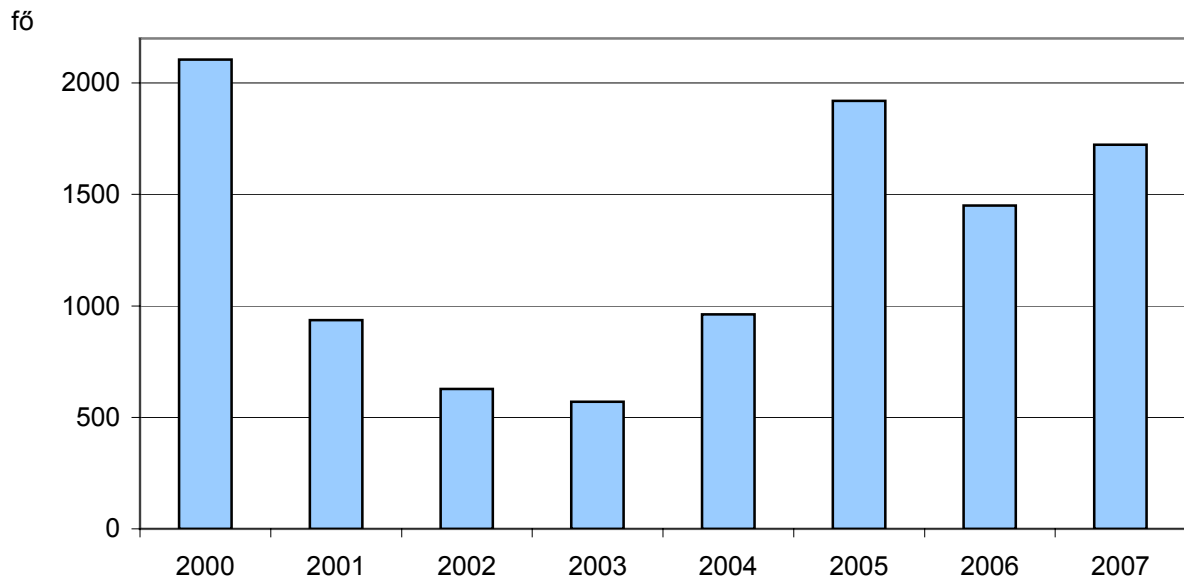
6. táblázat:

Ezer lakosra jutó kereskedelmi szállásférőhelyek száma (db)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gyömrő	3,4	3,2	3,2	3,1	3,3	3,0	2,9	2,9
<i>Monori kistérség</i>	3,5	5,1	3,2	3,4	3,0	2,9	2,3	3,3
Pest megye	9,6	9,1	9,0	8,5	7,6	6,4	7,0	7,1
Magyarország	31,1	31,2	33,0	34,3	33,3	32,7	31,3	31,3

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

A vendégek száma jellemzi leginkább a turizmus keresleti oldalát. Az ezredfordulót követő években jelentősen, több mint a felére esett vissza a Gyömrőre látogatók száma. 2005-től viszont a településre újra nagyobb számban érkeztek a vendégek (21. ábra).

21. ábra: A vendégek számának változása 2000-2007 között

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

2000 és 2007 között az ezer lakosra jutó vendégek száma (7. táblázat) évről-évre jelentős ingadozást mutatott, de összességében növekvő tendencia érvényesült. Ugyanakkor az ezer lakosra jutó vendégek száma a kistérségi átlagot az ezredforduló után csak egyszer, 2005-ben haladta meg, miközben a megyei átlagtól végig jelentősen elmaradt. A kedvezőtlen értékek szintén a város gyors népességnövekedésével állnak összefüggésben.

7. táblázat:

Ezer lakosra jutó vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken (db)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gyömrő	163	68	45	40	66	131	97	113

<i>Monori kistérség</i>	73	56	74	64	84	124	126	152
Pest megye	222	225	230	221	234	241	240	252
Magyarország	592	597	609	624	655	701	714	744

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

A külföldi vendégek aránya lényeges mutató a turizmus jövedelemtermelése szempontjából, hiszen a külföldi turisták tartózkodási ideje jellemzően hosszabb, és nagyobb költségvetésből is gazdálkodnak, ami által lényegesen több pénzt forgatnak be a gazdaságba a különböző szolgáltatások igénybevétele során. A külföldi vendégek aránya (8. táblázat) Gyömrő esetében meglehetősen ingadozó képet mutat. A legtöbben az ezredfordulót követő években érkeztek, ekkor a vendégek több mint fele (61%) volt külföldi. Ez 2007-re a felére esett vissza. A külföldi vendégek átlagosan 30-40 százalékát jelentik az összes vendégnek Gyömrőn, amely a kistérségi és a megyei átlagnál a legtöbb évben kedvezőbb, továbbá az ingadozás mértéke is alacsonyabb volt.

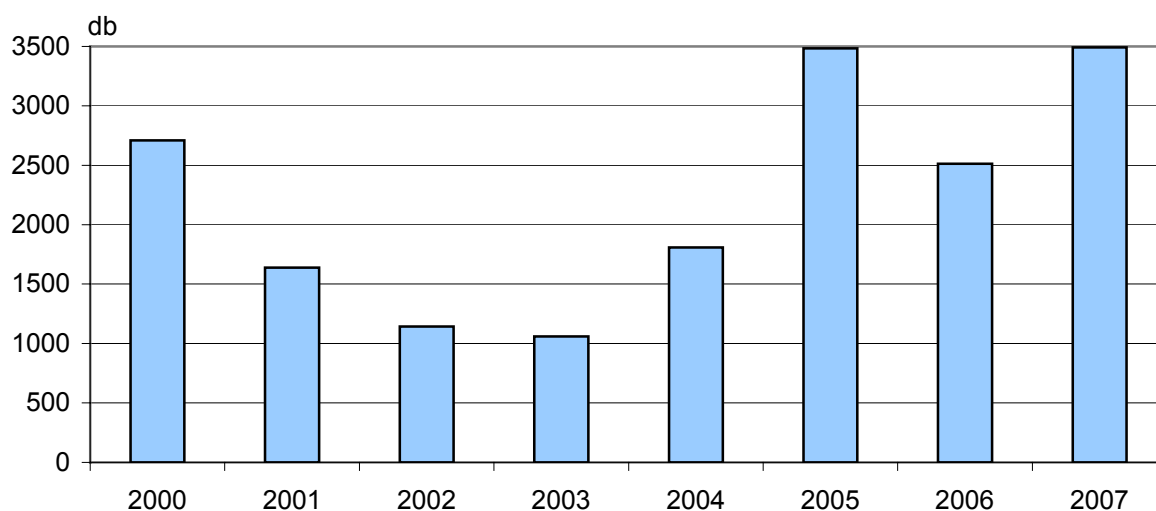
8. táblázat:

Külföldi vendégek aránya a kereskedelmi szálláshelyeken (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gyömrő	24	61	49	38	28	28	36	30
<i>Monori kistérség</i>	41	39	26	28	23	17	29	50
Pest megye	31	31	32	34	36	31	31	32
Magyarország	50	51	49	47	49	49	46	46

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

Gyömrőn a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma a 2000-2007 közötti időszakban átlagosan 2200 volt, az utóbbi években azonban növekvő tendenciát mutat (22. ábra). Az ezredforduló utáni visszaesés a turisták számának csökkenésével hozható kapcsolatba.

22. ábra: A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák számának változása 2000-2007 között

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött, ezer lakosra vetített vendégéjszakák száma (9. táblázat) jelentősen elmarad a kistérségi és a megyei átlagtól is, sőt évről évre jelentős ingadozást mutat. Az ide érkező turisták tehát kevés időt töltenek a városban, kevesen töltik itt éjszakájukat. Ezt az arányt rontja a csekély szálláshely kínálat, de az alacsony turisztikai kínálat is.

9. táblázat:

Ezer lakosra jutó vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (db)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gyömrő	210	120	82	74	124	237	168	228
<i>Monori kistérség</i>	276	248	256	247	249	326	322	390
Pest megye	495	482	479	465	479	492	469	502
Magyarország	1829	1833	1819	1840	1872	1959	1952	2004

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

A vendégéjszakák esetében ugyancsak lényeges információval szolgál a külföldiek aránya is. (10. táblázat) Összességében elmondható, hogy a városban eltöltött vendégéjszakák több mint egyharmadát minden évben a külföldi vendégek adták, hasonlóan a Pest megyei értékhez. A legmagasabb 2001 és 2002-ben volt, amikor is a vendégéjszakák számának több mint felét külföldiek töltötték itt. Míg Gyömrőn csak e két évre volt ez jellemző, addig a kistérség esetében szinte minden évben ez a tendencia rajzolódott ki.

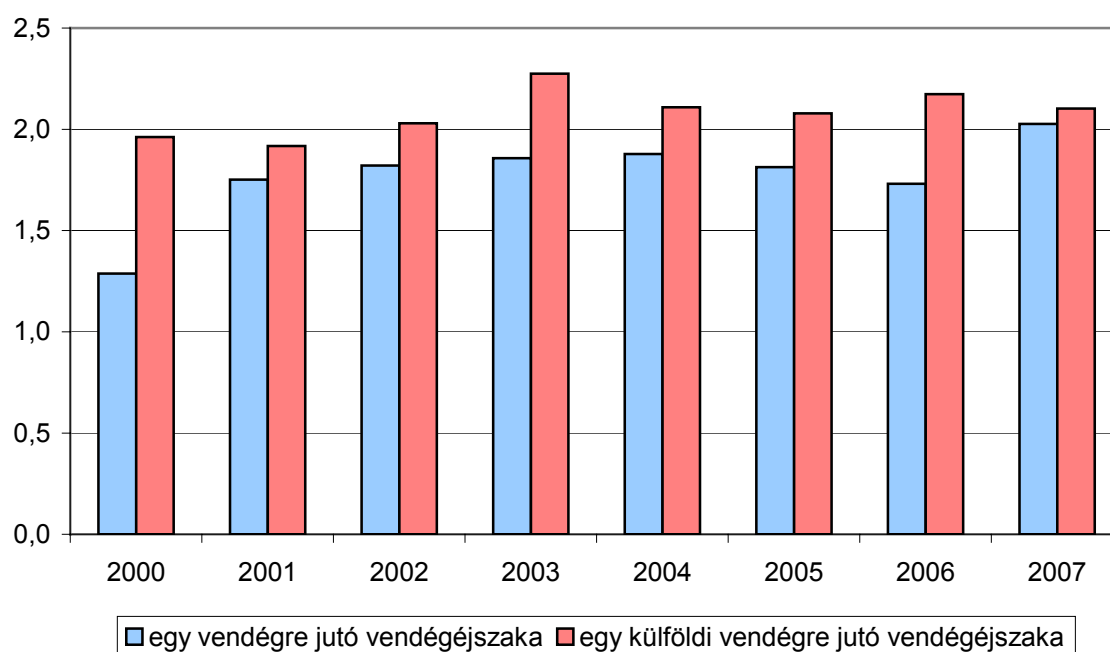
10. táblázat:

Külföldiek által eltöltött vendégéjszakák aránya a kereskedelmi szálláshelyeken (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gyömrő	36	67	54	46	31	33	46	32
<i>Monori kistérség</i>	64	53	57	57	50	41	48	63
Pest megye	32	32	33	35	36	31	31	31
Magyarország	57	58	56	54	56	55	51	51

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

Gyömrőn az egy vendégre jutó vendégéjszakák számát (23.ábra) az ezredforduló óta kisebb ingadozással ugyan, de tendenciáját tekintve lassú növekedés jellemzi. Míg 2000-ben a vendégek többsége átlagosan egy éjszakát töltött a városban, addig 2007-ben ez már kettőre emelkedett. Mindez utal Gyömrő turisztikai megítélésének (potenciáljának) növekedésére, illetve a térségbeli szerepének növekedésére. Érdekes megemlíteni a külföldiek által eltöltött éjszakák arányát is, mely évek óta stabilnak (átlagosan 2 éjszaka/külföldi vendég) és magasabbnak mutatkozik, mint az egy vendégre jutó érték. A külföldiekre tehát sokkal inkább jellemző, hogy a városba érkezve akár 2 éjszakát is eltöltenek, míg Gyömrőt és a környéket, vagy Budapestet meglátogatják.

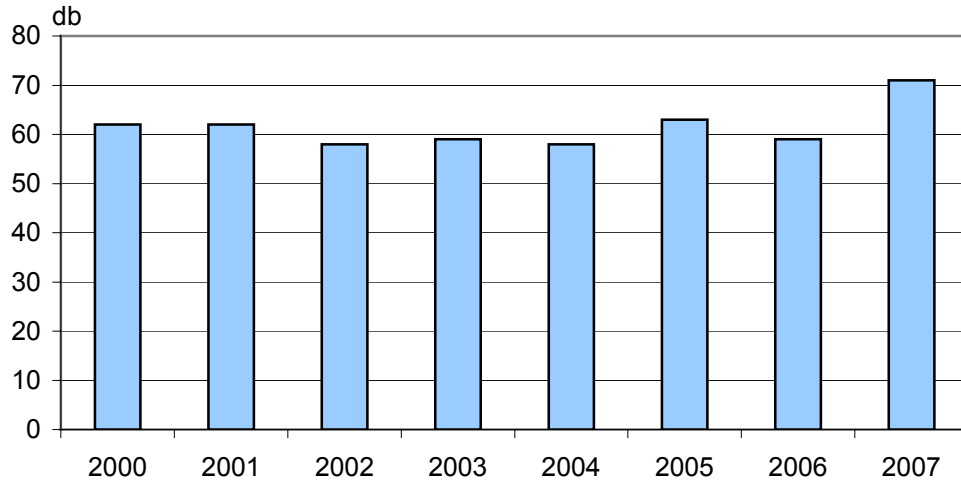

23. ábra:

Az egy főre jutó vendégéjszakák és az egy külföldire jutó vendégéjszakák számának változása 2000-2007 között

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

A turizmushoz szorosan kapcsolódik a vendéglátóhelyek száma, mint ellátó, kiszolgáló egység. Gyömrőn 2007-ben ezek száma 71 db volt, ami az ezt megelőző évekhez képest csekély mértékű növekedést jelent (24. ábra).

24. ábra:

A vendéglátóhelyek számának változása 2000-2007 között

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

Az ezer lakosra jutó vendéglátóhelyek számának (11. táblázat) alakulásában számottevő változás nem mutatkozott az ezredforduló óta, sem városi, sem kistérségi szinten. Ugyanakkor az ezer lakosra jutó vendéglátóhelyek száma 2007-ben elmaradt a 2000-es értéktől, azaz a népességszám gyors növekedésével a vendéglátóhelyek számának növekedése nem tudott lépést tartani. Gyömrőn a vendéglátóhely-sűrűség mindvégig a megyei átlag alatt volt, 2007-ben viszont azzal megegyezett. Az országos átlagtól kb. 1%-ponttal maradt el a város értéke. A helyiek beszámolója alapján a vendéglátóhelyek színvonala és kínálata is jelentősen nőtt az utóbbi években, így mára - bár ha számban nem is olyan jelentősen - minden tekintetben jelentős javulás történt a vendéglátás területén a városban.

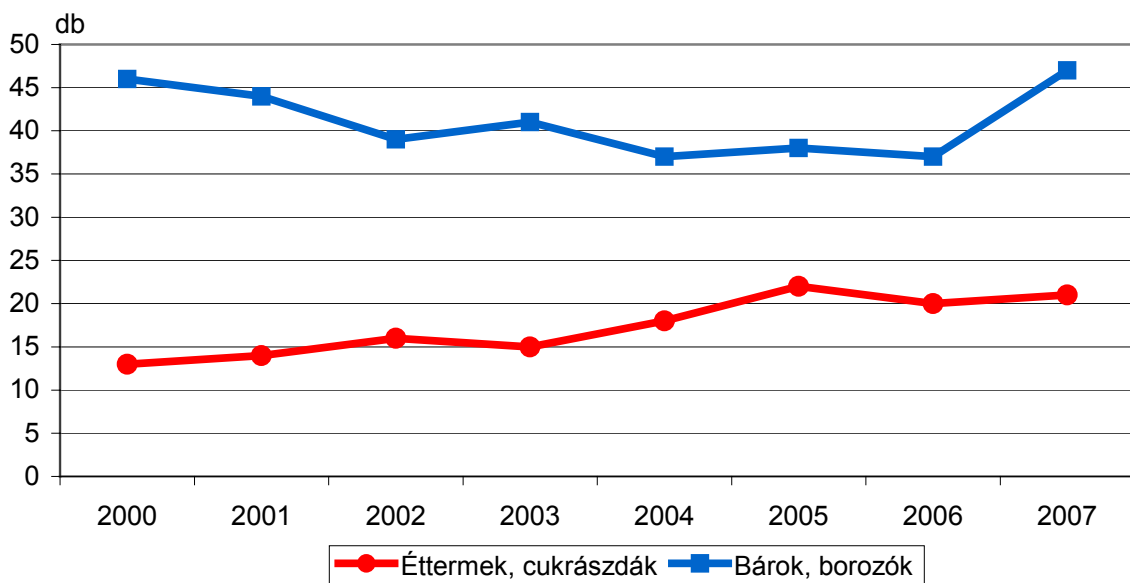
11. táblázat:

Ezer lakosra jutó vendéglátóhelyek száma (db)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gyömrő	4,8	4,5	4,2	4,1	4,0	4,3	3,9	4,6
<i>Monori kistérség</i>	4,1	4,1	4,3	4,3	4,4	4,3	4,3	4,4
Pest megye	4,5	4,5	4,6	4,6	4,6	4,7	4,6	4,6
Magyarország	5,0	5,1	5,3	5,5	5,5	5,6	5,6	5,7

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

A vendéglátó egységek közül a bárók, borozók száma 2007-ben 21 darab volt, ami az ezredfordulóhoz képest 62%-kal magasabb érték. Ez a kistérségi átlaghoz (24%) képest számottevően gyorsabb növekedést jelent. Ezzel ellentétben az éttermek, cukrászdák száma a vizsgált időszakban alapvetően csökkenő tendenciát mutatott, számuk ingadozott, viszont 2007-re ismét magas, korábban az ezredfordulón jellemző értéket (47 db) regisztráltak. Egy év alatt közel 40%-kal nőtt az arányuk. Mindeközben (2000-2007) a kistérségben összességében 13%-os növekedés történt.

25. ábra:

Az éttermek, cukrászdák, valamint a bárók-borozók számának változása 2000-2007 között

Forrás: KSH - T-STAR, 2000-2007

A város turizmusának jellemzői

A Budapesttől 27 km-re fekvő Gyömrő idegenforgalmi potenciálját mindeddig nem tudta optimális mértékben kihasználni. Az agglomerációban található települések nagy része hasonló problémával küzd, hiszen fekvésük, elérhetőségük kiváló, Budapest közelségét, pozitívumait azonban nem tudják kellő mértékben kiaknázni, a turistákat nehéz a térségbe csábítani.

Gyömrő helyzete a Vecsést és Üllőt elkerülő 4-es főútnak, valamint a megépült M0-ás autópálynak köszönhetően sokkal kedvezőbbé vált, így nemcsak Budapest, hanem a Ferihegyi repülőtér is gyorsan elérhető. Mindez a város kellemes, nyugodt, rekreációra alkalmas környezetével párosulva az idegenforgalom fellendítésének egyik fontos alapját adhatja.

Az idegenforgalom céltudatos fellendítésére, a helyi adottságok sokrétű kihasználására, gazdaságon belüli szerepének növelésére Gyömrőnek mindenképpen érdemes a jövőben nagyobb hangsúlyt fektetni.

A Monori kistérségen belül Gyömrő az egyik leginkább látogatott idegenforgalmi célpontnak számít, amit elsősorban a megújított környezetű Tófürdőnek köszönhet. A környékbeli településekről, illetve a főváros külső kerületeiből számtalan fürdőzni vágyó érkezik nyaranta. A tó medrében található két hőforrás 1920-ban kezdett működni, melynek hatására a feltörő víz elöntötte az ott működő téglagyárat és egy tavat alakított ki. A víz gyógyhatását (érelmeszesedés és reuma ellen) hamar felismerték, ami a település fejlődésének jelentős lökést adott. A tó és környezete a település lakosságának és az idegenforgalom számára a szabadidő eltöltéséhez sport (úszás, csónakázás, vízibiciklizés, séta, futás stb.) és egyéb lehetőséget teremt. A Tófürdő területén a strandolás mellett városi rendezvények (korosztályos akadályversenyek, röplabdaverseny), valamint a horgászegyesület által szervezett versenyek is zajlanak, de a nyári időszakban szabadtéri filmszínház megtekintésére is lehetőség van.

A strand környezetének fenntartásával, védelmével (*helyi védelem alatt álló természeti érték*) és további fejlesztésével kiváló lehetőséget teremt a kikapcsolódáshoz, pihenéshez. A földgáz-és kőolaj furások során a város alatt talált további termál- és gyógyvizek adta lehetőségek egyelőre még kiaknázatlanok, csupán az Uszoda területén hasznosítják kis mértékben a termálvizet.

A Tófürdő mellett található a Tözeges-tó, mely országosan védett láp területnek számít, de egyben kedvelt horgászó is. Jelenleg a Duna-Ipoly NP Igazgatósága alá tartozik. A tó és környezete a város zöldfelületének azon funkcionális része, mely természetes környezetének megóvásával, környezetkímélő rekreációs használatra (csónakázás, horgászat, sétaút, pihenőhelyek) alkalmas.

Két nem új keletű sportnak is hódolhatnak az ide érkezők. Ez a lovaglás és a vadászat, mely mind Gyömrőn, mind a környéken az ide látogatók rendelkezésére áll. A településen működik egy vadászegyesület is, mely Vadászházat üzemeltet.

A város nagyterjedésű mezőgazdasági területe, a kedvező táji-, természeti környezet, a repülőtér közelsége illetve e területek jó és tovább javuló megközelíthetősége kedvező potenciált jelent az olyan nagy területigényű rekreációs fejlesztés számára, mint a golfturizmus.

A város területén nemcsak jelentős természeti, hanem kultúrtörténeti emlékek, építészeti látnivalók is találhatóak. A leghíresebb a Teleki kastély és a Kiskastélyok, melynek falai évszázadokon át az ország életét jelentősen meghatározó grófi Teleki családnak adtak otthont. Az 1770-es évek elején Teleki Lászlónak épített kastély 1835-ben leégett. Ennek alapjaira Teleki Sámuel Hild Józseffel, a kor híres építészevel új épületet terveztetett. Ez a ma is álló klasszicista stílusban épült kastély 1840-47-ben készült el. A kastély parkja különleges növényekkel pompázó arborétum volt, mely mára szinte teljesen megsemmisült.

A háborút a Teleki kastély szinte sértetlenül átvészelte, de ezután gazdátlaná vált, így a berendezést széthordták és csak a meredező csupasz falak maradtak. Az épület állaga leromlott, helyrehozatalát Pest megye vállalta el, azzal a céllal, hogy oda a létesítendő Gyógypedagógia Intézet internátusát helyezze majd el. Ez a helyreállítás az anyagi szűkösség miatt nem vonatkozott a műemléki rekonstrukcióra. A teljes értékű rekonstrukció csak 1989-ben kezdődött a Pest megyei Tanács felügyeletében, de a munka végül az Országos Műemléki Felügyelőség segítségével fejeződött be. A Gyógypedagógiai Intézet kiköltöztetése már régóta megoldatlan probléma. A Pest Megye és a város önkormányzata már vásárolt néhány házat Gyömrő területén, megteremtve ezzel a lehetőséget a kiköltözésre, így a diákok nagy része már nem lakik a kastélyban, oda csupán tanulni jár.

A Teleki kastély, amennyiben sikerül megtalálni azt a – a *turizmushoz kapcsolódó* - új funkcióját, amely egyaránt megfelel adottságainak, a műemlékvédelem követelményeinek valamint a funkcióváltáshoz kapcsolódó üzleti érdekeknek, a gyömrői idegenforgalom meghatározó jelentőségű célpontjává fejleszthető. *(Ehhez a megyei Önkormányzat, a gyömrői Önkormányzat és a műemlékvédelem összehangolt munkája szükséges.)*

A kastély mellett országosan védett műemléknek számít a régi, barokk jellegű, 1777-ben épült Nepomuki Szent János Római Katolikus Kápolna, az 1800-as évek elején épült klasszicista Református templom, a község szélén található Magtár, valamint a Tájház is. A Malom régi épülete és a Szent István téri Önkormányzat helyi értéknek számít.

12. táblázat:

Gyömrő természeti és kulturális értékei

Országos jelentőségű védett terület
Táji érték: Tózegecs tó és környéke
Művi érték: Nepomuki Szent János Római Katolikus Kápolna
Református templom
Teleki-kastély - Gyógypedagógiai nevelő intézet

Teleki-kiskastély, gazdasági épületek, istálló és egykori park
Tájház,
Magtár.
Teleki kripta és sírkert
Római Katolikus Templom
Helyi jelentőségű érték
Táji érték:
Nagy-rét
Mánya-rét
Művi érték:
Ófalu
Szent István téri Önkormányzat
Malom épület
Egyéb kulturális örökség
Samarjay-Bakó-Petrichevich-Horváth kastély
Jézus szíve rk. templom
Kőtojás
Aradi vértanúk emlékműve
II. Rákóczi Ferenc emlékoszlopa
római kori kőhíd

Forrás: Gyömrő város Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmány, 2004.,
Készítette: Területfejlesztési, Gazdálkodási és Területrendezési Bt.

A turizmushoz kapcsolódik a különféle vendégcsalogató rendezvények lebonyolítása is. Gyömrőn a már évről-évre hagyományosan megrendezésre kerülő Országos Rákóczi Napok jelenleg több száz fős vendégsereget vonz. A határon túlról érkező beregszászi Művészeti Iskola valamint számos meghívott hazánkban található település képviselteti magát, akik kapcsolatban álltak II. Rákóczi Ferencsel. A város életében ez azonban csak évi egyszeri alkalmat jelent. A jelenlegi elképzelések többsége csak kistérségi szinten tudna megvalósulni, mivel az infrastrukturális adottságok nem tudnak nagyobb tömeget ellátni.

Gyömrő életében mindig is jelentős szerepet játszott a sport, a kisebb nagyobb sportrendezvények, meccsek egész évben folyamatosak. A rendszerváltás környékén egy gyermeknap alkalmával került megrendezésre először a Tour de Gyömrő amatőr kerékpárverseny (26 km-es), melyen több mint 100-an is részt vettek. A kezdeti lelkesedés a következő években alább hagyott, majd a Helló, Gyömrő! alapítvány az ezredforduló környékén sikeresen átvette a rendezvény szervezését és az adományok kezelését. A nevezők száma azóta évről évre nő és már meghaladja az 500-at. A résztvevők lakóhely szerinti összetételét tekintve is változás történt, míg korábban a helyiek voltak többségben (2/3) mostanra már egyre inkább jellemző, hogy a nevezők 2/3-a a környékből illetve az ország több pontjáról érkezik (közel fele-fele arány jellemző).

A jelenlegi városi sportterület beékelődik a település lakóterület-fejlesztési területei közé, bővítési lehetősége korlátozott, ezért felmerül egy új sport és rekreációs központ kialakításának szükségessége.

Mindezek alapján a város turizmusában a jelentősebb szerepet játszó, vagy fejleszthető turizmustípusok a következők:

- **Kulturális turizmus** (e szegmens színterei: Teleki kastély és a Kiskastélyok, Nepomuki Szent János Római Katolikus Kápolna, Református templom, Magtár, Tájház stb.)
- **Gyógy- és termálturizmus** (Tófürdő - gyógyhatású víz (érelmeszesedés és reuma ellen); Uszoda, további hasznosítható potenciálok)
- **Rekreációs célú turizmus** (Tófürdő - úszás, csónakázás, vízibiciklizés, szabadtéri filmszínház; Tőzeget-tó)
- **Golfturizmus**
- **Horgászturizmus** (Tőzeget-tó)
- **Vadászturizmus, Lovas turizmus**
- **Rendezvények** (Országos Rákóczi napok, Tour de Gyömrő)
- **Konferencia turizmus**

Általánosságban megállapítható, hogy az idelátogató vendégeknek elenyésző száma tölti itt az éjszakát, a Gyömrőn megforduló vendégek túlnyomó többsége csak átutazik a településen, és jobb esetben megáll megnézni a helyi látnivalókat, vagy élvezzi az aktív turizmus valamelyik ágát. Ebből kifolyólag a város turizmusból származó bevételei a lehetőségekhez képest jelenleg alacsonyak, Gyömrő gazdaságában a turizmus minimális szerepet tölt be. Ebben szerepet játszik, hogy a terméké fejleszthető turisztikai adottságok kihasználtsága alacsony, másrészt a turizmus háttér infrastruktúrája mennyiségileg és minőségileg is elégtelen. A város idegenforgalmát természetesen erősen befolyásolja Budapest közelsége is.

A város meglévő turisztikai adottságai nem válnak mindenképpen turisztikai terméké, amennyiben azt nem fejlesztik megfelelően, valamint nem ajánlják rendszeresen célcsoportok felé. E helyzetben a turisztikai alpinfrastruktúra bővítésével, turisztikai attrakció- és városképefejlesztéssel, programcsomagok kialakításával, megfelelő marketing tevékenységgel lehet változtatni.

2.2.2.7 Információs társadalom

Vezetékes telefon

A vezetékes telefon a mobiltelefonok térhódításával és az internetes telefonszolgáltatók megjelenésével - eredeti funkcióját tekintve - egyre kisebb jelentőségű. A távbeszélő fővonalak előfizetői számát tekintve évek óta csökkenés figyelhető meg. A vezetékes telefonhálózatnak a jelenben fontos és valószínűleg a jövőben is számottevő — bár az egyéb technológiák terjedése miatt csökkenő — szerepe lesz, leginkább a szélessávú Internet-hozzáférés kiszolgálásában.

Gyömrő az UPC Magyarország Kft ellátási területén helyezkedik el a Monor környéki primer körzetben. A tárolt programvezérelésű digitális távbeszélő központ a Szent István utcában üzemel. Jelenleg a hálózatkép vegyes, földalatti és földfeletti. A városközpontban csak a kisebb lakóutcákban van földfeletti vezetésű hálózat, a jelentősebb közutakon már földalatti vezetésű alépítmény illetve páncéloskábel épült. Az UPC folyamatosan építi át földfeletti vezetékeit földalatti vezetésűre.

2008 végén kiépült a városban a T-Kábel Magyarország Kft légvezetékes, optikai kábelhálózata, mely kábelen nyújtott telefonszolgáltatást is nyújt.

A településen a távbeszélő fővonalak száma a 2000-es eddigi legmagasabb 3.782 db-ról, 2007-re 3.543-ra csökkent (ebből lakásfővonal: 3.215, ISDN-vonal: 108). 2007-ben a lakosok 23%-a (lakások 66%-a) rendelkezett távbeszélő-fővonallal. Ez az arány alulmúlja az egyéb területi statisztikát, elmarad mind a Monori kistérségre (26%), mind Pest megye városaira (30%), mind a megyére (29%), a Közép-magyarországi régióra (44%) és az országra vonatkozó adatoktól (33%).

Mobil telefon

A Magyarországon működő három mobil szolgáltató a térséget lefedi, így a mobil internetezés lehetősége (WAP, 3G, EDGE) bárki számára adott, a mobil és multimédiaalkalmazások bárholnan elérhetők.

Kábel és Műholdas TV

A kábeltelevíziós hálózaton, a televíziós jeleken túl bármilyen elektromos impulzust lehet továbbítani. A kétirányúsított csillagpontos hálózatok alkalmasak internetes és telefonos szolgáltatások lebonyolítására is.

Mind az UPC - Monor központtal létesített - kábel TV hálózatának, mind a T-Kábel hálózatának a körzetkábele optikai kábel. A városban 2007-ben a kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások aránya 56,1%-os volt, ami az előző évi hasonló értékhez képest 4

százalékpontos csökkenést jelent [Monori kistérség (58,3%), Pest megye városai (54,1%), megye (50,1%), Közép-magyarországi régió (58,1%), ország (50,1%)].

Az előzőeken túl, számos szolgáltató nyújt műholdas TV vételi lehetőséget, ami a település teljes bel- és külterületéről lehetővé teszi a kapcsolódást.

Internet

A világháléhoz való kapcsolódási lehetőségek: ISDN-alapú, analóg telefonvonalon keresztüli modemes kapcsolódás, DSL, kábel TV alapú; bérelt vonali csatlakozás, mobiltelefonos hozzáférés, mikrohullámú, optikai kábelen keresztüli, valamint a műholdas kapcsolódás.

Gyömrőn a kábeles Internet ellátást jelenleg három szolgáltató végzi: UPC (korábban Monortel), Eurocomnet, T-com). A település 3G-s szolgáltatással lefedett, így a mobilszolgáltatók által nyújtott vezeték nélküli Internet-kapcsolódási lehetőség is egyre népszerűbb.

Az Internet-előfizetésre vonatkozó 2007-es megyei kimutatások szerint a legelterjedtebbek: DSL hálózatok (53%), kábel TV (21%) és a vezeték nélküli (21%) hálózatok. Az elmúlt években a kapcsolt és bérelt vonalú, valamint az egyéb típusú Internet előfizetők számának radikális csökkenése figyelhető meg (13. táblázat).

13. táblázat:

Az Internet-előfizetések száma Pest megyében, kapcsolattípus szerinti bontásban

Megnevezés	2004	2005	2006	2007
Internet-előfizetések száma	43,424	70,678	166,046	229,257
Ebből:				
kapcsolt vonalon (modem segítségével)	14,692	12,942	8,806	7,234
xDSL-hálózaton	20,236	36,474	96,749	122,232
kábeltelevízió-hálózaton	6,273	17,212	31,459	50,148
vezeték nélküli hálózaton	2,017	3,587	28,835	48,517
egyéb hálózaton	206	465	197	1,126

Forrás: KSH: Pest megye statisztikai évkönyve 2007

Közösségi hozzáférés és képzés

A városban eMagyarország Pont működik a Gyömrő Városi Könyvtár épületében, ahol 6 darab számítógépnél van ingyenes internetezési lehetőség. A Szabadság tér környéke HotSpot, mely a vezeték nélküli kapcsolattal rendelkezők számára ingyenes Internet hozzáférést biztosít. A könyvtárban Teleház is működik, ami különböző informatikai

szolgáltatás nyújtásával komplex módon segíti az informatikai infrastruktúra megismerését és terjesztését.

Az Önkormányzatnak az információs társadalom kiépítése, kiszolgálása felé tett erőfeszítései között van az e-közigazgatás bevezetése és működtetése, amit a Stratégiakutató Intézet Kht. által 2003-ban készített Gyömrő Intelligens Város - Stratégiai és Operatív Program c. dokumentum alapozott meg. 2008 végén a város közel 400 millió forintot nyert a Norvég Finanszírozási Alaptól a „Gyömrői integrált körzeti (kistérségi) tudásportál kialakítására”, ami egyebek mellett magában foglalja három általános iskola felújítását, digitális tananyagok beszerzését, számítógépek vásárlását, 5,1 G-s wifi hálózati (vezeték nélküli internet) rendszer teljes körű kiépítését, valamint törés-biztos terminálok közterületre való kihelyezését.

A város informatikai hálózata 2005-től vezeték nélküli (wireless) rendszerű (2,4 G), melynek központja a Polgármesteri Hivatal. A településen 7 db olyan, részben önállóan gazdálkodó intézmény található (1, bölcsőde, 4 óvoda, 1 művelődési ház, 1 könyvtár), amelyek az informatikai fejlesztéseiket saját hatáskörön belül oldják meg. Általánosan elmondható, hogy a nagyobb intézményekben az informatikai rendszerek lokálisan kiépített, csillagpontos rendszerűek, melyekre az ADSL Internet kapcsolat jellemző.

Az informatikának az oktatásban betöltött szerepe, tehát az információs társadalomra való felkészítés, az informatikai ismeretek kézség szintű elsajátítása, illetve az infókommunikációs eszközök megismertetése és használata jónak mondható, az informatikai profilú képzés jelen van a településen. A fent említett projekt kapcsán a további informatikát is érintő fejlesztések hamarosan elkezdődnek az általános iskolákban.

A jelenlegi általános és középfokú informatikai oktatási körülmények, feltételek a következők:

A Weöres Sándor Általános Iskola és Művészeti Iskola oktatja a városban az általános iskolás korú gyermekek legnagyobb részét. Az oktatás tárgyi feltételei jók, az épületek felújítottak. Informatikai szakkör van, iskolában sulinet működik.

A II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola a város legkisebb intézménye. Informatikai szakkör itt is van, az iskolában sulinet működik.

A Fekete István Általános Iskola és Szakiskolában, a 2006-os teljes körű felújítást követően korszerű körülmények között számítógép-szerelő szakképzés is folyik. Az intézmény pályázati források felhasználásával törekszik a képzés tárgyi feltételeinek javítására, folyamatos fejlesztésére.

A Teleki László Gimnázium és Informatikai Szakközépiskola oktatási rendszerében az érettségi után 1, illetve 2 éves informatikai OKJ-szakképzésre van lehetőség. 2009-1010-es tanévtől nyelvi előkészítő szakközépiskolai évfolyamon

több szakmában (Internetes alkalmazásfejlesztő, Szoftverfejlesztő, Webmester, Gazdasági informatikus) alapozó képzés indult. Érettségi utáni képzésben Web-programozó szakma is megszerezhető. Az intézmény három korszerű számítástechnikai szaktanteremmel rendelkezik, mely lehetőséget ad az informatikán belüli naprakész tudás átadására.

2.2.2.8 Közlekedés, külső elérhetőség

Gyömrő a budapesti agglomeráció része annak minden előnyével és hátrányával. A város vonzáskörzetéhez 7 nagyközség, község - *Mende, Péteri, Üllő, Maglód, Ecser, Sülysáp és Uri* - tartozik. Gyömrő és vonzáskörzetének lakosság száma megközelíti az ötvenezer főt.

A város közlekedés-földrajzi szempontból kedvező helyzetben van, amit a Budapest központjától számított 30 km-es távolságnak, az áthaladó utak (Észak-, Kelet- és Dél-Magyarország összekötő útjai), vasútnak és a kb. 15 km-re lévő Budapest-Ferihegy repülőtér együttes jelenlétének köszönhet. Az utóbbi idők fejlesztései előnyös helyzetét tovább javították, amely állapot a jövőben előirányzott további fejlesztésekkel még javulni fog. A kedvező közlekedési helyzetet erősíti, hogy miközben a város minden irányból jól elérhető, a nagyforgalmú és ezzel jelentős környezeti terheléssel járó utak (*M0, 4-es és 31-es főutak*) elkerülik a város lakott belterületét. Gyömrő belső közlekedési hálózatának meghatározó szerkezeti elemei az állami közúthálózati nyomvonalak és az önkormányzati tulajdonban lévő gyűjtőutak kialakultak.

A közúti közlekedést tekintve Gyömrőt közvetlenül két összekötő út szolgálja ki: a 3111 j. Maglód – Gyömrő – Monor összekötő út és a 4603 j. (31. sz. főút) – Gyömrő – Üllő – Ócsa összekötő út. A 31. sz. főút közvetlenül csak kisebb hosszban érinti a külterületet a város északi igazgatási határa mentén, a főúttal a 4603 j. összekötő út teremt kapcsolatot.

A város, mint a Budapesti Agglomeráció része, a környező településeken túl természetes módon az agglomeráció egyéb települései és nyilvánvalóan Budapest felé is vonzódik. Ebből a szempontból a már korábban meglévő úthálózati elemek utóbbi időben történt kiegészítése jól szolgálja a település kapcsolatrendszerét. A korábban meglévő úthálózati elemek (az előbbiekben tárgyalt két összekötő út) elsősorban a szomszédos települések megközelítését szolgálja: Maglód, Üllő, Péteri, Monor ezekről az utakról közúton közvetlenül elérhető, illetve a 31. sz. úton a keleti irányban fekvő Mende is.

A nagyobb távolságú forgalomba való bekapcsolódást (regionális, sőt nemzetközi viszonylatban is) nagymértékben javítja az utóbbi idők úthálózatfejlesztése. Az M0 keleti szektorának, valamint a 4. sz. főút Vecsést Üllőt elkerülő nyomvonalának kiépítése az M4

nyomvonalán Üllő térségéig Gyömrő számára is jelentősen javította a főút által megközelíthető, illetve kiszolgált területek elérhetőségét.

A leendő M4 gyorsforgalmi út nyomvonala a 4. sz. főúttal párhuzamosan, annak északi oldalán tervezett. A 2007-ben átadott Vecsést és Üllőt elkerülő szakaszához (ma 4 sz. főút része) Gyömrő kapcsolatát továbbra is a 4603 j. összekötő út adja. A M4 megépülése, valamint - az Erzsébet-telep és a Petőfi-telep között külterületet átmetsző - M4 és a Tápiómenti főút közötti átkötés kiépítése új főúti kapcsolatokat jelent majd a város számára. Így a település átmenő forgalma távlatban jelentősen csökken, elsősorban az Ófalu központi, történelmi területén.

Az agglomerációs vérkeringésbe való bekapcsolódást segíti elő az M0 gyorsforgalmi út keleti szektorának közelmúltban történt kiépítése. A város mindkét összekötő útja alkalmas az M0 megközelítésére. Üllő felé a 4. sz. főút új nyomvonalán keresztül a vecsési, Maglód és a 31. sz. út felé pedig a maglódi csomópont érhető el.

Az előbbiekben leírt mindkét fontos fejlesztés nagymértékben javítja Gyömrő és a Főváros kapcsolatát is. A 4. sz. főút a jelenlegi kiépítettségével kiváló direkt kapcsolatot biztosít, míg az M0-on keresztül Budapest egyéb területeinek elérhetősége javult: nem kell a legterheltebb központi területeken áthaladni, hanem a célterület magasságáig haladva az M0-on, ott lehet direkt módon, sugárirányban megközelíteni a kívánt területet.

A város belső területeit a két összekötő út forgalma jelentősen terheli. A jövőben várható országos közúthálózati fejlesztések és a város területi fejlesztése során erre a tényre tekintettel gondoskodni kell olyan tehermentesítő, elkerülő nyomvonalak kialakításáról, hogy a fejlesztések ne hozzák rosszabb helyzetbe a lakosságot, a város lakhatási körülményei (környezeti, forgalmi szempontból) ne romoljanak, hanem javuljanak.

A város tömegközlekedési kapcsolatai kettős képet mutatnak. A közúti és vasúti tömegközlekedési kapcsolatok a főbb irányokban megfelelő színvonalon jól működnek, míg a kisebb forgalmú irányokban csak részben, vagy egyáltalán nincs kapcsolata Gyömrőnek. Részleteiben az előbbiek a következő kapcsolati rendszert mutatják.

A közúti tömegközlekedés (autóbuszközlekedés) Budapest irányába megfelelő, a Fővárosban különböző célponti végállomásokkal összesen napi 50 járatpár közlekedik. Ezek a viszonylatok egyúttal a szomszédos települések (Maglód, Ecser) megközelítését is szolgálják. A város Monorral is viszonylag intenzíven együtt él (munkahelyi, intézményi kapcsolatok), ebben az irányban 24 járatpár segíti a közlekedőket. Meg kell említeni azokat a hiányosságokat is, amelyek rontják a szomszédos településekkel való együttélés lehetőségét. Üllő irányába sem autóbusz, sem vasúti közvetlen kapcsolat nincs (pedig a két

hasonlóan fejlődő település esetében ez nyilvánvaló igény lenne). Mende irányába és tovább a 31. sz. főút által feltárt települések felé pedig autóbusz kapcsolat nincs, vasúti van.

A város vasúti kapcsolatai a települést érintő Budapest – Újszász – Szolnok vasúti fővonal jelenléte miatt a vasútvonal által érintett területek irányában jó. Az utóbbi időkben történt pályarekonstrukció és a menetrendi változások az utazóközönség számára javulást eredményeztek, de a járműállomány cseréje nélkül ezek az előnyök nehezebben fejtik ki pozitív hatásukat. Gyömrő és Budapest között (a legfontosabb ingázó irányban) a Főváros felé napi 43 vonat, míg ellenirányban napi 32 vonat áll meg Gyömrő állomáson.

2.2.2.9 Tömegközlekedés

A 2001-es népszámlálás szerint a település foglalkoztatottainak 64%-a ingázó volt. Bár újabb felmérés azóta nem történt, valószínűleg ez az arány is meglehetősen magas arány a lakóterületi fejlesztéseknek köszönhetően tovább nőtt. Mindezekből, ill. magából az agglomerációs tényből következik, hogy - *elsősorban a Budapestre irányuló* - helyközi tömegközlekedésnek nagy szerepe van a megnőtt igények kielégítésében. A város helyi és helyközi tömegközlekedési ellátása jó, mind a külső kapcsolatokat, mind a belső ellátást tekintve.

Autóbuszos közlekedés

A helyközi közúti tömegközlekedést kiszolgáló VOLÁNBUSZ közel 50 járatpárt üzemeltet Budapest-Gyömrő útvonalon (menetidő 20-59 perc), melyből Ecseren és Maglódon közel 40 busz megáll, továbbá 24 olyan járat van, amely Gyömrő-Monor, Monor-Gyömrő vonalon (menetidő 16 perc) közlekedik.

A helyi tömegközlekedés szervezésében a sorozatos lakossági panaszok miatt a 2008-as év változásokat hozott, melynek eredménye, hogy 2009. februárjától a helyi járatok üzemeltetését a VOLÁNBUSZ helyett, önkormányzati finanszírozással oldják meg. A körjáratként üzemelő, két kisbusszal kiszolgált helyi járat üzemeltetését az önkormányzat pályázat útján kiválasztott, Gyömrői Település Üzemeltető és Fejlesztő (TÜF) Kht.-val végezteti a közszolgáltatási szerződés szerint 5 éves időtartamra. Az új helyi közlekedési struktúra fontos feladata az ütemes menetrend révén a lakossági igényekhez való legjobb illeszkedés, ill. a szervezett úszásoktatásra járó gyerekek városi uszodába szállítása.

Vasúti közlekedés

A már 1882-óta üzemelő Budapest - Újszász - Szolnok kétvágányú, villamosított vasúti fővonal szolgálja ki a gyömrői igényeket. A MÁV ütemes menetrenddel napi 31 vonatpárt üzemeltet Budapest, Keleti pu.-ra (menetidő 33 perc), így a forgalmas időszakokban félóránként, a kevésbé forgalmasokban óránként lehet a két város között közlekedni. A

2007. október közepétől a helyi önkormányzat látja el az állomás karbantartási feladatait. A vasútállomás önkormányzati forrásból történő felújítása és korszerűsítése évek óta tart, a parkolók kialakításával és a biciklitároló kiépítésével várhatóan 2009 folyamán befejeződik. A környezetkímélő, jól szervezett vasúti közlekedés a gyömrői ingázók számára az elsődleges utazási forma. Az elővárosi vasút fejlesztése, új vasúti megállóhely kialakítása az eddigieknél is nagyobb lehetőségeket nyújthat a tömegközlekedés javítása, bővítése érdekében, tovább javítva a város elérhetőségi idejét.

2.2.3 Környezet

2.2.3.1 Természeti környezet

Gyömrő természetföldrajzi szempontból a Duna-Tisza vízválasztóján, a Cserhát hegység déli, valamint a Gödöllői-dombság és a Pesti hordalékkúp síkság határán fekszik.

A Gödöllői dombság határán, annak lealacsonyodó részén a felszín kissé hullámos. A dombvidékre a laza és homokos vályogborítás jellemző, melyet az erózió néhol már lepusztított. A földtani adottságaira jellemzők még a homokos-agyagos, illetve a folyóvízi üledékek és a nagy vastagságú lösz, amiken jellemzően barnaföldek, csernozjom barna erdőtalajok, valamint a löszös üledéken réti talajok alakultak ki.

A város igazgatási területén húzódó vízválasztó miatt a felszíni vizeket két patak (Alsó-Tápió és Gyáli-patak) gyűjti össze. Az Alsó-Tápió patak a Tisza vízgyűjtő területéhez tartozik, melybe az északon lehullott csapadék jut, míg a dél felé tartó vizek a Gyáli-patakba folynak, ami már a Duna vízgyűjtőjébe kepezi. Ebbe a patakba vezeti le fölös vizét a városközpontban lévő tó és tőzegetes terület is a Halas-patakon keresztül. Az imént említett tó Gyömrő egyik állóvize, mely a város központjában az 1900-as évek elején keletkezett egy volt téglagyár alól feltörve. Erről a feltörő vízről később kiderült, hogy gyógyhatású, melyet először 1924-ben Dr. Okulicsányi Kuthy Dezső tett közzé. A víz a reumatikus panaszok enyhítésére, a környezet jó klímája miatt pedig a tüdőbetegek felüdülésére is alkalmas. A strandot 1926-ban nyitották meg, azóta Tófürdő néven ismert, és egyre nagyobb ismertséget hoz Gyömrőnek, különösen mióta a tó vizét folyamatosan figyelik, kezelik és környezete is rendezett.

A Tófürdő (strand) mellett található a Tőzegetes-tó, mely hosszú évek óta horgásztóként funkcionál. Ezt elsősorban a horgász egyesület tagjai tartják karban, évente több alkalommal kitakarítják. Ezek a tavak azonban nemcsak idegenforgalmi vagy településesztétikai szempontból jelentősek, hanem fontos természeti értékek is.

A felszíni vizek mellett meg kell említeni a felszín alatti vizeket is, mivel a település alatt egyes geológiai vizsgálatok szerint nagy kiterjedésű vízben gazdag réteg található, melyből magától fakadó források törnek fel. Ezek régóta ismertek, némelyik vízhozama azonban az idők folyamán csökkent, esetleg el is apadt. A még működő forrásoknak nincs külön nevük, mert egyik sem egy konkrét helyen ered, hanem a belőle induló patakok forráscsoportokból nyerik vizüket.

A gyömrői táj növényföldrajzi szempontból az Alföld flóraidékéhez tartozik. Eredeti természetes növényzetéből a vizek szabályozásával és a mezőgazdaság térhódításával mára kevés maradt, éppen ezért a szigetszerűen életben maradt eredeti vegetáció nagy értéket hordoz és védelem alatt áll. A település erdői a központtól keletre, délkeletre fekszenek, melyek között az őstölgyesek már csak nyomokban találhatóak meg. Az erdőterületek, három összefüggő tömbben - Tövesi erdő, Öreghegyi erdő, üllői út menti erdő - viszonylag kis területet foglalnak el. A szántóterületeket a patak völgyekben és a mélyfekvésű területeken egy-egy gyepterület teszi változatosabbá, mint például a Nagy-rét, Mánya-rét.

A löszhátakon elterjedt erdős sztyepp fái tatárjuharos tölgyesek, míg a medencéket gyertyános bükkösök, a völgyes területeket pedig gyertyános tölgyesek jellemzik. Az erdők mellett gyakoriak a vízi, mocsári és lápi társulások is.

Éghajlata mérsékelt, kontinentális, időlegesen óceáni, mivel jobban tagolt és magasabb térszínű, mint az Alföld. Ennek következtében valamivel alacsonyabbak a középhőmérséklet értékei, a csapadék pedig több (pl.: a kistarcsai mérőállomáson 577 mm/év, az isaszegin 561 mm/év átlagértéket mértek).

2.2.3.2 *Épített környezet*

A város nemcsak földrajzilag, de történelmileg is meghatározó térségi szereppel bír. A helyi történelem számos épített emléke a város épített környezetének meghatározó eleme.

Gyömrő területe a kezdetektől fogva lakott volt, mely révén hosszú és változatos történelmi múlttal bír. Bár az első hiteles írásos említése 1274-ből származik, a település területén előkerült régészeti leletek tanúsága szerint, már a rézkorban lakott hely volt. A bronzkorból szintén virágzó kultúra nyomait tárták fel (égetőkemence, urnatemető és más töredékek utalnak erre), de a település még a római korban is szerepet kapott (kőhíd). Később az Árpád korban a település neve többször is szerepel birtokadományozás kapcsán a királyi oklevelekben.

A török megszállás ideje alatt a pusztítások a falut is érintették, és bár jelentős része elpusztult, mégis hamar újratelepült. Mátyás király idején pihenőhelyül szolgált a Pestről Szolnokra tartó kereskedőknek.

II. Rákóczi Ferenc 1705. július 3-án seregének itt mondott hadba hívó beszédet, ez a fejedelem egyetlen kézirással fennmaradt műve. A nevezetes esemény színhelyén, a Mánya-réten 1955 óta emlékoszlop áll, ahol minden évben a Rákóczi napok keretében megemlékeznek a fejedelemről.

A települést a középkorban több földesúri család is birtokolta, míg 1732-ben a Telekiek tulajdont nem szereztek. A Teleki család jelenléte fejlődést hozott a falu életében, jelentős építkezések folytak, a kulturális élet is fellendült. A településen számos ismert ember fordult meg, mint például Csokonai Vitéz Mihály, Kazinczy Ferenc, Vörösmarty Mihály, Kossuth Lajos, Táncsics Mihály stb.

A település a XIX. század végéig jellegzetes mezőgazdasági voltát megőrizte, erre utal a régi pecsétjében lévő ekevas és csoroszlya. A város életében jelentősebb változást hozott az 1882-ben megépült Budapest-Újszász-Szolnok-Arad-Brassó vasútvonal. Ez és a fővároshoz való közelség megkönnyítette az itt lakók munkába járását a század végén megindult budapesti ipari üzemekbe. Gyömrőn 1890-ben Gyömrőy Aurél téglagyárat és malmot építtetett, mely szintén hozzájárult a fejlődés elindulásához. A munkalehetőségek és a nagy területek felparcellázása vonzotta a betelepülőket. A lakosság száma gyors növekedésnek indult, kialakultak a lakóházak „telepek”, megjelentek az intézmények. A beépítés terv szerint és igényesen folyt. A lakosok számának gyarapodására jellemző, hogy 1877-ben 1451-en éltek Gyömrőn, 1910-ben pedig már 3700-an. 1913-ban Gyömrő járási székhely lett. Közigazgatásilag Ecser, Maglód, Mende, Péteri, Tápiósáp, Tápiósüly és Úri tartozott hozzá. Ebben az évben megnyílt az első állami népiskola, amelyet a Klotild- és az Erzsébet-telepen újabbak követtek. 1919-ben megépült az első (kerti) mozi.

Az 1910-es évek végén a téglagyár bányájában feltörő víz eltávolítása már megoldhatatlanná vált. A terület rendezése után megnyílt a Tófürdő. A község központjában elhelyezkedő tófürdő rövid időn belül kedvelt kiránduló-, majd üdülőterületté vált, ami a település életében újabb, erőteljes fellendülést hozott. Dr. Okolicsányi Kuthy Dezső felismerte a víz gyógyhatását (érelmeszesedés, reuma ellen), a területet megvásárolta és strandfürdőt nyitott. A természetes, gyönyörű környezetű strandfürdő újabb fejlődési lehetőséget nyújtott Gyömrőnek. Üdülőházak, éttermek, cukrászdák, sportpályák épültek. Hétféteken különvonatok indultak a fővárosból, 1923-ban az Erzsébet-telepi őrház helyén új vasúti megálló létesült "Gyömrő -Tófürdő" néven. Gyömrőn mind többen építettek nyaralót, amelyek még színesebbé tették a község arculatát, a lakosok száma egyre nőtt, 1920-ban már elérte a 8000 főt. A település ekkor rendelkezett két gyógyszerárral, óvodákkal, iskolákkal, a közigazgatás épületeivel és a már 1870-től működtetett postahivatalt is.

1926-ban kiépítették a község kövesútjainak egy részét, artézi kutat fúrtak, 1927-ben pedig autóbuszjárat indult Monor és Gyömrő között. Ugyanebben az évben alakult a Közüzemű és Községfejlesztési Rt. 25 km elektromos vezeték lefektetésével, mely ellátta a települést árammal, közvilágítással. Az 1930-as években a járási és községi közigazgatást az Ófaluból a község központjába helyezték. Kultúrház épült és tovább bővültek a hivatalok, intézmények. A település kulturális és társadalmi élete virágzott. Intézményei térségi szerepet betöltve működtek.

Az agglomerációban - így Gyömrőn is - a fejlődés töretlen volt a következő évtizedekben. A két világháború között jellemző volt a vidéki átlagot többszörösen felülmúló népességyarapodás, vándorlási nyereség, foglalkoztatási átrétegződés (agrárkeresők arányának csökkenése), napi gyakoriságú kapcsolatok a fővárossal (ingázás), továbbá szervezett parcellázások és házhelykiosztások.

A háború előtt az agglomerálódás nem csak az ingázás tömegessé válását jelentette, hanem a fővárosi piac hatására kézműiparosok, kisvállalkozók letelepedését, a városellátó övezetekhez való csatlakozást, a főváros egyes tevékenységeinek „kitelepedését”, valamint Gyömrő esetében az üdülési, szabadidő funkció erősödését. A települést, ahogy az agglomerációs övezet egészét, nem csupán az egyoldalú lakófunkció jellemezte.

A második világháborút követően az agglomeráció formálódása új feltételek között zajlott. Magyarországon felszámolták a polgári társadalmi-gazdasági berendezkedést, a magántulajdont, és az önkormányzatiságot. Gyömrő 1950-ben a járási székhely funkcióját is elvesztette. 1950-70 között tömeges beköltözés folyt az agglomerálódó településekbe elsősorban az ország távolabbi fejlődésében megrekedt térségeiből. Ez idő alatt Gyömrőn 33,7 %-kal nőtt a lakosság száma. A népességyarapodás közel háromnegyede a vándorlási nyereségből származott. A gyors növekedés megszabta a település lakóinak életmódját, a településkép alakulását. A településgyarapodás külsejében, életmódjában még igen sok falusi elemet hordoz.

1971-ben hivatalosan is elismerték és körülhatárolták a Budapesti Agglomerációt, azonban Gyömrő ezt követően sem részesült különleges elbírálásban. Falusi településként kezelték a községet, sőt hátrányosabb helyzetbe került, mint az ország más falvai, mert a beköltözők tömegeinek kellett volna lakást, infrastruktúrát, ellátást biztosítani. Nem folytak új parcellázások, telekértékesítési akciók, infrastrukturális előkészítések. Az un. Földtörvény differenciálatlanul védte a mezőgazdasági művelés alatt álló földeket, így az építkezések a település „régii” belterületére korlátozódtak (emelve a telek-aprózódások, a nyeles telkek arányát).

A főváros munkaerő-igénye az 1980-as évektől csökkenést mutatott. Gyömrő, akárcsak az agglomeráció egésze átmenetileg elvesztette vonzerejét, mint Budapest munkaerő hátszaga. Lakossága az 1980-as években stagnált, a napi ingázók száma is csökkent. Ugyanakkor növekedett a Budapestről történő kitelepedés mértéke. Ez azonban nem jelentette az urbanizáció fejlettebb fokozatának megjelenését, sokakat inkább az olcsóbb élet lehetősége vonzott. A legnagyobb gondot a település számára az elmaradott infrastruktúra jelentette. E hátrányokat csak a rendszerváltozás után az önkormányzati rendszerben sikerült csökkenteni. *(Felszámolni azért nem, mert a dinamikájában is növekvő népességnövekedés újabb kielégítetlen szükségleteket és igényeket generál.)*

Gyömrő 2001-ben emelkedett városi rangra, népességszáma továbbra is dinamikusan növekszik, elsősorban a fővárosból kiköltözők révén.

2.2.3.3 Lakásállomány

A városba történő beköltözésekkel párhuzamosan a lakásépítés is dinamikusan nőtt. 1990 és 2001 között 14%-os volt a lakásszám-növekedés, míg 2001 és 2007 között a bővülés msár 18%-os volt, ami jelentősen (6%-ponttal) meghaladta a kistérségi átlagot. A lakásállomány 2007-ben 5 335 db volt, melynek 4,5%-a épült ebben az évben. A lakásépítési ütem azonban nem tekinthető egyenletesnek, leginkább a népesség-növekedéssel hozható párhuzamba. A kistérségi építkezések túlnyomó része (62%) egyébként a városokban koncentrálódott, s a városi lakásépítések egyharmada történt Gyömrőn (28%).

A lakásállomány bővülése a népességszám növekedéséhez viszonyítva alapvetően meghatározza a laksűrűséget. Ez a kistérségben folyamatosan emelkedett, 2007-re 100 lakásra 281 lakos jutott, mely meghaladta a megyei átlagot (278). 2007-ben Gyömrőn a laksűrűség még a Monori kistérség átlagánál is nagyobb volt, 286 fő/100 lakás. Budapesttől távolodva az épített lakások jellege túlnyomó részben családi, de egyre inkább elterjed sorház, valamint a társasház formában épült lakás. Ilyen az ezredfordulóig leginkább Monoron volt, 2000-től viszont már Gyömrőn is egyre nagyobb számban építenek ilyen lakásokat. Az utolsó elérhető adatok szerint, 2006-ig összesen 145 darab sorház és 101 többszintes, többlakásos ház épült, melynek több mint egyharmada 2006-ban készült el.

Az összes lakás komfortfokozatát vizsgálva a többség összkomfortos (53%), vagy komfortos (23%) lakást regisztráltak Gyömrőn. A lakások 7%-a félkomfortos és 9%-a pedig komfort nélküli volt. A szükséglakások aránya 8% volt az utolsó népszámlálási adatok szerint. *(Forrás: 2001. Népszámlálás)*

2.2.4 Közszolgáltatások

2.2.4.1 Oktatás-nevelés

Nevelési intézmények

A gyermekjóléti alapellátási rendszer keretei közé tartozó bölcsődei ellátás egy intézményben működik Gyömrőn.

A 2007-ben megújult, jelenleg 50 férőhelyes, korszerű felszereltségű, játszóterasszal és udvarral rendelkező **Városi Bölcsődében** a dolgozó anyukák 3 éven aluli gyermekei kapnak napközbeni ellátást. A gyermekekkel - 5 csoportban - 2-2 gondozónő foglalkozik. A napi négyzseri étkeztetés helyben történik, a bölcsőde rendelkezik saját konyhával.

A bölcsődébe be nem íratott gyermekek szüleinek térítés ellenében (400 Ft/óra) lehetősége van időszakos - legfeljebb napi 4 óra - gyermekfelügyeletet kérni.

A bölcsőde a bővítés ellenére a jelentkező igényeket továbbra sem képes kielégíteni. Az ellátás megoldatlansága akadályozza a kismamák munkájukhoz történő visszatérését, amely sok család megélhetését nehezíti.

A bölcsőde keretein belül **Gyermekközpont** is működik, mely az alábbi szolgáltatásokkal áll a gyömrőiek rendelkezésére: Családsegítő Szolgálat, Gyermekjóléti Szolgálat, Pedagógiai Szakszolgálat és Mikkamakka Játéktár.

A **Családsegítő Szolgálat** a gyömrői felnőtt lakosok számára nyújt segítséget, ami leginkább tájékoztatásra, tanácsadásra (pl. jogi) terjed ki, de szükség szerint közvetítő szerepet is vállalnak klienseik és az illetékes hivatalok között. Feladatuk továbbá az aktív korú de munkanélküli lakosok segítése is, ezért az Üllői Civil központtal szoros kapcsolatban állnak, ahol hetente két nap ügyfélfogadást tartanak.

A családsegítő szolgálat különféle adományok - feleslegessé vált, de még használható bútor, háztartási gép, gyermek- és felnőtt ruha - összegyűjtését és közvetítését is végzi.

A **Gyermekjóléti Szolgálat** feladata a családi konfliktusok kezelése, annak megoldásának elősegítése, továbbá a tájékoztatás (pl. gyermek fejlődését biztosító támogatásokhoz való hozzájárulás, jogi képviselési lehetőségek) és a támogatás (pl. válsághelyzetben levő családoknak). Emellett a gyermekek részére szabadidős programokat, személyiségfejlesztő csoportfoglalkozásokat is szerveznek, illetve javasolnak a családoknak.

A **Pedagógiai Szakszolgálat** keretében pszichológus, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus és logopédus munkatársak dolgoznak. (Utóbbi elsősorban az óvodákban). Feladataik közé tartozik a pedagógiai és pszichológiai vizsgálatok végzése a beküldött gyermekekkel, az óvodások számára szükséges iskolaérettségi vizsgálat, és a beiskolázási javaslat adása. A Szakszolgálat feladata továbbá a magatartási, tanulási nehézséggel küzdő gyermekekkel való terápiás foglalkozás is.

A Városi Bölcsőde és Gyermekközpont keretében - hetente háromszori alkalommal - játszóházaként működik a **Mikkamakka Játéktár**. A gyermekekkel képzett játékpedagógusok foglalkoznak, akik különféle fejlesztő foglalkozásokat is szerveznek (pl. Baba-torna, Babusgató, Okoska-klub, Mese-varázs, Olvasó-Odú stb.).

A településen az önkormányzati óvodai szolgáltatás három intézményben és egy tagintézményben működik.

Az **Arany Óvoda** 1928-ban kezdte meg működését, jelenleg 6 gyermekcsoporttal működik, a gyermekek száma pedig meghaladja a 150 főt. A személyzetet 13 óvodapedagógus, 6 dajka és 1 fűtő-karbantartó alkotja. Az intézmény működését az Arany Alapítvány segíti.

A város központi óvodája a **Bóbita Óvoda és Tagóvodája** vegyes korosztályú csoportokkal dolgozik, ami elősegíti a gyermekek empátia és segítségnyújtási képességét.

Az óvodában több éve integráltan nevelnek sajátos nevelési igényű gyermekeket, akik fejlesztésében a helyi Nevelési Tanácsadó kollégái nyújtanak segítséget.

Az 1952-ben épült **Mesevár Óvoda** elérhetőségét tekintve az egyik legkedvezőbb helyen fekszik az ingázó szülők számára, mivel a vasútállomás és a buszmegálló is a közelben található. Az óvoda öt csoporttal működik, férőhelyük 150 fő. Az óvoda különböző programokat is biztosít a gyermekeknek, (úszás, néptánc, játékos angol nyelvismertetés,

hittan stb). Az óvoda alapítványa (Mesevár a gyermekekért) támogatja a gyermekek környezetének szépítését, használati tárgyainak bővítését.

Az óvodai ellátás mellett a városban működik egy **házi napközi** (Játékkuckó) is, mely a jövőben magánóvodává szeretne válni.

Oktatási intézmények

Az általános iskolai oktatás Gyömrőn három intézményben, és 2 tagintézményben folyik.

A **Fekete István Általános Iskola és Szakiskola** a város délnyugati részén, a Mária telepen található, melynek elődje a 4. sz. Általános Iskola és Szakiskola volt. Az intézmény két épületben működik, mely egymással szemben található. A Kossuth Ferenc utcai főépületbe a felső tagozatosok tanulnak, míg az alsó tagozat a Jókai u. 43. szám alatt épült új iskolarészben tanul. Az iskola tanulói létszáma 2008-ban meghaladta a 360 főt, az osztályok száma pedig a 16-ot.

1994-ben 70%-os állami támogatással egy 288 négyzetméteres tornacsarnok épült, melyet nemcsak a tanulók, hanem délután a felnőttek is igénybe vesznek.

Az iskolában szervezett szabadidős programokat, valamint az anyagilag rászoruló, de tehetséges tanulókat a szülői munkaközösség által 1992 óta működtetett "Együtt az iskoláért" alapítvány támogatja (évente 2 millió Forinttal).

1992-től az iskola tantestülete szakiskolai képzést indított a Deák Ferenc utcai telephelyen, melynek célja a hátrányos helyzetű, nehéz sorsú tanulók szakmához juttatása. A jelenlegi képzési rend szerint a szakiskola négy évfolyamos, így az első két évben főként közismereti tárgyakat tanulnak, de kisebb óraszámokban szakmai alapozó képzésen is részt vesznek, míg az utolsó két évben csak szakmai, gyakorlati és elméleti képzés folyik. Az iskolában oktatott szakmák az alábbiak: élelmiszer és vegyiáru kereskedő, konfekció-métermű-, ruházati eladó, varrómunkás, számítógépező és -szerelő.

A szakiskolába jelentkezők létszáma közel 130 fő évente. Az iskola vonzáskörzete közel 16 településre terjed ki.

Az iskolafejlesztéshez és a tárgyi feltételek előteremtéséhez a szakiskola rendszeresen pályázik a Munkaerőpiaci Alap decentralizált keretösszegére, amelyből az elmúlt 10 évben több, mint 23 millió Forint támogatást nyertek. Az iskola épülete 2006-ban teljes felújításra került. A környék vállalkozói, vállalatai által befizetett szakképzési hozzájárulás összege ugyancsak jelentős. 2007-ben 39 vállalkozó összesen 8,2 millió Forint szakképzési hozzájárulást fizetett az iskola számára..

A II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola a város legkisebb intézménye. Az 1-8. osztályig évfolyamonként 1-1 csoporttal működik. Az iskola helyi adottságai, környezete, a tanulók szociális háttere meghatározza az intézmény arculatát és behatárolja az oktatás-nevelés eredményességét is. Az iskola programjai megoldást kínálnak az inger- és lehetőségszegény környezetben felnövő gyermekek nevelésében felmerülő problémákra. A tanítási időn kívül szervezett programok a tehetséggondozástól a felzárkóztatásig szorosan kapcsolódnak a tanórákon folyó nevelő-oktató munkához (sport és szakköri foglalkozások), de kötetlenebb szabadidős programot is biztosít, úgy, mint országjáró túrák (Zrínyi-túra), táboroztatások, színház- és mozi látogatások stb.

Az iskola nagy hangsúlyt fektet a környezettudatos nevelésre is, így évente megrendezi a hasznosanyag-gyűjtést és az elhasznált étolaj gyűjtésének programját.

Az intézmény az elmúlt években kívül-belül megújult.

A Weöres Sándor Általános Iskola és Alapfokú Zeneművészeti és Táncművészeti Intézmény jogelődjei az 1. sz. Általános Iskola, a 3. sz. Általános Iskola és a monori Zeneiskola kihelyezett tagozata. 1987. szeptember 1-től az általános iskolákat összevonták, így a beiskolázási körzet területe és a tanulói létszám is megnőtt (kb. 800 fő).

Művészeti iskola 1996-tól működik az intézményben, ahol a gyermekek furulya, fuvola, szaxofon, klarinét, zongora, gordonka és szolfézs oktatáson vehetnek részt.

Az iskola fő épülete a városközpontban található, ahol 16 felső és 2 alsó tagozatos tanulócsoport, 1 napközis csoport és 1 felsős tanulószoba kapott helyet. Az iskola szaktantermekkel, előadótermekkel, nyelvi laborral és könyvtárral ellátott.

Az alsó tagozatos tanulókat (kivéve 2 tanulócsoportot) a központi iskola két másik telephelyén, az Erzsébet-telepen illetve a Csokonai utcában tanítják. Ez utóbbiban 6 alsó tagozatos osztály és 3 napközis csoport tanul, ahol 6 tanterem, és egy tornaszoba áll rendelkezésre. Az Erzsébet úti épületben 8 alsó tagozatos (4×2 párhuzamos osztály) és 4 napközis csoport kapott helyet. Emellett tornaszoba, könyvtárszoba, és táncterem is van.

Az iskola épületeinek belső berendezése megfelelő. Tárgyi felszereltsége, oktatási eszközökkel való ellátottsága jó.

Az iskola bevezette a kompetencia alapú oktatást, hogy az itt tanuló gyermekek a mindennapi életben hasznosítható tudással rendelkezzenek. A tantestület kiemelkedő munkája miatt az iskola Weöres Sándor-díjat kapott elismerésül.

Mindegyik általános iskolai intézmény által ellátandó alaptevékenységnek számít a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált iskolai nevelése.

Gyömrő szélén, a Teleki kastélyban 1968-tól működik a Pest Megyei Önkormányzata által fenntartott **Általános Iskola, Készségfejlesztő Speciális Szakiskola, Diákotthon és Gyermekeotthon**. Az iskola a tanulásban akadályoztatott, enyhén és középsúlyosan értelmi fogyatékosok tanköteles korú tanulókat egész Pest megyéből fogadja, de a legtöbben a környező településekről (Maglód, Ecser és Péteri) érkeznek. A diákok a 10. évfolyam után a készségfejlesztő speciális szakiskola keretén belül szakképző évfolyamba járhatnak. Az iskola többcélú intézmény, tanulói létszáma évről-évre növekszik, jelenleg közel 200 fő, melynek kétharmada bentlakó.

Az iskolába a tanulók beiskolázása a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján történik.

A **középfokú oktatás**, mint a város középfokú központi funkcióinak egyik fontos eleme, két intézményhez kötődik. Az egyik az 1995 óta működő **Teleki László Gimnázium és Informatikai Szakközépiskola**, melynek vonzáskörzete a környékbeli (Monor, Üllő, Péteri, Maglód, Mende, Süllyás, Tápiószecső) településekre is kiterjed. Fenntartója a Széki Teleki László közalapítvány.

Az iskola 4 illetve 6 osztályos képzést biztosít 320 fő nappali és 220 fő esti tagozatos, valamint 30 fő szakiskolai tanulói részére. A tanulók az informatikai szakmacsoportba tartozó szakképzések közül választhatnak (gazdasági informatikus, számítástechnikai programozó), melyek a térségben korábban nem voltak elérhetőek. A 2009/2010-es tanévtől a gimnázium nyelvi előkészítő szakközépiskolai évfolyam beindítását tervezi, melyre a következő években a szakközépiskola alapozhatna. Emellett öt informatikai OKJ szakmát kínálnak az leérettségizett tanulók számára.

A városban működő **Mihály Dénes Szakközépiskola** felnőttképzéssel foglalkozik, mely elsősorban a 10. elvégzett évfolyamra illetve érettségire épülő szakmákat kínál. Az iskola Alapítványi fenntartású.

2.2.4.2 Egészségügy

A város egészségügyi alapellátását 5 felnőtt háziorvos, 2 házi gyermekorvos, egy gyermek fogorvos és kettő felnőtt fogorvos biztosítja.

Az alapellátás központját a Pest Megyei Önkormányzat Intézménye a **Szakorvosi Rendelőintézet** jelenti, ahol 17 szakrendelés működik, melyek OEP által támogatottak. További OEP által is támogatott szakrendelést a lakosság Kistarcsán vehet igénybe, amelynek tömegközlekedéssel történő elérhetősége rendkívül kedvezőtlen.

A rendelőintézet 1960-ban épült, majd 1987-88-ban új szárnyal bővült. Az intézmény hét település betegeit fogadja (Gyömrő, Ecsér, Maglód, Mende, Péteri, Súlysáp, Úri), így a betegforgalom nagysága is magas, havonta átlagosan 8500 fő.

2000 júniusa óta a Szakorvosi Rendelőintézet közelében, a városközpontban egy új, korszerű **Egészségház** nyílt, ahol a rendelők mellett egy audiovizuális oktató kabinet (legkorszerűbb prezentációs berendezésekkel), 11 db vizes blokk, raktárak és teremgarázs is található. Az intézmény korszerűségét jelzi, hogy a melegvizet és részben a fűtést is napelemekkel biztosítják.

Az Egészségházban jelenleg kilencféle szakrendelés érhető el, melyek az OEP által nem támogatottak, a betegeknek vizsgálati díjat kell fizetni.

A város 1994 óta *mentőszolgálattal* is rendelkezik, mely ellátási területe Gyömrő mellett Maglód, Ecsér, Üllő, Péteri, Mende, Úri és Súlysáp településre terjed ki. A betegszállításhoz 2 db kocsit áll rendelkezésre.

A településen 1870 óta működik *gyógyszertár*. Napjainkban a lakosságot 3 patika látja el, melyek elhelyezkedése a városban optimálisnak tekinthető.

2.2.4.3 Szociális ellátás

A szociális jellegű ellátásért a képviselő testület, ezen belül is az Egészségügyi és Szociális Bizottság a felelős. A bizottság tagjainak száma 6 fő, akik hetente egy alkalommal üléseznek. A hivatalon belül a Közigazgatási és Lakosság Szolgálati Iroda végzi a szociális igazgatási feladatokat.

Gyömrőn működik egy **Szociálpolitikai Kerekasztal**, melyben szavazattal vagy véleményező jogkörrel rendelkezők vesznek részt. Szavazati joggal rendelkezik a polgármester, az alpolgármesterek, az Egészségügyi és Szociális Bizottság, a Pénzügyi Iroda vezetője, a Család Segítő Tanácsadó (CSASE) és egy legalább 5 éves szakmai tapasztalattal rendelkező szociális előadó. Vélemény-nyilvánító szereppel rendelkezik a Gyermekek Védelme felelős vezetője.

A lakosságszámhoz kötött kötelezően ellátandó feladatok - mint az étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, idősek nappali ellátása, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, egyéb nappali ellátás, támogató szolgálat, közösségi ellátás - a városban megoldottnak tekinthető.

A szociális ellátás megvalósulhat pénzbeli ellátásként, természetben nyújtott ellátásként, és a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatásokon keresztül is. Ez utóbbihoz kapcsolódik többek között a tartós bentlakást biztosító otthon, melyből Gyömrőn kettő működik - a

megyei kezelésben levő Erdei Fenyő Idősek Otthona, illetve a magánkézben levő Harmónia Idősek Falva.

Az 1952-ben alapított **Erdi Fenyő Idősek Otthona** Pest megye egész területéről fogad időskorúakat. 1972-ben kibővítették, így férőhelyeinek száma 134. A gondozottak száma 100 fő körüli.

A magánkézben, ukrán tulajdonban lévő **Harmónia Idősek Falva** egy külföldi mintára létrejött, XXI. századnak megfelelő, igényesen kialakított komplexum. Teljes szociális infrastruktúrája magába foglalja a rendelőket, fizioterápiás termeket, tornatermeket, imatermeket, foglalkoztató helységeket, internetes könyvtárat, éttermet, büfét, cukrászdát, állatkertet stb. Az itt lakók komfortérzetét fokozza a közelben levő élelmiszer áruház, uszoda valamint az intézményekben megrendezett kiállítások, kulturális rendezvények illetve kirándulások is.

A Harmónia Idősek Falva több, különböző életformát nyújtó épületből áll:

- Harmónia Idősek Háza és Szivárvány ház: a mozgásban korlátozottak számára szervezett életformát nyújt, nagyobb kényelemmel;
- Dália-házak és Borostyán ház: egyéni különálló kis otthonok, teljesen szabad, önálló életforma;
- A Nefelejcs-ház a pszichiátriai betegeknek, fogyatékkal élőknek és a feledékeny időseknek, Alzheimer kórban szenvedőknek nyújt speciális gondozást, ápolást.

Gyömrőn az időskorúak nappali ellátása a korábban Idősek Napközi Otthonának hívott (1962-től), ma inkább **Idősek Klubjaként** ismert intézmény keretében történik. A nappali foglalkozást igénylők száma átlagosan 20 fő. Az intézmény dolgozói házi gondozást és ételszállítást is végeznek a helyi időskorúak részére (kb. 40 fő).

2.2.4.4 Kultúra és közművelődés

A közművelődés egyik legalapvetőbb intézménye a könyvtár. A **Városi Könyvtár** Gyömrőn korábban a művelődési házban, majd egy önkormányzati tulajdonú lakóépületben működött. Napjainkban frekventáltabb helyen, a városközpontban található. A könyvtár közel 30 ezer könyvvel rendelkezik, melyek értéke meghaladja a 24 millió Ft-ot.

A könyvtárat a 70 év feletti, a GYES-en levők, a munkakeresők, a nagycsaládosok (3 gyermek), a pedagógusok, a Teleki László Gimnázium és Informatikai Szakközépiskola tanulói ingyenesen használhatják.

A könyvtár számítógép és Internet-használatot is biztosít, de ennek használata beiratkozáshoz kötött.

A **Petőfi Sándor Művelődési Ház** a városban a művelődés és a kulturális élet alkotóműhelye, működtetéséért az Önkormányzat felelős. A II. világháború előtt a katolikus egyház tulajdona volt. A Művelődési Házataz 1960-as évek elején kibővítették, így területe 900 m²-re nőtt.

Programajánlata rendkívül színes, 9 szakkört működtet (haditorna, íjászkör, színjátszókör, kerámia szakkör, karate, musical, gyermek és felnőtt néptánc, énekkar, autóvezetői tanfolyam), így több mint 350 fiatal fordul meg az intézményben. Az épületben működik a nyugdíjas klub is, mely közel 500 fős.

A művelődési ház évente több (5-6 db) kiállítást is rendez, főleg a helyi művészek alkotásaiból, és az intézményben számos gyermekszínházi előadás is helyet kap, valamint évi 3-4 komoly- és könnyűzenei koncert is színesíti a kínálatot.

Az intézmény szoros kapcsolatot tart fenn a helyi civil szervezetekkel, a Gyömrő 2000 Körrel, az Idősb. Pál Mihály Hagyományörző és Művészeti Körrel, a Gyömrőért Baráti Körrel, a Rozmaring Hagyományörző Alapítvánnyal, de jó az együttműködés a történelmi egyházakkal is. A nemzeti ünnepek lebonyolítása szintén a civil szervezetekkel együtt történik.

2.2.4.5 Sportélet, sportlétesítmények

Gyömrő sportéletére a mindenkori rendkívüli aktivitás jellemző, a térségben a legtöbb szakosztállyal rendelkező településnek számít. A legkorábban megalakult szakosztály a labdarúgó volt, mely 1912 óta működik. Sikerágazattá az 1990-es években vált, ekkor ugyanis a labdarúgók bejutottak a megyei I. osztályba. Labdarúgó utánpótlás a Góliát foci keretében történik, melyet az egyesület támogatói finanszíroznak.

Gyömrő sportéletében a másik legjelentősebb sportág a kézilabda. Ez az 1970-es évektől indult, amikor megalakult a férfi kézilabda szakosztály, majd 1990-ben a női is. Sikerességüket jelzi, hogy mindkettő bejutott az NB II.-be (1987, 1991), majd az NB. I/b-be (1995) is. E sportág mögött szintén tudatos utánpótlás-nevelés folyik, leginkább a Weöres Sándor Általános Iskola keretében, a felső tagozatosok között.

Az említett szakosztályok mellett még 7 működik a városban, melyek a következők: tenisz, súlyemelő, ökölvívó, karate, biliárd, darts és sakk.

Az igazolt sportolók száma 250-270 fő (az el- és ideigazolások tükrében).

Gyömrő sportéletén sokat lendített a háttérinfrastruktúra: az 1987-ben átadott 300 nézőt befogadó lelátóval rendelkező **sportcsarnok** a városközpontban, majd az 1990-es években

megépült két tornaterem, melyek késő estig kihasználtak. A csarnok a testnevelési órák mellett bajnoki kézilabda mérkőzések, kispályás téli futballkupák, tömegsportrendezvények, és vonzaskörzeti iskolai bajnokságok helyszíne. A további két tornaterem nagysága alapján iskolai testnevelés órák megtartására, ökölvívó edzésekre, asztaliteniszezésre, továbbá iskolai - szülői munkaközösségi megmozdulásokra alkalmasak.

Gyömrő a szabadtéri sportpályákat illetően is kedvező helyzetben van. 1960 óta a városközpontban működik egy labdarúgó pálya, melyhez öltözőrendszer is kapcsolódik, az 1980-as években pedig társadalmi összefogással épült egy kézilabdapálya az Eskü-téren, a település északi részén. Ekkor készült el a Fekete István Általános Iskola szabadtéri kézilabda pályája, és a Weöres Sándor iskola műanyaggal borított sportudvara is.

2.2.4.6 Hulladékgazdálkodás

Gyömrőn a kommunális hulladékok gyűjtését, elszállítását és elhelyezését a Gyömrő TÜF Kht. végzi. A városban keletkező hulladékot - 2004-es bezárásáig - a maglódi szemétbányára szállították. Ezt követően Csömörrre, jelenleg pedig Gyálra szállít a TÜF Kht. szerződéses partnere (ASA Kft.). Amint átadásra kerül (váratóan 2009 folyamán) a Cegléden épülő korszerű, közösségi normáknak megfelelő égetővel ellátott üzem, a gyömrői hulladékot is ott fogják feldolgozni. A 2001-ben elkezdett, több tucat település együttműködésével, Uniós támogatásból magvalósuló Duna-Tisza közti nagytérségi regionális települési hulladékgazdálkodási rendszerhez Gyömrőn egy hulladék-kezelő udvar létesült, melynek feladata a városban összegyűjtött hulladék szétválogatása és ideiglenes tárolása. Az udvar kialakítására — annak rekultiválással egybekötött hasznosítása miatt —, a Harmónia idők falva mögött, a Farkasdi út és az Annahegyi út között elhelyezkedő egykori helyi hulladéklerakó területének egy részén került sor. A hulladékkezelő udvar elkészült, és 2008-ban használatbavételi engedélyt is kapott, de működése csak a Ceglédi beruházás befejeződésekor indulhat meg. Jelenleg tehát nem üzemel, őrzése megoldott. A volt hulladéklerakó többi területén a rekultiváció folyamatban van.

A 2007-es adatok alapján a rendszeres hulladékgyűjtésbe 4100 lakás, azaz a lakásállomány 76,6%-a volt bevonva, ami elmarad a kistérség (90,2%), és a megye városainak 90,6%-os átlagától is. A közigazgatási területen összes elszállított szilárd hulladék gyűjtése, szállítása és ártalmatlanítása 3.360 tonnát tett ki. A város területén sok köztéri hulladékgyűjtőt helyeztek ki, ennek ellenére a szemetelés és az illegális hulladékok elhelyezése gyakori a kül-, és a belterületen egyaránt. Leginkább a közutak (31-es, Üllői) és erdők mentén vannak lerakások, amiket a TÜF Kht. időnként begyűjt.

Jelenleg a városban nincs szelektív gyűjtés, de az önkormányzat az új hulladékgazdálkodási rendszer beindulásakor, annak részeként szelektív hulladékgyűjtő-

szigetek (6-10 db) kialakítását tervezi. Ilyen módon szelektíven gyűjtik a papírt, műanyagokat, fémet és üveget.

Lomtalanítási akció kétszer van évente, de a lakosságnál keletkezett veszélyes hulladékok összegyűjtésére nincs kialakult rend. A használt elemek gyűjtése az iskolákban és műszaki szaküzletekben az erre a célra elhelyezett edényekkel megoldott.

Veszélyes hulladék ártalmatlanítása szükséges az egykori Pevdi Kft. telephelyén, ahol több száz tonna veszélyes anyagot tartalmazó hordó található. A nagy sajtóvisszhangot kapott ügy 2004-ben került napvilágra, de a hulladékok kezelése máig nem sikerült megoldani, ami a környék talajának és talajvizének már ma is a határértéket többszörösen meghaladó szennyezettségét tovább növeli. A veszélyes anyagok ártalmatlanítását a tulajdonos megtagadta azzal az indokkal, miszerint a terület megvétele előtt azok már ott voltak és azóta (2007-ben) a Pevdi Kft. meg is szűnt, a telephelyet pedig árulják.

Nagyobb mennyiségű veszélyes hulladék a város területén nem keletkezik. Ami termelődik, azt az üzemeltetők a szervezett szemétszállítás vagy egyedi megbízás keretein belül engedélyes vállalkozásokkal elszállítatják.

A város területén az állati tetemeket fogadó döngkút nincs. Az Önkormányzat egy engedéllyel rendelkező vállalkozással kötött szerződést, amely megoldja a közterületekről az állati tetemek elszállítást.

Köztisztasági, takarítási akciók az iskolások és a lakosok részvételével alkalmasszerűen kerülnek megrendezésre. Jellemző az ad hoc jelleg, az ilyen programoknak nincs szervezett, hagyományos rendje (pl. Föld Napjához társított alkalom).

2.2.4.7 *Víz és csatorna hálózat és szolgáltatás*

Ivóvízellátás

A Gyömrői vízmű saját, helyi (Halas pataki, Mendei úti) vízbázisra épül, térségi vízáradás egyik irányban sem történik. A 60-300 méter mélységben lévő vízáadó rétegből, a felszíntől kb. 50 m-re lévő búvárszivattyúk termelik ki a vizet, kutanként 140-400 l/min kapacitással. A település teljes körű vezetékes vízellátása, minden lakott utcára kiterjedően megoldott és megfelelően üzemel, az ivóvíz-szolgáltatást a **Gyömrő és Térsége Víziközmű Szolgáltató Kft.** biztosítja.

14. táblázat: Az ivóvíz-szolgáltatás műszaki paraméterei Gyömrőn

Alapadat típus :	Érték:
Vízmű névleges kapacitása	3.500 m ³ /d

2007. évi összes szolgáltatott víz	578.000 m³
Tárolók térfogata	2.000 m³
ebből alsó tároló	1.000 m³
felső tároló	1.000 m³
Közüzemi vízvezeték-hálózat hossza	78,8 km
Közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakás	5323 db
Üzemelő közkifolyók száma	103 db

Forrás: KSH: Pest megye statisztikai évkönyve 2007

Gyömrőn a vezetékes vízhálózatba bekötött lakások aránya a KSH 2007-es adatai alapján 99,4%-os. A városon belüli kiépítettség 100%-os. A statisztika szerint az egész városban mindössze 35 lakás nincs bekötve a vezetékes vízhálózatba.

A helyi vízmű kétlépcsős vízellátó rendszerben üzemel, a víznyomás a tűzvédelmi előírásoknak megfelel. A hálózat körvezetékes kialakítású. Mivel nitrátosodás miatt a Halas pataki vízbázisból nyert vízminőség évről-évre romló tendenciát mutat, ezért fejlesztésre volt szükség, így a hosszú távú minőségi és mennyiségi (jövőbeni lakóterület-beépítések) igények kielégítése érdekében 2008-ban nagy volumenű ivóvíz-hálózati beruházás valósult meg. Ennek köszönhetően rendkívüli mértékben javult a gyömrői ivóvíz minősége, és egyben a kitermelt víz mennyisége is jelentős mértékben növekedett. A beruházással bekapcsolt, a város K-i részén, a Mendei út mellett önkormányzati területen lévő vízbázison lehetőség van további kutak létesítésére is, amivel a város vízellátása saját területéről való vízbeszerzéssel biztonságosan megoldható. Tehát a város itt kíván a jövőben több új kutat is létesíteni, folyamatosan felszámolva a maglódi területen lévő régieket.

A csőhálózat anyagát tekintve 20 % acél, 60 % azbeszt és 20 % műanyag. A helyi szolgáltató folyamatosan végez rekonstrukciós munkálatokat (a 2008-as beruházáskor a Szent István úti régi, korrodált vascsöveket cserélték ki). Minél előbb el kell végezni az acél, illetve az ugyancsak elavultnak, és hálózati veszteségi forrásnak tekinthető azbeszt szakaszok kiváltását. Mind közül legsürgetőbb a Dózsa György út alatti nagyon rossz minőségű acélvezetékek cseréje.

Szennyvízelvezetés és kezelés

Gyömrőn, az Üllői út melletti szennyvíztelep látja el a város és a két szomszédos település (Maglód, Ecser) szennyvizének tisztítását. A telep névleges kapacitása 3500 m³/nap. 2008 évi tényleges kapacitása 2700-2800 m³/nap volt, így a kihasználatlan többletkapacitás 700-800 m³/nap. Ecser és Maglód a jövőben saját tisztítóműben kívánja a települési szennyvízkezelést megoldani, így a telep kapacitásából Gyömrő javára kb. 1300 m³/nap felszabadul, ami a tervezett fejlesztésekkel járó igénynövekedést képes lenne kiszolgálni. Azonban, amennyiben a szomszédos települések mégsem oldják meg önállóan a

szennyvizük tisztítását a város további beépítésre vonatkozó elképzelései és Maglód, Ecser hasonló tervei miatt, a megnövekvő igényeket a jelenleg kb. 80 %-os terheltségű tisztítómű kapacitása nem tudja ellátni, és bővítésre/fejlesztésre van szükség. A folyamatos üzemű, biológiai tisztítást végző telep tisztított vizének befogadója a Gyáli patak, amely más szennyvíztelepek vizének is befogadója, így terheltsége magas. Ezért a további terhelésnövelés és így a telep bővítése is KDV-KÖVIZIG döntésétől függ.

A telep 2008-tól engedéllyel rendelkezik szippantott szennyvíz kezelésére (2008. évben 2000 m³ beszállítás történt), de engedélyes cégek más telepekre is szállítanak (pl. Gyálra).

A szennyvíztisztítóban keletkező iszap kezelését jelenleg úgy oldják meg, hogy a telep mellett maximum 1 hónapig tárolt szennyvíziszapot egy engedélyes céggel elszállítatják. A szállító az iszapot komposztálási célokra használja.

A városban elválasztott rendszerű csatornázás működik. A jelen szennyvízhálózati rendszer szennyvízátelőkéből és gravitációs elvezetésre kiépített csatornákból áll. A csatornahálózat gravitációs rendszerű, szennyvízbeemelő műtárgyak (kis kapacitású áttemelők) alkalmazására csak a kedvezőtlen fekvésű utcák esetében kerül(t) sor.

15. táblázat:

A szennyvízelvezetés és -kezelés műszaki paraméterei Gyömrőn

Alapadat típus :	Érték:
Közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat hossza	66,6 km
Közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakás	3,902 db
Elvezetett szennyvíz	475.000 m³
ebből háztartásból	428 m³
tisztítottan	475 m³

Forrás: KSH: Pest megye statisztikai évkönyve 2007

Gyömrő belterületének csatornahálózati kiépítettsége csaknem **100%-os**. Gyakorlatilag a lakott utcákban mindenütt kiépült a gravitációs szennyvízcsatorna hálózat. **A közüzemi szennyvízcsatornába bekötött lakások aránya 72,9 %-os**. Az 1 km közüzemi vízhálózatra jutó közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat 0,85 km, így a városban a **közműolló** meglehetősen zártnak mondható. A HÉSZ 19 § (11. bekezdés) alapján: „A közcsatornával ellátatlan belterületen, illetve külterületen keletkező szennyvizek csak zárt, szivárgásmentes gyűjtőben helyezhetők el. A zárt gyűjtőt a csatornahálózat kiépítésével a rákötések után fel kell számolni.”

A fenti szabályozás dacára még sok háztartásban a szennyvíz gyűjtése nem az előírt zárt aknában történik, hanem az olcsóbban kialakítható, viszont illegális és rendkívül környezetszennyező szikkasztóban. A szabályosan kialakított zárt aknákból szippantással

elszállítható szennyvizet az engedélyes szállítók Gyálra, ill. 2008-tól a helyi tisztítóműbe szállítják.

Csapadékvíz elvezetés

Gyömrő vonalas műszaki infrastrukturális ellátottságát illetően a legkomolyabb problémát a csapadékvíz elvezető hálózat minőségi és mennyiségi hiányosságai jelentik. A meglévő rendszer az eddig ellátatlan, illetve az új beépítésű területeken átépítésre, bővítésre szorul. A város belterületi vízrendezésére a HIDROKÖR Környezetvédelmi Kft. 39/2000 tervszám alatt 2000-ben vízjogi elvi engedélyezési tervet, majd az elvi vízjogi engedély (H.48145-6/2000) birtokában vízjogi létesítési engedélyezési tervet készített 2001-ben. A vízrendezési feladatokra vonatkozó kiviteli terv az egész városra vonatkozóan nem készült el, mert az, az önkormányzatnak nagy anyagi megterhelést jelent. Ezért a város első ütemben megrendelte a Döbön patak és a Dózsa György úti árok által határolt terület kiviteli terveit, melyek várhatóan 2009 első felére elkészülnek. Ezt követően a város teljes vízvezetésének megoldására településrészenként újabb kiviteli tervek készítésére és kivitelezésére kerül sor.

A lehullott csapadék egy része elszikkad, az elvezetett csapadékvíz két vízgyűjtőterületének fő befogadója az északi részen az Alsó-Tápió, a többi területen a Döbön és Halas patak (18 sz. csatorna), melyek végső befogadója a Gyáli 1. sz. főcsatorna. A településen meglévő elvezetési módok változatosak: burkolt, burkolatlan árkok, zárt csatornák egyaránt jelen vannak. A fejlesztéseknél a terepadottságoctól és az úthálózat kialakítástól függően nyílt árok és zárt csatorna is lehet. A lakóterületi fejlesztéseknél törekedni kell a csapadékvíz ingatlanon történő megtartására.

A vízvezető-rendszer folyamatos karbantartást igényel. A Gyáli patak és a Halas patak (0+00-tól 4+620 km-ig), valamint az Alsó-Tápió a Közép Dunavölgyi Vízügyi Igazgatóság kezelésében van, míg az összes többi árok, ill. csatorna - beleértve a tavakat is - fenntartója Gyömrő városa. A Magyar Közút Kht. kezeli a városon átfutó 3111., 4603. és 31306.j. közutak árkait és csatornáit.

2.2.4.8 Gáz- elektromos áramellátás

Gázellátás

Gyömrőn a kilencvenes évek közepéig nem volt vezetékes gázellátás. A jelentős közműhálózat fejlesztéseknek köszönhetően mára mindegyik belterületi utcában kiépült a hálózat. A fentiekből következik, hogy jelenleg egy viszonylag fiatal, korszerű gázellátó rendszert üzemeltet a szolgáltató Tigáz Zrt.

Az új beépítésre javasolt területek többségében közművesítés nélküli területen lettek kijelölve, ezért teljes körű villamos-, vezetékes gáz- és távközlési hálózat kiépítést igényelnek. Kisebb hányadot képviselnek azok a területek, amelyen a beépítés feltétele a meglévő hálózat bővítése.

Háztartási vezetékesgáz-fogyasztók a lakásállomány százalékában	
Ecser	97,2
Monorierdő	96,7
Vecsés	95,1
Maglód	94,6
Bénye	94
Monor	88,8
Péteri	89
Üllő	85,9
Gyömrő	84,2
Pilis	80,6
Gomba	80,5
Káva	78,6
Nyáregyháza	74
Csévharaszt	73,9
Vasad	58,4
Kistérség átlaga	87,7
Megye városainak átlaga	89
Pest megye átlaga	87,4

16. táblázat

Gázzal fűtött lakások aránya Monori kistérség településeiben

Forrás: KSH Pest megyei statisztikai évkönyve 2007

A településen az ingatlanok többsége (84,2%) be van kapcsolva a belterületen 100%-ban megépült gázhálózatba. A 2007-es statisztikai adatok alapján a háztartási vezetékesgáz-fogyasztók száma 4511 (ebből fűtési fogyasztók: 4493). Leginkább az új lakóparki beépítéseknek köszönhetően 2007-ben az épített lakás 95%-át, azaz 228 új fogyasztót kapcsoltak be a gázszolgáltatásba, döntően az új lakóparki területeken.

A jövőbeli fejlesztési elképzeléseknél a kötelezően betartandó védőtávolságok miatt fontos megemlíteni, hogy Gyömrőt érinti több országos gáz-, és terméktávvezeték is. Ilyen a Testvériség II. NA 700 nagynyomású gázvezeték

(védőtáv: 30-30 m), a Barátság II. NA 600 kőolajvezeték (védőtáv: 18-18 m) és a Vecsés-Szolnok nagynyomású gázvezeték (védőtáv: 20-20-m).

Elektromos energiaellátás

A városban a Budapesti Elektromos Művek Nyrt. (ELMŰ Nyrt) végzi az elektromos energiaellátással összefüggő műszaki és a szolgáltatói tevékenységet. A településen a kis és középfeszültségű hálózat kiépített. Gyömrő Város Helyi Építési Szabályzata (13. § (1)) előírja, hogy a település közigazgatási területén a DHE-Zugló 220 kV-os villamos távvezeték mentén a szélső száltól mérten 18-18 m, a tengelytől mérten pedig 25-25 m védőtávolságon belül bárminemű építési tevékenység csak a szolgáltató hozzájárulásával engedélyezhető.

A városon belüli kiépítettség 100 %-osnak mondható, tehát a villamos energiahálózatra a rákapcsolódás az egész belterületen adott, a közvilágítás is mindenhol kiépített. A rendszer kapacitása a meglévő lakossági és ipari igényeket megfelelően kiszolgálja.

Jelenleg 50 transzformátorállomás található Gyömrőn, melyből 10 kivételével az összes önkormányzati területen található. A szolgáltató 2008-ban történt rekonstrukciós munkái során a 20kW-os kábelek cseréjét végezte el, illetve a Kóczán úti lakópark kiszolgálására épített ki új földkábeles hálózatot. A szolgáltató az ismert fejlesztési elképzelésekkel² járó többletigényeket új transzformátorállomások kiépítésével kielégíthetőnek tartja. A középvezetési hálózatok az energiaigény alapján az ELMŰ határozza meg. A fejlesztéseket a szolgáltató a várható energiafelhasználástól függően egészen, vagy részben finanszírozza.

A légekábel-földkábel arány a belterületen alig 97-3%-os, földkábel csak az új beépítésű területeken van. A város törekvése (szabályozása) ennek a kedvezőtlen aránynak a javítása. A légekábelek, kábelek vezetésének rendje a helyi szabályozásban rögzített, mely szerint az új beépítésre szánt területen új (közép-, kisfeszültségű és közvilágítási) villamosenergia ellátási hálózatot csak földkábeles elhelyezéssel szabad építeni (13. § (2)), ill. a már beépített területeken a meglévő hálózat rekonstrukciójakor és a hálózat építéssel együtt járó felújítás során, a földalatti vezetést szabad csak engedélyezni (13. § (3)).

² 15-20 ha gazdasági területnövekedés, új intézmények, belső sűrűsödés, kb. 6000-8000 fő népességnövekedés

3 SWOT ANALÍZIS

Erősségek	Gyengeségek
<p>Gyömrő kertvárosi - kisvárosi jellege vonzó lakókörnyezet;</p> <p>A település természeti környezete vonzó, nagy összefüggő zöldfelülettel és jó adottságokkal rendelkezik;</p> <p>Gyömrő elérhetősége a hálózati kapcsolatok révén kedvező;</p> <p>A város tömegközlekedési kapcsolata a fővárossal kedvező;</p> <p>Gyömrő népessége dinamikusan növekszik;</p> <p>A város népessége fiatalos korszerkezetű;</p> <p>A munkanélküliségi ráta alacsony, a kistérségi átlag alatti;</p> <p>A város egyes szolgáltatásainak vonzáskörzete (középiskola, okmányiroda, egészségügyi rendelő stb.) a környékbeli településekre is kiterjed;</p> <p>A városban működik középfokú oktatási intézmény;</p> <p>A város közművei szinte teljesen kiépítettek, a közműhálózat nyitottsága mérsékelt;</p> <p>Gyömrő a tófürdő és a környéki nyaralótelep hagyományain alapuló fürdőélettel és rekreációs funkcióval bír;</p> <p>A település jelentős sportélettel rendelkezik;</p> <p>A város idegenforgalmi vonzereje térségi jelentőségű;</p> <p>A város idegenforgalmi teljesítménye növekszik (pl. vendégéjszakák száma);</p> <p>A civil szervezetek száma jelentős, a városi ügyekben érdekeltek és mozgathatóak;</p>	<p>A vállalkozói aktivitás alacsony;</p> <p>Magas az ingázók aránya;</p> <p>A helyi foglalkoztatás és a munkalehetőségek elmaradnak a várttól;</p> <p>Az adózók aránya és az egy adózóra jutó jövedelmi szint is alacsony elmarad a kistérségi átlagtól</p> <p>A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya alacsony az agglomerációs településekhez képest;</p> <p>Magas az eltartottsági ráta;</p> <p>A bölcsődei és óvodai ellátás kapacitáshiánnyal küszködik;</p> <p>A városközponttól távolabb fekvő területek intézményi ellátottsága rossz;</p> <p>Fejlesztésre kijelölt és előkészített területek hiánya úgy a lakó, mint a gazdasági (ipari-gazdasági és szabadidőgazdaság) területek vonatkozásában;</p> <p>A város belső lakóterületeit elkerülő, tehermentesítő út hiányzik;</p> <p>A településen belüli közlekedésbiztonság romlik;</p> <p>Kevés a parkolási lehetőség;</p> <p>Hiányos a szolgáltatások köre a városban;</p> <p>Hiányoznak a szabadidő hasznos eltöltésére szolgáló terek, különösen a fiatalok számára;</p> <p>Nincsenek kulturális kikapcsolódásra alkalmas intézmények és programok;</p> <p>Az idegenforgalmi lehetőségek nincsenek kihasználva kellő mértékben, a háttér-infrastruktúra hiányos;</p> <p>A térségi együttműködés alacsony;</p>
Lehetőségek	Veszélyek
<p>Főváros-környéki fekvésére, a kedvező megközelítésre és környezetére alapozva bizton építhet;</p> <p>Az M0 körgyűrű és az M4 gyorsan elérhető;</p> <p>A népességnövekedéssel nő a kereslet a szolgáltatások és üzletek iránt, ami tökélet vonz a térségbe;</p> <p>Potenciális befektetők vonzására alkalmas fejlesztési területek vannak;</p> <p>A városközpontban álló kastély több funkcióra is hasznosítható;</p> <p>A termáluturizmus továbbra is az idegenforgalom</p>	<p>Az M0 menti települések a befektetők számára előkészített területekkel rendelkeznek, így a gyömrői gazdaság fejlődési lehetőségei korlátozottak;</p> <p>Budapest vonzereje tovább nő, így Gyömrő alvóvárosi jellege megmarad, az ingázás tovább nő;</p> <p>A főváros sokrétű és minőségibb szolgáltatásai tovább nehezítik a helyi kínálat versenyképességét;</p> <p>Egyes befektetői szándékok ellentétesek a város fejlesztési elképzeléseivel (pl. a családi házas beépítési jelleg háttérbe szorul).</p>

<p>egyik jelentős jövedelemforrása (a város alatt jelentős mennyiségű termálvíz van);</p> <p>Nagy az érdeklődés az agglomerációban a rendezvényturizmus iránt;</p> <p>Nincs hasonló strandolásra alkalmas élővíz a környéken;</p> <p>Bővülő EU-s források a településfejlesztésre;</p>	<p>beépítési jelleg háttérbe szorul);</p> <p>A város a potenciális turisztikai adottságait nem tudja megfelelően kihasználni, mert azok fejlesztésében idő- és versenyhátrányba kerül</p> <p>A kistérségi együttműködés akadozása a város fejlődését hátráltatja;</p>
--	---

4 A VÁROST ÉRINTŐ, - DE NAGYOBB TÉRSÉGRE VONATKOZÓ KORÁBBI - TERÜLETFEJLESZTÉSI, ÁGAZATI KONCEPCIÓK, PROGRAMOK ÉRTÉKELÉSE

Alábbiakban mindazok a hatályos koncepciók és programok kerülnek ismertetésre *(azon belül pedig kivastagításra azok a részletek)*, amelyek tartalma iránymutatást jelenthet a város jelene értékeléséhez és jövője megfogalmazásához.

4.1 AZ ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TÉRSÉGRE VONATKOZÓ ELEMEI

Az Országgyűlés által elfogadott Országos Területfejlesztési Koncepció szerint a főváros és elővárosi gyűrű alkotta budapesti agglomeráció az ország legversenyképesebb területe, legfontosabb kapcsolódási pontja, amely egyedülállóan alkalmas arra, hogy rajta keresztül hazánk egésze bekapcsolódjon az európai, ill. a globális gazdasági, társadalmi, kulturális vérkeringésbe. Számos funkciójából adódóan nem a hazai térségekkel, hanem más, elsősorban közép-európai, nagyvárosi térségekkel kell versenyeznie. Budapest nemzetközi versenyképessége, és az ország többi régiójával való együttműködésének *(kompetencia- és munkamegosztás, elérhetőség, kooperáció, stb. révén)* hatékonysága alapvetően befolyásolja az ország egészének, s minden egyes régiójának fejlődési pályáját. Az ország legnépesebb, erős elővárosi térséggel rendelkező agglomerációjában elengedhetetlen az élhető nagyváros és térsége harmonikus együttműködési rendszerének megteremtése.

Az OTK szerint alapvető célkitűzés, hogy a budapesti metropolisz-térség harmonikus együttműködésben, nemzetközi gazdasági, kereskedelmi-pénzügyi és kulturális-idegenforgalmi szerepköre révén versenyképes nagyváros, a közép-európai térség meghatározó, a kelet-közép európai térség vezető szervezőközpontja, a Kárpát-medence gazdasági centruma legyen. Budapest térségének információmenedzselési és gazdaságszervezési funkciói révén Nyugat-Európa számára a Balkán és részben Kelet-Európa térségének legfontosabb gazdasági kapujává kell válnia, páneurópai összefüggésben központi funkciókat hordozva. Ehhez elengedhetetlen, hogy nemzetközi téren is vonzóbb várossá váljon, lakóinak is élhetőbb városi környezetet biztosítson. Szintén fontos, hogy szűkebb, kárpát-medencei és országos vonzáskörzetében a fejlődést terjesztetni tudó szerves kapcsolatrendszere révén képes legyen megosztani a növekedés bizonyos erőforrásait és egyes nagyvárosi terheket az ország többi részével.

Az **Országos Területfejlesztési Koncepcióban** (OTK) középtávú területi célként fogalmazódik meg a versenyképes budapesti metropolisz-térség. Az OTK a fenti célkitűzéseken túl az alábbi részcélokat fogalmazza meg, amelyekkel Gyömrő településfejlesztési koncepciójának is összhangban kell lennie.

Részcélok:

- Budapest gazdaságszervező nemzetközi jelentőségű pénzügyi-szolgáltató, K+F központ szerepének és az európai gazdaságba való szerves bekapcsolódásának megerősítése;

A transznacionális vállalatok, különösen a pénzügyi és üzleti szolgáltató vállalatok közép- és kelet-közép európai, illetve a Balkán és Kelet-Európa térségére is ható irányítási-szervezési, K+F központjai megtelepedésének ösztönzése;

A nemzetközi versenyképesség fokozása érdekében az európai gazdaságba való szerves, elmélyült bekapcsolódás kiemelt fontosságú. Ehhez szükséges a közlekedési kapcsolatok mellett a szerves gazdasági kapcsolatok kiépülése is.

- **Budapest kapuvárosi szerepének erősítése** az Európai Unió és a Balkán, valamint Kelet-Európa között;

Ez egyúttal megköveteli Budapest kiemelkedő szerepét a délkelet-európai térség felzárkóztatásában, Bécs hasonló szerepköreinek átvételével, illetve megosztásával.

- A központi szerephez szükséges infrastrukturális és szolgáltatási fejlesztések ösztönzése;

A metropolisz infrastruktúra fejlesztése a személyforgalom, az információ és kommunikáció technológiai, magas szint üzleti infrastruktúra fejlesztések terén kell, hogy leginkább megnyilvánuljon. A logisztika, a közlekedési és a műszaki infrastruktúra fejlesztése során a főváros tehermentesítése, valamint az ország más térségi lehetőségeinek kihasználása, egyes terhes funkciók leosztása fontos, kerülve az anyag és energiaáramlás további, túlzott helyi koncentrációját.

- Tudás-ipar és a magasan kvalifikált munkaerő-megtartó képességének növelése nemzetközi viszonylatban;

A rész cél a helyi, nemzetközi jelentőség felsőoktatási kínálatra épített organikus tudásbázis növelésével, az ország többi tudásközpontjával is szorosan kooperáló K+F és kooperációs kutatási aktivitás bővítésével együtt érhető el.

- **High-tech iparágak és a kiemelkedően magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek** ösztönzése;

- **Magas szintű üzleti, IKT és személyi szolgáltatások** fejlesztése, melyek révén Budapest nemzetközi versenyképessége nagyban javulhat;

- **Nemzetközi turisztikai és kulturális központ szerep** erősítése;

Egy világvároshoz méltóan sokszínű, ugyanakkor sajátos helyi erőforrásokra épített kínálat megteremtésével, a nemzetközileg is kiemelkedő fürdővárosi szerep és élénk kulturális élet újraéledésének ösztönzésével, a térség nagyvárosaival (Bécs-Prága-Pozsony-Krakkó) kialakított kulturális együttműködés erősítésével;

- Az **élhető város** megteremtése, mely a minőségi életet lehetővé tevő egészséges lakókörnyezet kialakításán, a pihenés és felüdülés tereinek bővítésén és minőségi fejlesztésén alapul. Mindez az elkerülhetetlen nagyvárosi környezeti feszültségek és környezetszennyezés csökkentését igényli. Szükséges a funkcióvesztett területek revitalizálása, a városon belüli ipari (barnamezők), és

lakófunkciójú válságterek (slumosodó városrészek, lakótelepek) folyamatos rehabilitációja, funkciókkal való megtöltése, illetve a városon belüli és a várost körülvevő zöldterületek védelme és lehetőség szerinti növelése;

- **Az agglomerációs települések fizikai összenövésének megakadályozása**, a zöldmezős beruházások és a belterületbe vonások korlátozásával, a főváros körüli zöld területek védelmével, ill. növelésével cél egy kiegyensúlyozott zöldfelületi rendszer, ökológiai és rekreációs „zöld gyűrű” kialakítása. (Budai-hegység, Pilis, Visegrádi-hegység, Gödöllői-dombság, Ócsai TVK, Dunamente, Tétényi-fennsík, stb.);

E gyűrűben biztosítani kell egyrészt a köztes mező- és erdőgazdálkodási zöldterületek ökológiai célú hasznosulását, másrészt a főváros számára minőségi rekreációs lehetőségek - a fenntarthatóság szempontjaival összhangban álló - széles körét (pl. kerékpáros-, vízi-, horgász-, lovassport és turizmus, természetjárás, vízi turizmus, stb.), lehetővé téve a jelenleg kevés helyszínen nagy terhelést jelentő kiránduló- és üdülőforgalom szétterítését, ezzel összhangban az erdők közjóléti szolgáltatásainak bővítését.

- **Harmonikusan működő agglomerációs rendszer** megteremtése, fejlesztések menedzselése az agglomeráció szereplőinek hatékony együttműködésével;

A főváros és elővárosi gyűrűjének fejlesztése egységes tervezést igényel, mely a kerületi, fővárosi, települési, megyei önkormányzatok, a régió, a közszolgáltatók és a társadalmi szervezetek partnerségén alapul. A hatékony végrehajtást is csak együttműködő menedzsmeni szervek biztosíthatják. Ezért törekedni kell az összes érintett település agglomerációs externáliákat kezelni képes intézményi kooperációjának biztosítására.

- **A kiegyensúlyozott térszerkezet kialakítása, az alközpontok fejlesztése**, az élehető lakókörnyezet megteremtése érdekében szükséges, hogy a különböző szereplők összehangolt, túlzott területhasználatot kerülő fejlesztései eredményeként az agglomerációban élők mind nagyobb aránya számára váljanak településükön ill. a szomszédos településeken elérhetővé a munkahelyek, szolgáltatások, csökkentve a közlekedési rendszer és a környezet terhelését.
- **Közlekedési kapcsolatok modernizációja**, a környezeti szennyezéseket csökkentő beruházások támogatása, haránt irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése, forgalomcsillapító, az elővárosi gyűrűvel összehangolt integrált várostervezés megteremtése, a környezetbarát közösségi közlekedés előtérbe helyezése az egyéni közlekedéssel szemben. Javítani kell a fővároson belüli tömegközlekedést fenntartható megoldásokkal, valamint fejleszteni a dunai hajózást, mint potenciális városon belüli és agglomerációs tömegközlekedési eszközt.

4.2 A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ STRATÉGIAI CÉLJAI

A Közép-magyarországi régió legyen a minőség elvein nyugvó, élhető, az itt élők számára egészséges, lakó és munkakörnyezetet biztosító, ugyanakkor a fenntarthatósági kritériumokat gazdasági, környezeti és társadalmi

vonatkozásban egyaránt teljesítő, kreatív, nemzetközileg is vezető, regionális identitással rendelkező, a Kárpát-medence fő szervező erejét jelentő térség.

A régió fejlesztés jóváhagyott átfogó céljai

A Régió gazdasági versenyképességének növelése

A Közép-magyarországi régió vitathatatlan központi helyet foglal el Magyarországon: földrajzi fekvése mellett az élet minden területén vezető pozíció jellemzi. Nagytérségi viszonylatban, a hasonló adottságú nagyvárosi régiókkal összehasonlítva a régió pozíciója már veszélyben van. A régió egésze számára sorsdöntő kérdés, hogy a gazdasági életét meghatározó Budapest milyen szerepet tud betölteni az európai városhálózatban, hiszen a főváros fejlődése az egész régió jövőjét is meghatározza.

A Közép-magyarországi régió - amely Magyarország egyetlen, és Kelet-Közép-Európa egyik meghatározó nagyvárosi térségét foglalja magába - versenyképessége döntő befolyással van hazánk versenyképességére és a magyar gazdaság fejlődési ütemének alakulására. Az Európai Unió tagjaként, az egyre fokozódó nemzetközi verseny szférájában különösen fontos, hogy az európai versenytársakhoz mérjük régióink erősségeit, lehetőségeit és gyenge pontjait. Ilyen összehasonlításban világosan kirajzolódnak azok a tényezők, amelyek egy versenyképes térség kialakításának lehetőségét hordozzák magában. A gazdasági folyamatok mára kirajolták azt az érdekeltségi területet, melyben a Régió az ország határain túlnyúlóan regionális funkciókat láthat el elsősorban a vállalati regionális központok letelepedése, az üzleti szolgáltatások, az innováció, kutatás-fejlesztés és logisztikai funkciók terén.

Egy régió versenyképességét külső és belső tényezők határozzák meg, rendkívül összetett módon. A globalizálódó gazdaság a korábban meghatározó alapfeltételek - földrajzi elhelyezkedés, elérhetőség, méret - mellé új, az elsődleges feltételeknél összetettebb tényezőket állított. A legfontosabb az innovációs és adaptációs készség, a kommunikációs infrastruktúra fejlettsége és mindehhez a szellemi tőke jelenléte. Az üzleti folyamatok összetettsége, a gazdaság új húzóágazatainak kialakulása egy térségben meglévő szellemi kapacitásokat rendkívüli módon felértékelte. **A Régió rendelkezik a hosszú távú versenyképességhez szükséges alapadottságokkal - fekvés, közlekedési kulcspozíció, gazdaság „kritikus tömege”, szellemi tőke koncentrációja, innovatív iparágak megléte -, de a nagyvárosok éleződő versenyében a meglévő adottságok tudatos és koncentrált továbbfejlesztésére van szükség.**

A Közép-magyarországi régió azon túl, hogy az ország térszerkezetének kiemelt központja, közlekedés-földrajzi helyzetéből fakadóan természetes csomópontja a nyugati és keleti, délkeleti közlekedési, áruszállítási kapcsolatoknak. Az adottságai és a fenti tényezők jelenlegi színvonala Budapestet és térségét potenciális regionális szerepkörrel bíró várossá teszik. A kirajzolódó regionális szerepkör megerősítéséhez azonban több tényező együttes fejlesztése is szükséges, melyek közül kiemelkedő fontosságú az áruk, szolgáltatások és információk áramlását biztosító közlekedési-logisztikai és telekommunikációs rendszerek fejlesztése, valamint e szerep tudatos felvállalása, építése és kommunikálása, és az ehhez szükséges humán erőforrás háttér folyamatos fejlesztése.

A versenyképesség a fenti tényezők érvényesítésén keresztül a tőkevonzó képesség erősödésében, a húzóágazatok kiemelten gyors fejlődésében nyilvánul meg. A versenyképes gazdaság biztosítja azokat az eszközöket, mellyel a gazdasági eredmények ésszerű felhasználásával kialakítható a Stratégia másik átfogó

célja az Élhető régió megvalósítása. A régió így alkalmassá válik arra, hogy nemzetközi, európai uniós, politikai, kulturális, gazdasági intézmények települjenek ide, amelyek presztízsükkel és gazdasági, kulturális kisugárzásukkal további fejlődést generálnak.

Társadalmi kohézió erősítése

A társadalom belső békéjének demokratikus eszközökkel történő biztosítása, az igazságosság, a szolidaritás, az esélyegyenlőség és a méltányosság értékeinek érvényesítése a demokráciáról szóló gondolkodás központi kérdése.

A Közép-magyarországi régió szuburbanizációs folyamatai olyan népességi változásokat idéztek elő, amelyeket az ellátórendszer nem volt képes maradéktalanul követni. Jelentős hiányok tapasztalhatók a települések és kerületek oktatási intézményi ellátottságában, csakúgy, mint a meglévő intézmények infrastruktúrájának minőségében.

A humán közszolgáltatást nyújtó közintézmények (szociális, egészségügyi, foglalkoztatási, kulturális) nem biztosítják kiegyenlítetten, egyenletesen jó minőségben, és a társadalom minden csoportja számára egyformán hozzáférhetően szolgáltatásaikat. A humán szolgáltatások színvonalának emelése egyrészt biztosítható a közintézményeket befogadó épületek állapotjavításával, rekonstrukciójával és a működésükhöz alapvetően szükséges technikai eszközök, gépek, berendezések modernizálásával. Másrészt szükség lehet új szolgáltatások létrehozására, a szakember-ellátottság javítására, helyenként a szakmai színvonal emelésére a szolgáltatási kínálat bővítése által.

A társadalmi kohézió feltételeinek biztosítása egyaránt fontos a másik két átfogó cél a gazdasági versenyképesség és az élhető régió megvalósítása szempontjából.

Élhető régió megvalósítása

Az élhetőség mindazon tényezők gyűjtőfogalma, amely a régió lakosságának életminőségére kihat. Ezen belül kiemelt összetevők az ember testi és mentális egészségét befolyásoló, környezeti és természeti tényezők. A Stratégia végrehajtásának operatív szintjén a környezetvédelmi szempontok horizontális érvényesítése szükséges.

A többpólusú térszerkezet kifejlesztése az egyközpontúsággal szemben, az ehhez szükséges új közlekedési kapcsolatok kiépítése (elsősorban haránt irány), a közösségi közlekedés színvonalának és elérhetőségének nagymérvű javítása, az alternatív közlekedési módok lehetőségeinek megteremtése fontos lépés a Régió lakosságának életminőség javulásához.

A 2007-2013-as ciklusra a Régió a következő elvek érvényesítését tűzi ki célul:

- A ciklusban rendelkezésünkre álló források felhasználásánál érvényesíteni kell a területiség elvét,** meghatározva a Régió azon fejlesztési sávjait, földrajzi területeit, amelyeket előnyben részesítünk a fejlesztések során:

21. ábra: A területiség elve

- A Közép-Duna Völgy komplex fenntartható fejlesztésének sávja (Dunakanyar, Budapest érintett kerületei, Ráckevei-Soroksári dunaág)
- Duna-Tisza-csatorna
- **M0 gyűrű fejlesztési sávja** (mint az agglomerációs „interface”)
- Termál klaszter

2. A fejlesztési forrásokat a területiség elvén túl a céljában meghatározott kiemelt témákra kell koncentrálni:

- Kulturális gazdaság (termékek, szolgáltatások)
- **Turizmus és szabadidő-gazdaság**
- K+F „tudásipar”
- Üzleti szolgáltatások
- **„Alkonygazdaság” (silver economy)**
- Környezetvédelmi ipar, természetvédelem

1. Az előző elvekhez kapcsolódóan a kiemelt területek (földrajzi és tematikus) jelentős elemeit direkt projektfinanszírozás keretében kell fejleszteni, ezzel növelve a hatékonyságot a korábbi évek forráselosztásával szemben, míg a többi térség, illetve téma esetében a pályázati alapok nyújthatnak forrásokat.

A Gyömrőt is magába foglaló keleti agglomeráció ebben a koncepcióban mint a Ferihegyi repülőtér térségéhez kapcsolódó M0 gyűrű fejlesztési sávja, annak kiemelt fejlesztési területe fogalmazódik meg.

4.3 GYÖMRŐ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI POLITIKÁJÁT BEFOLYÁSOLÓ AGGLOMERÁCIÓS ÖSSZEFÜGGÉSEK

A Budapesti Agglomerációs Fejlesztési Tanács 2006-ban hagyta jóvá a térség hosszú távú fejlesztési koncepcióját és programját. A **Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Koncepciója** megállapítja, hogy a fejlődés egyik legfőbb gátját a térségben a kiegyensúlyozott térszerkezet hiánya jelenti. Ezért **a koncepció a területfejlesztésben kiemelkedő jelentőségű feladatnak tekinti a térszerkezet fejlesztését, egy a térség adottságaival, értékeivel, potenciáljával és távlati jövőképevel egyaránt harmonizáló kiegyensúlyozott és strukturált térszerkezet kialakítását.**

A kiegyensúlyozott térszerkezet fejlesztése az alábbi alapelvek szerint került kibontásra a koncepcióban:

- **menyiségében és minőségében is megfelelő területkinálat biztosítása a gazdaság, továbbá a valós társadalmi igényeknek megfelelő lakóterületek, közösségi szolgáltatások, a rekreáció számára,**
- **a fejlesztések területi koncentrációja az urbanizált területekre, a fővároson kívül főként az övezet alközpontjaira, illetve a kötöttpályás tömegközlekedéssel megközelíthető területrészekre, a fejlesztési csomópontokra, a természeti területek beépítetlenül hagyásával,**

- o **a szabad területek megfelelő hasznosításának megtalálása és azok ilyen irányú fejlesztése, a Zöldövezet filozófiája szerint.**
- o A decentralizált koncentráció alapján egy új típusú munkamegosztást javasol a BAFT koncepció a térség póluspontjai, (al) központjai között, amely:
 - o az egész régión belül a policentrikus településrendszer kialakításában, a települések és központok közötti munkamegosztásban érvényesül, a híd szerep erősítésére;
 - o az Agglomeráción belül a térség területei között az alapvető szolgáltatásokban meglévő - és *társadalmilag indokolhatatlan* - különbségek felszámolásával párhuzamosan a teret szervező pólusok, kitüntetett helyek, intelligens terek, monumentumpontok fejlesztésében jut érvényre, az egész térség, illetve az adott szektor életminőségének, életkörülményeinek javítása érdekében.

Az "azonos különbözőség", azaz az elemek tartalmi differenciálásának és az azonos minőség biztosításának kettős elve, amelyben

Az azonosság annyit jelent, hogy **biztosítani kell a metropolisz-térség minden részében a közel azonos minőséget, urbánus színvonalat. A homogén minőségre törekvés mellett azonban megjelenik a sokszínűség, a különbözőség is**, amely éppen a térséget alkotó körzetek sajátos, speciális és eltérő adottságainak kihangsúlyozására építve alakítja sokszínűvé, változatosá a metropolisz térséget. Így mindenki megtalálhatja egy közel azonos minőségben belül a számára vonzó másságot.

A helyszínek, kitüntetett helyek, pólusok fejlesztése, kijánlása során ugyanakkor törekedni kell a különbözőségek megőrzésére a terek, helyek lokális karakterének kihasználására. A differenciáknak a lokális karaktereknek, specialitásoknak megfelelő fejlesztésekkel egy kaleidoszkopszerűen sokszínű metropolisz térség alakulhat ki. Ezekkel a különbözőségekkel érhető el egy összetett, minden igényt kielégítő kínálat, és egyben azonosítható helyszínjelleg.

A BAFT koncepció célkitűzéseire kapcsolódóan a térszerkezet fejlesztésére kidolgozott programok célja:

- o A térség sajátosságainak, karakterének megfelelő és **a területfejlesztési koncepció céljainak megvalósulását elősegítő térszerkezet kialakítása,**
- o **fenntartható és működőképes területi struktúra létrehozása,**
- o a térség egésze, vagy szektora számára jelentőssé tehető "kitüntetett" pontok helyszínné válásának elősegítése,
- o **az áramlást biztosító kapcsolati rendszerek fejlesztése**

E fejlesztési programok között a BAFT dokumentum több olyan elemet (*alprogramot*) határoz meg, amelyeknek a veresegyházi kistérség szempontjából is kiemelt szerepe lehet, amelyhez ezért a kistérség egésze, de kiemelten az erőteljesen agglomerálódó Veresegyház - Erdőkertes - Órbottyán - Csomád településcsoport csatlakozni tud.

Ilyen agglomerációs alprogramok:

- o a fenntartható fejlődés térbeli struktúráinak meghatározására, kialakítására,
- o az urbanizált centrumok, alközpontok rendszerének kialakítására, valamint
- o az örökség helyek kialakítására vonatkozó program.

1. A fenntartható fejlődés térbeli struktúráinak meghatározására, kialakítására vonatkozó BAFT alprogram a térség területrendezési terveire támaszkodva tervezi feltárni a különböző funkciókra rendelkezésre álló területeket, javaslatokat kidolgozni a területek tényleges igénybevételének ütemezésére. Az alprogram kezdeményezi és elősegíti a területtakarékos területigénybevételeket, területelőkészítést, történjen ez ipari park, vállalkozási terület, vagy lakóterület célra.

A területi struktúrák meghatározása során a BAFT program - *a régió fejlesztési célkitűzéseivel és programjaival is összhangban* - a következő alapelvek figyelembevételét javasolja:

- o gazdasági hatékonyság - azaz a várostérség egész területét tekintve optimálisan rendeződjenek el a különböző funkciók, egyrészt az új beruházások számára kialakítandó területi és infrastrukturális kínálattal, másrészt a meglévő funkciók átrendeződésével. További fontos feltétele a hatékonyságnak, hogy az áruk, a tőke, az információk és a munkaerő áramlásának az optimális feltételei megteremtődjenek, és a humán erőforrások megfelelő fejlesztésére is sor kerüljön
- o lakhatóság és élhetőség - a természeti és az épített környezet megóvása, a karakter- és értékörzés és az új értékek teremtése, a humán tevékenységek hangsúlya hasonlóan fontos eleme kell, hogy legyen a területi fejlesztésnek, egyrészt a Budapesti Agglomeráció versenyképességének részeként, másrészt az itt élő emberek jobb életkörülményeinek biztosítása céljából, harmadrészt a fejlődés fenntarthatóságának biztosítására. A környezet minőségének javítása megkívánja a területi folyamatok koordinálását: a decentralizált koncentrációval lehet megteremteni a lehetőségét annak, hogy a növekedési pólusokon kívüli területek - amellet, hogy kapcsolódásaik javulnak a pólusokhoz - értékeinek és karakterének megőrzése az urbanizációs átalakulás visszatartásával biztosítható legyen.
- o kiegyensúlyozott térszerkezet - az urbánus és az ökológiai térszerkezet összehangolása, azaz az ökológiailag is hasznosítható zöldterületek megtartásása, a korlátlan szétterülés megakadályozására, a település és településrész-karakterek, a lokális identitások fenntartása, újrafelújítására.

Mindhárom alapelv érvényes kell, hogy legyen a veresegyházi kistérség fejlesztésénél is.

A BAFT alprogram a térszerkezet és a területhasználat vonatkozásában a következő olyan szempontokat tartalmazza, amelyek a veresegyházi kistérség tervezése során is relevánsak:

Az intenzív munkahelyi / gazdasági területek vonatkozásában:

- o a jelentős szállítással járó tevékenységek területi igényeinek támogatása a gyorsforgalmú és főforgalmú utak csomóponti térségeiben,
- o a jelentős munkahelyi területek kialakításának, illetve meglévő gazdasági, további fejlesztési potenciállal rendelkező, bővíthető gazdasági területek kijelölése - elsősorban a közlekedéssel is megközelíthető területeken (benne ipari parkok)
- o irodaterületek, vállalati központok koncentrációja

- innovációs klaszterek, oktatási és K+F zónák kijelölése kereskedelmi, szolgáltatási zónák kialakítása, kiskereskedelmi, lakossági szolgáltató központok

A lakóterület fejlesztés kiemelt területei vonatkozásában

- **a lakásépítés területei biztosításának támogatása - a differenciált igények figyelembevételével - elsősorban tömegközlekedéssel, azon belül is kötött pályás közlekedéssel megközelíthető térségekben**, amennyiben adott térségben már az azonos célra előkészített területek elfogytak és a fejlesztésre kerülő terület csatlakozik a beépített területekhez.
- **a lakóterület célú területigénybevétel esetén a közepes intenzitású beépítések kaphatnak támogatást**, - a luxusigényeket szolgáló területek előkészítésének területfejlesztési támogatása nem indokolt, ugyanakkor kijelölésük, fejlesztésük előkészítése (*marketing, promóció*) javasolt a fejlesztések nagyobb területegységre történő kisugárzása, dinamizáló hatása miatt.

A rekreációs és kulturális szolgáltató területek vonatkozásában

- **térség, a táj erre alkalmas helyeinek egyediséggel, karakterrel bíró helyszínekké fejlesztésének megalapozása a rekreációs, turisztikai kínálat és a térségben élők szabadidő eltöltési lehetőségeinek bővítése, választékának növelése céljából.** A táj természeti-, régészeti-, történeti-, kultúrtörténeti értékeinek feltárása, lehetőség szerinti bemutatása, megjelölése a területen. A térség identitását, egyediségét erősítő nevezetes helyek, helyszínek megjelölése és tudatosítása.
- Olyan központok létesítése (létesítésének támogatása), amelyek a tömegközlekedési megállókhöz (vagy) autóparkolókhöz kapcsolódnak, amelyek a gyalogos, kerékpáros, lovas, és (vagy) vizitúrizmus kiinduló pontjaiként vagy kiemelt állomásaiként - a természeti- táji értékek veszélyeztetése nélkül - fejleszthetők.

A védelemre, megőrzésre érdemes területek vonatkozásában

- **a térséget átszövő zöldhálózatok rendszerének kialakítására, városon belül és kívül a természeti érték, az egyediség és sokszínűség, az ökológiai potenciál, a településszerkezet tagoló-, a környezetjavító hatás szempontjából stratégiai jelentőségű zöldterületek és zöldfelületek lehatárolására és védelmére.**
- **A ZÖLDÖVEZET címen fejlesztendő területek meghatározása, az e címen kedvezményezett területek lehatárolása, összehangolva a rendezési tervekkel**

2. Az **urbanizált centrumok, alközpontok rendszerének kialakítására** vonatkozó BAFT alprogram szerint az agglomeráción belüli fejlesztéseket, és fejlesztőerőket olyan gerjesztő pólusokra, kiemelt helyszínekre kell koncentrálni, amelyek a környezetükre a lehető legnagyobb felhajtóerőt tudják kifejthetni.

A pólusok, helyszínek fejlesztését két egymással szinergiában lévő keresletre kell alapozni. Az egyik a gazdasági központtá váláshoz szükséges központi szerep fejlesztése érdekében a külföldi és hazai befektetők kereslete, a másik az életmódváltásokra reagáló, az életminőség javulásában érdekelt térségi és helyi lakosság kereslete.

Az urbanizált centrumok, alközpontok rendszerének kialakítására vonatkozó BAFT alprogram célja, hogy a térséget, a teret szervező központok kialakításával, erősödésének támogatásával hozzájáruljon egy strukturált metropolisztérség kialakításához a decentralizált koncentráció fejlesztési elvének érvényesítése mellett.

Az alprogram részét képezi **az urbanizált központok rendszerének kialakítása - azon településközpontok kijelölése és fejlesztése, amelyek helyzetük és szerepük révén még dinamikusabb fejlődés lehetőségét hordozzák, képesek arra, hogy - mennyiségi és minőségi szempontból is - magas színvonalon szolgálják ki térségüket.** A meglévő központ jellegű terek funkcionális és esztétikai színvonalának emelése érdekében koncentrált fejlesztés előkészítése javasolt - a központ jellegű területek lehatárolása, egyedi vonzerő, illetve "intelligens terek" kialakítása, illetve a csatlakozó és határoló főutak, főutcák "intelligens tengellyé" történő átalakítása érdekében javaslatok megfogalmazásával.

Funkcionális vizsgálat után a BAFT program feladatnak tekinti a szolgáltatások minőségi és mennyiségi fejlesztésére vonatkozó ajánlások kialakítását, a magántőke bevonásának, illetve a pályázati lehetőségek előkészítését, feltárását.

Mivel ezek a célok egybeesnek a Közép-Magyarországi Régió Operatív programjában megfogalmazottakkal, illetve az ehhez kapcsolódó ROP pályázat célkitűzéseivel, elsősorban Veresegyház, Órbottyán, illetve Erdőkertes településközpontja fejlesztése egyaránt szolgálja a régiós, az agglomerációs, illetve a helyi célokat.

3.A települési arculat, karakter, minőség, örökség és identitáshelyek fejlesztésére vonatkozó BAFT alprogram szükségességének indoklása megállapítja, hogy a helyszínné váláshoz, a kognitív térképen való azonosíthatósághoz - és egyben a társadalmi kohézió megteremtéséhez is - szükséges azonosítás, identitás és karakterjegyek kifejlesztése (újratemtése). A program keretében az előző időszakban "elolvadt" hely szellemét kell a lágy és kemény elemek kombinációjával a korábbi örökségekre, "gyökerekre" építve újratemtetni és egyfajta "új vagy élő hagyománnyá" a területet azonosíthatóvá, jellegzetessé és megkülönböztethetővé tenni. Ezzel megalapozódik a tér heterogenitása, a "kaleidoszkóp" elemrendszere, a körzetek sokszínűsége, különböző kultúrája megélhető, tetten érhető és ezzel tudatosan választható lesz. Ez növeli a kohéziót, az összetartozás tartalmi és formai elemrendszerét, a misztériumokkal és az örökség helyek fejlesztésével pedig egyben javítja a környezet minőségét. Ennek alapján a kulturális örökség, ezen belül elsősorban az ott élő emberek elődeinek múltbeli életmódja, a körzet, település történeti fejlődése során kialakult értékei, kultúrája és az ezeket jelképező elemek örökség helyszíneinek, monumentumok és karakterek (*településszerkezeti elemek, terek és épületegyüttesek, jellemző táji elemek amelyek üzenettel bírnak és így védelemre, továbbélésre érdemesek, az új életkörülményekben is*).

A BAFT program előírja, hogy ki kell dolgozni az egyes kulturális körzetek önazonosság-jegyeit, a hagyományainak, gyökereinek ismeretére épülő XXI. századi identitását és ennek tartalmi és formai elemeit. Egyfajta nyilvánosság munkával (belső marketinggel), amely közösségi részvétel megszervezésével megindítja a gyökerek ismeretének szükségességével kapcsolatos felismerést, elő kell segíteni a térrész lakói gondolkodásmódjának "újrafelfedezését", és egyben a társadalmi innovációt, megújulást.

5 A VÁROSFEJLESZTÉS CÉLKITŰZÉSEI

Általános cél Gyömrő térségi potenciáljából - Budapest közelsége, kiváló térségi pozíció és megközelíthetőség, a Ferihegyi repülőtér közelsége - adódó sokrétű lehetőségek maximális kihasználása.

A városfejlesztés fő célkitűzése a **Gyömrőn élők életminőségének és környezetminőségének javítása**. E fő célkitűzés szem előtt tartásával a fejlesztés három fő pilléren nyugszik.

5.1 A VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERE

1. Az életminőség általános javítása

2. A városszerkezet továbbfejlesztése

- a) *Gyömrő sajátos adottságait hasznosító városfejlesztés, a közlekedési kapcsolatok optimalizálása*
- b) *Olyan városméret elérése, amely lehetővé teszi az ellátó műszaki és humán infrastruktúra méret-hatékony megújítását és fejlesztését*
- c) *Táji, természeti környezet értékeinek védelme, üdülési-turisztikai potenciáljának növelése*

3. A helyi gazdaság fejlesztése

- a) *A város térségi versenyképességének javítása*
- b) *A szabadidő-gazdaság fejlesztése*

5.1.1 Az életminőség általános javítása

A cél egyrészt kiterjed a már kialakult és benépesült lakóterületek közterületeinek fejlesztésére, másrészt része a városban jelentkező építési telkek és új lakások iránti igények kielégítése új lakóterületek kijelölésével, és azok színvonalas kialakításával. Összességében cél, hogy Gyömrőn a lakóterületek és az ott élőket kiszolgáló városi intézményrendszer és szolgáltatások olyan szintet érjenek el, hogy a város polgárai azt érezzék, jó lakni Gyömrőn.

Cél, hogy Gyömrő legyen nyitott az agglomerációs övezetre jellemző dinamikus növekedés befogadására, de a városnak elemi érdeke megtalálni a népességnövekedés és a még fenntartható módon üzemeltethető településméret között meglévő érzékeny egyensúlyt.

A tartósan növekvő tendenciát mutató lakónépesség helyben történő ellátását biztosítani képes intézményrendszer fejlesztés éppúgy célként fogalmazódik meg, mint az alapellátó illetve középfokú egészségügyi és oktatás-nevelési intézmények kapacitásbővítése és színvonalának emelése. A hivatali típusú ügyintézés és további szolgáltatások intézményei, köztük a postai szolgáltatások fejlesztése is kiemelt kérdés.

A városi környezetminőség megóvása, illetve fejlesztése, a környezetileg zavaró elemek csökkentése, az egészséges kertvárosi környezetminőség, a rendezett lakókörnyezet biztosítása együttműködve a betelepülő lakossággal, illetve az új ingatlantulajdonosokkal ugyancsak a középtávú cél részét képezi. Ide tartozik a közösség összekovácsolására alkalmas kulturális helyszínek gondozása és fejlesztése, illetve közösségi rendezvények szervezése, helybeni szórakozási, sportolási és rekreációs lehetőségek biztosítása is.

5.1.2 A városszerkezet továbbfejlesztése

5.1.2.1 Gyömrő sajátos adottságait hasznosító városfejlesztés, a közlekedési kapcsolatok optimalizálása

A területfelhasználás alakításában cél az olyan új funkciók illetve hasznosítás biztosítása, amelyek Gyömrő adottságainak jobb kihasználását teszik lehetővé. A város fejlesztésénél azon adottságok kihasználására kell törekednie a városnak, amelyek valamilyen szempontból kiemelik környezetéből és a térség más települései által nyújtott kínálatból. A térségben a fejlesztésre előkészített gazdasági területekből már ma is túlkínálat jelentkezik, ezért Gyömrőnek nem célszerű nagyszabású gazdasági területkijelölésbe kezdenie. A város természeti adottságainak, jó – és javuló - elérhetőségének bázisán nívós rekreációs fejlesztések előirányozása javasolt. Ennek megfelelően a városfejlesztési koncepció támogatja a közigazgatási terület nyugati részén golfpark és a hozzá kapcsolódó komplex rekreációs szolgáltatás létesítését.

A városszerkezet fejlesztésének másik sarkalatos kérdése a lakóterületek kiterjedésének növelése. Gyömrő kertvárosi lakókörnyezete és fővárosközeli fekvése kedvelt agglomerációs településsé tette a várost. A településen további igény jelentkezik új

lakóterületek kialakítására, ezzel kedvező életminőséget biztosító modern kertvárosi élettér megteremtésére. A lakóterületek kijelölését a városfejlesztési koncepció a vasúttól északra elterülő városrészben javasolja, a már kialakult kertvárosi lakóterületek nyugati irányú bővítésével. A fejlesztés vegyes területeket is magába kell, hogy foglaljon, a köz- és szolgáltató funkciók biztosítása érdekében.

Gyömrő városszerkezetének fejlesztési irányait a környező térségben a közelmúltban végbement szerkezeti átalakulás és új országos közlekedéshálózati elemek megjelenése, a város egyes területeinek használatában bekövetkező változások, harmadrészt pedig a belső városrészek tehermentesítésének szükségessége együttesen határozzák meg.

Az M0 keleti szektorának megvalósulása és az M4 autópálya fővárosközeli szakaszának átadása a térség közlekedési rendszerének átalakulását hozta, amely új helyzethez Gyömrőnek is alkalmazkodnia kell.

Legfontosabb cél, hogy a város (hosszabb távon) közvetlen M0 autópályakapcsolattal rendelkezzen. Ennek érdekében az M0 ecseri csomópontja és a város között útkapcsolat kiépítése indokolt.

A város belső területét terhelő átmenőforgalom városon kívülre helyezése érdekében külterületen vezetett Gyömrőt elkerülő út válik szükségessé. A városi elkerülő út a település nyugati határában tervezett golfpark számára is kapcsolatot biztosít mind a város, mind az autópályát érintve Budapest irányába. Az elkerülő út a várostól délre tervezett gazdasági területek megközelítését is biztosítja. A tehermentesítő út további településközi kapcsolatot is teremt Gyömrő számára. Új, Péteri irányú kapcsolat és észak felé 31. sz. főúti kapcsolat jön létre.

A közlekedési hálózat fejlesztése a város már beépült területén is cél. A fejlesztési koncepció előirányozza a városi gyűjtőúthálózat hiányzó elemeinek pótlását, a hálózat kiegészítését a területi fejlesztések megvalósulásával összehangoltan.

A város kötöttpályás közlekedési kapcsolatának fejlesztését célozza az új vasúti megálló létesítése a kialakult belterülettől északnyugatra tervezett jelentős beépítés, amelynek tényleges igénybevétele indokolttá teszi vasúti megálló kialakítását az új városrész kiszolgálására.

5.1.2.2 Olyan városméret elérése, amely lehetővé teszi az ellátó műszaki és humán infrastruktúra méret-hatékony megújítását és fejlesztését.

Mivel a város a folyamatban lévő fejlesztésekkel feléli intézményi tartalékait, az intézmények, az ellátórendszer zsúfoltak, túlterheltté válnak. Ezért az új fejlesztésekkel párhuzamosan új intézményi kapacitások kiépítése válik indokolttá, minden vonatkozásban. A meglévő és a tervezett új intézmények együttes kihasználásához indokolt a

lakónépesség mértéktartó további növelése. A népesség növekedés egyrészt a jelenlegi lakóterületek beépítési intenzitása növekedésével, másrészt új lakóterületek kijelölésével és fejlesztésével valósulhat meg.

(A lehetséges új lakóterület-fejlesztési területek közül a Kóczán I-II. terület „városias települési térség”-ként történő felhasználásának lehetőségét az agglomerációs törvény már tartalmazza, ezért annak beillesztése a településszerkezeti tervbe nem érinti a 3 %-os fejlesztési kontingenst.)

Az új lakóterületek méretének és lehetséges beépítési intenzitásának meghatározásánál figyelembe kell venni azt a követelményt, hogy a népességnövekedés ellátásához nélkülözhetetlen intézményi és műszaki infrastruktúra kapacitások kiépítése arányos és ütemezett legyen, a népességnövekedés pedig ne lépje túl a bővített intézményhálózat ellátó kapacitása határait.

A fejlesztésre vizsgált lakóterületek vonatkozásában meghatározásra került a területeken potenciálisan építhető lakások száma, illetve a fejlesztés megvalósítása után oda költöző népesség becsült nagysága. Ennek alapján a már folyamatban lévő lakóterület-fejlesztésekkel együtt - az új területeken a közepes beépítési intenzitást figyelembe véve - további mintegy 8 ezer fős népességtöbbséggel lehet számolni. Feltételezve, hogy a jelenlegi intézményhálózat még alkalmas a folyamatban lévő fejlesztések hatására megnövekvő népesség ellátására, a kapacitásbővítés szükségletét az új fejlesztési területek vonatkozásában kalkuláltuk.

Az alábbi táblázatok tartalmazzák a szükségessé váló intézményfejlesztések kalkulált nagyságrendjeit. A szükséges intézménykapacitások meghatározásával figyelembe lehet venni azt az agglomerációs sajátosságot, hogy a budapesti külső kerületek intézményei - különösen az onnan kiköltözők esetében - továbbra is szerepet játszanak az ellátásban. Figyelembe véve, hogy nem minden helyi lakos itt veszi igénybe az intézményi ellátást (pl. oktatás, stb.) akkor ezek az értékek mintegy 30%-al lehetnek kisebbek.

Lakóterületfejlesztésre vizsgált területek:

A fejlesztésre vizsgált területek igénybevételének lehetséges intenzitása, a fejlesztés hatására növekvő népességszám becsült nagysága				
1.	Meglévő északi lakóterület	~200 telek	300 lakás	700-800 fő

2.	Kóczán 1	~250 telek	800 lakás	1600-1800 fő
3.	Kóczán 2	85 hektár	2650 lakás	5800-6500 fő
4.	Péteri út melletti ter.	13 hektár	350 lakás	800-900 fő
	Összesen az intézményekre jut	70 ha új ter. + a meglévők	~9000-10000 fő	

Az új területekre költöző népesség ellátásához szükséges intézmények szükséges kapacitása:

Intézmények	Számított igény 1000 fő népesség- növekedésre	~9000-10000 főre	30%-kal csökkentett érték
Oktatási és művelődési:			
Óvoda	40 fh	~360-400 fh	~250-280 fh
Általános iskola	4 tt	~36-40 tt	~25-28 tt
Gyógyped. iskola	0,17 tt	~1,5-1,7 tt	~1,0-1,2 tt
Gimnázium,	28 fh	252-280 fh	176-196 fh
Szaktunoképző	24 fh	216-240 fh	152-168
Egészségügyi és szociális:			
Bölcsőde	20 fh	180-200 fh	140 fh
Családi orvos	0,43 mh	~4 mh	2,8 mh
Gyermekorvos	0,16 mh	~1,5 mh	~1 mh
Fogorvos	0,33 mh	~3 mh	~2 mh
Gyógyszertár		~1 gy.tár	~1 gy.tár
Szakorvosi rendelő	0,85 mh	~8 mh	5,6 mh
Öregek napközi otthona	6 fh	55-60 fh	39-42 fh

Összességében a kalkulált intézményfejlesztések megvalósításához *(az új lakóterület-fejlesztéshez kapcsolódóan)* mintegy 5 hektár terület biztosítása szükséges. Ha ez a helybiztosítás a tervezett lakóterületek kiterjedése rovására történik, az Önkormányzat és a területfejlesztő között kötendő „településrendezési szerződés” előkészítése során vizsgálendő annak lehetősége, hogy az intézmények helybiztosításáért és azok megvalósításának fejében az Önkormányzat támogatja a beépítés intenzitásának arányos emelését olyan mértékig, amely nem jár a fejlesztési területekre előirányzott népességszám növelésével.

5.1.2.3 Táj, természeti környezet értékeinek védelme, üdülési-turisztikai potenciáljának növelése

A városszerkezet fejlesztésének részét képezi a külterület biológiailag aktív, növényzettel borított területének megtartása és védelme. A Budapesti agglomeráció intenzív beépítéssel jellemzett térségében felértékelődik a jobbra káros beavatkozásoktól mentes állapotban megőrződött természeti környezet. Gyömrőn cél a természeti környezet, a kedvező táji adottságok megőrzése, megőrizve fejlesztése.

A városfejlesztés céljai között szerepel a helyben elérhető életminőség javítása, illetve a szabadidő-gazdaság fejlesztése, amely célok elérésének sarkalatos pontja a város ökológiailag értékes területeinek védelme. Gyömrő idegenforgalmi kínálatában ma meghatározó Tófürdő mellett a tervezett Golfpark megvalósítása is akkor válhat jövedelmező turisztikai kínálati elemmé, ha az azt körülvevő környezet is vonzó, szennyező forrásoktól mentes és attraktív. A természetközeli (lovas-, kerékpáros) turizmus fejlesztése is akkor lehet eredményes, ha Gyömrő megőrzi és fásítással, erdőtelepítéssel fejleszti természeti környezete minőségét. E célkitűzés összhangban van a Monori kistérség „A természeti értékeinek” megóvása” alprogramjával.

5.1.3 A helyi gazdaság fejlesztése

A városfejlesztési cél kapcsolódik a Monor és térsége területfejlesztési koncepció és program 3. „A kistérség gazdaságfejlesztésének megalapozása” megnevezésű stratégiai programpontjához.

5.1.3.1 A város térségi versenyképességének javítása

Rövid távon nem látszik célszerűnek, hogy középtávon Gyömrő beszálljon abba a versenybe, ami a térség önkormányzatai között a logisztikai- gazdasági területek korlátlan bővítése érdekében folyik. *(Erre az agglomerációs korlátozások miatt nincs is lehetősége.)* Ferihegy térségében ugyanis meghaladja a 2000 hektárt a jóváhagyott településrendezési tervekben e célra tervezett terület, melyek fejlesztésében erőteljes versenyhelyzet alakul ki.

Ugyanakkor az agglomerációs törvény módosítása után *(amennyiben az adózási szabályok változatlanok martadnak)* a város érdekeltté válhat olyan gazdasági területfejlesztésben, amely kihasználja e területek kedvező megközelítéséből adódó potenciálokat, bővíti a

városfejlesztés és üzemeltetés helyi forrásait és funkciójában összeegyeztethető a tervezett és támogatott lakó és a rekreációs funkciókkal.

A helyi gazdaság fejlesztéséhez középtávon szükségessé válik *(az agglomerációs fejlesztési keretbe beilleszthető mértékű)* területbővítés. Az I. ütemben ebben a vonatkozásban elsősorban közlekedési és kereskedelmi-gazdasági célú fejlesztések helybiztosítására van lehetőség.

A Képviselő Testület döntött az első ütemben támogatható fejlesztésekről. Ez azért fontos, mert így a településfejlesztési koncepció részleteinek kimunkálásával párhuzamosan a rövid és középtávú területfejlesztések előkészítése, továbbá a településszerkezeti tervi módosítások és a szabályozási tervek kidolgozása - a terület fejlesztőivel a fejlesztés megvalósítása feltételrendszeréről kötendő „településrendezési szerződés” előkészítésével párhuzamosan - megindulhat.

A fejlesztési területek szabályozási terveinek későbbi jóváhagyását minden esetben meg kell, hogy előzze az Önkormányzat és a területfejlesztők között kötendő településrendezési szerződés aláírása. Ez biztosítja, hogy a város, az itt élők és az ideköltöző polgárok érdekei érvényesülnek a fejlesztések megvalósulása során.

5.1.3.2 A szabadidő-gazdaság fejlesztése

A fejlesztés e vonatkozásban Gyömrő főváros-környéki fekvéséből, a Ferihegyi repülőtér közelségéből a kedvező megközelítésből, valamint a területek rekreációra való alkalmasságából adódó potenciálokra építhet. A rekreációra tervezhető területek jellemzően olyan - *beépítésre nem szánt, tehát összességében 2 %-ot meg nem haladó beépítettségű* - különleges rendeltetésű területek, amelyek kijelölését az agglomerációs törvény sem korlátozza, inkább támogatja. *(E célra Gyömrőn hosszú távon több mint 450 hektár áll rendelkezésre, amely lehetővé teszi egymáshoz kapcsolódó, egymás pozícióját támogató fejlesztések megvalósítását.)*

A Gyömrőn tervezett rekreációs fejlesztések kulcsfontosságú eleme a Golfpark és a hozzá kapcsolódó üdülőfalu. A rendelkezésre álló kb. 450 hektár fejlesztési terület lehetővé teszi az ütemezett megvalósítást és a terület egyben, elválasztó elemek nélkül is kezelhető. A golfpálya céljára előirányzott több mint 200 ha terület nemzetközi szinten is kiemelkedő, 27 vagy akár 36 lyukas pálya kialakítását is lehetővé teszi. Az üdülőfaluban kialakítható

lakóegységek üdülönépességet jelentenek, ezért a város intézménykapacitás bővítésénél nem kerültek beszámításra.

A város lakóterületei környezetminőségének javítását és a rekreációs célú fejlesztések környezetfejlesztését egyaránt szolgálják azok a zöldövezeti fejlesztések (*tervezett erdősítések*), amelyek a térség biológiai aktivitásértéke fenntartása érdekében is szükségesek.

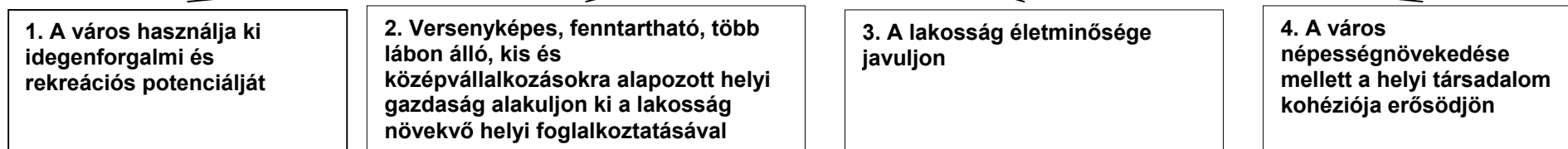
A város lakóterületének élhetőségét, a forgalom csendesítésének lehetőségét kell szolgálni a településszerkezeti terv felülvizsgálata keretében kidolgozandó közlekedési hálózat szerkezetfejlesztési javaslatoknak is. Fentiek illeszkednek a kistérség idegenforgalmi potenciál növelését célzó stratégiai programjához.

6 AZ INTEGRÁLT VÁROSFÉJLESZTÉSI STRATÉGIA - TERVEZETT - CÉLRENDSZERE

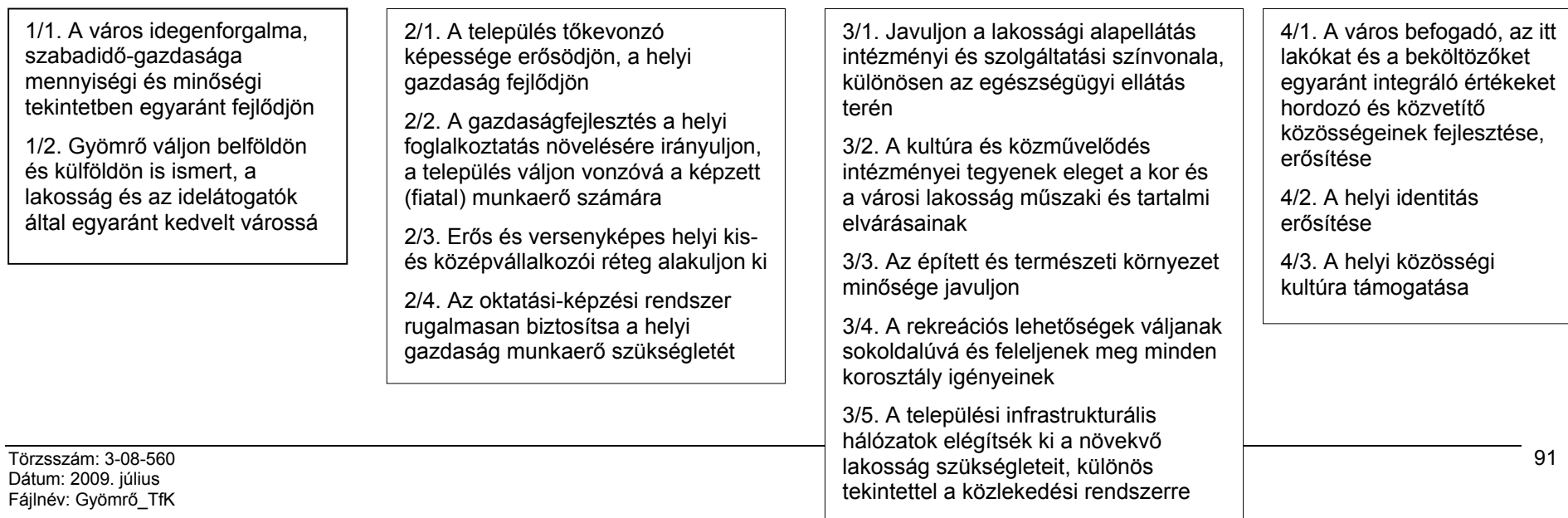
Jövőkép:

Gyömrő vonzó kisvárossá fejlődik, megtartva kertvárosi karakterét, fenntartható magas életminőséget, lakó- és munkahelyet nyújt a helyi és térségi lakosság számára, erősíti központi szerepkörét, Budapest délkeleti előterében idegenforgalmi és rekreációs szerepet tölt be.

Átfogó célok:

Specifikus célok:

6.1 HOSSZÚ TÁVÚ (15-20 ÉVES) ÁTFOGÓ CÉL

Gyömrő vonzó kisvárossá fejlődik, megtartva kertvárosi karakterét, fenntartható magas életminőséget, lakó- és munkahelyet nyújt a helyi és térségi lakosság számára, erősíti központi szerepkörét, Budapest délkeleti előterében idegenforgalmi és rekreációs szerepet tölt be.

6.2 KÖZÉP TÁVÚ (7-8 ÉVES) TEMATIKUS CÉLOK

I. A város használja ki idegenforgalmi és rekreációs potenciálját

Magyarországon az idegenforgalom dinamikusan fejlődő gazdasági ágazat, mely sok kiaknázatlan területtel rendelkezik. Az utóbbi években a kevésbé frekvenciált helyek és a turizmus új formái iránt is nőtt a kereslet. Gyömrő kedvező környezeti adottságai, nagy összefüggő zöldfelületei, a környék egyedüli igényesen kiépített élővízi strandolási lehetősége, másrészt az aktív szabadidő eltöltésének számos változata és a kulturális programok jelentős turisztikai adottságnak tekinthetők. A városfejlesztés kiemelt fontosságú pillére lehet a szabadidő-gazdaság fejlesztése, mely Gyömrő főváros-környéki fekvéséből, a kedvező megközelítésből, valamint a területek rekreációra való alkalmasságából adódó potenciálokra építhet.

A jelenleg még kiaknázatlannak számító termálvízkészlet későbbi hasznosítása, és a szabad területek rekreációs hasznosítása, valamint a rendezvényturizmus bővítése a város idegenforgalmi vonzerejét mindenképpen növelhetné. Fontos a meglévő kínálat fejlesztése és bővítése, valamint minőségi javítása, másrészt pedig a megélenkülő idegenforgalmi érdeklődésre alapuló háttér-infrastruktúra (pl. szállás- és vendéglátó kapacitás) bővítése. Mindez hozzájárul a térség ismertségének és jó hírének növeléséhez, ami más ágazatokra is pozitív hatással lehet.

Gyömrő mindezért a következő célokat tűzi ki:

- A város idegenforgalma, szabadidő-gazdasága mennyiségi és minőségi tekintetben egyaránt fejlődjön,
- Gyömrő váljon belföldön és külföldön is ismert, a lakosság és az idelátogatók által egyaránt kedvelt várossá.

II. Versenyképes, fenntartható, több lábon álló, kis és középvállalkozásokra alapozott helyi gazdaság alakuljon ki a lakosság növekvő helyi foglalkoztatásával

Egy település fejlődését és versenyképességét több tényező is befolyásolja. Vannak, melyek adottságnak számítanak, így az nem, vagy csak korlátozottan változtatható meg (földrajzi

elhelyezkedés, a természeti adottságok stb.), másokra viszont számottevő hatást lehet gyakorolni, így azok fejleszthetők. Mindezek alapján Gyömrő számos fejlesztési lehetőséggel rendelkezik. Földrajzi fekvését és elérhetőségét tekintve kedvező adottságokkal bír, gazdasági súlya a térségben viszont kicsi, melyen azonban lehetősége van változtatni. Gyömrőnek a jövőben ezért kitűzött célja a település tökevonzó képességének erősítése és így a helyi gazdaság - elsősorban kis és középvállalkozások révén történő - dinamizálása. Ehhez a tudatos fejlesztéshez befektetők vonzására alkalmas fejlesztési területekkel rendelkezik.

A gazdaság fejlesztése ugyanakkor a helyi munkaerő foglalkoztatására kell, hogy alapuljon, mivel a lakosságszám folyamatosan emelkedik, az ingázók aránya viszont nem csökken. Gyömrő Budapest-függősége így több szempontból is csökkenne, melyből a város minden téren profitálna.

A helyi foglalkoztatás azonban csak akkor érhető el, ha a betelepülő és helyben levő vállalkozások számára megfelelő szinten képzett munkaerő áll rendelkezésre a városban. Ehhez szükséges a későbbiekben az oktatási-képzési rendszer összehangolása a befektetők igényeivel. A lakosság képzettségi szintjének emelkedésével nő az esély az új beruházások letelepedéséhez, akik munkaerő igényüket a városon belülről meg tudják oldani.

Gyömrő mindezt a következő célokat tűzi ki:

- A település tökevonzó képessége erősödjön, a helyi gazdaság fejlődjön
- A gazdaságfejlesztés a helyi foglalkoztatás növelésére irányuljon, a település váljon vonzóvá a képzett (fiatal) munkaerő számára
- Erős és versenyképes helyi kis- és középvállalkozói réteg alakuljon ki
- Az oktatási-képzési rendszer rugalmasan biztosítsa a helyi gazdaság munkaerő szükségletét

III. A lakosság életminősége javuljon

A lakosság életminősége több tényező függvénye, melyet az önkormányzat jelentősen befolyásolhat. A településen elérhető szolgáltatások mennyisége és minősége alapvetően meghatározza az életminőséget. Gyömrőn alapvető fontosságú a lakossági alapellátás intézményi és szolgáltatási színvonalának növelése. Mind az oktatás-nevelés, mind az egészségügyi ellátás terén egyre több, elsősorban kapacitásbeli hiányosság mutatkozik, melyre a lakosságszám dinamikus növekedése miatt a városnak komoly figyelmet kell fordítania. A város a folyamatban lévő fejlesztésekkel feléli intézményi tartalékait, az intézmények, az ellátórendszer zsúfoltak, túlterheltté válnak. Ezért az új fejlesztésekkel párhuzamosan új intézményi kapacitások kiépítése válik indokolttá, minden vonatkozásban. Fontos célnak tekinthető az olyan városméret elérése, amely lehetővé teszi az ellátó műszaki és humán infrastruktúra méret-hatékony megújítását és fejlesztését.

A népességnövekedéssel az infrastruktúra-hálózat fejlesztés terén is lépést kell tartani, ezen belül különösen a közlekedési rendszer fejlesztése igényel beavatkozást. A városban a távolságok egyre növekszenek, a belső közlekedés egyre nehezebb, a közlekedési hálózat szerkezetfejlesztése egyre sürgetőbb. Az utak állapota, a parkolók mennyisége, a járdák minősége és mennyisége, valamint a kerékpárutak és zebrák hiánya komoly problémaként jelentkeznek, ezek fejlesztése szükségszerű a település élhetőségének szempontjából.

Életminőséget befolyásoló tényezőnek tekinthetők a szabadidő hasznos eltöltésének városi lehetőségei is. Ennek intézményesített formái gyakran csak a fővárosban érhetők el, pedig helyben egyre nagyobb igény mutatkozik a kulturális és az aktív, egészséges életmódot segítő szolgáltatásokra. A helyi kulturális gazdaság fejlesztése iránti igény Gyömrőn számtalan fejlesztési lehetőséget ad, az intézményi háttér mind műszaki, mind tartalmi szempontból eleget kell, hogy tegyen az elvárásoknak.

Gyömrőnek ki kell használni és bővítenie szükséges a rekreációs lehetőségeit. E potenciálokat sokoldalúvá kell tenni, mely minden korosztály igényeit kielégíti.

A város lakosságának életminőségét sok esetben tükrözi a városkép is, éppen ezért fontos nagyobb hangsúlyt fektetni az épített és a természeti környezet megóvására is.

Gyömrő mindezért a következő célokat tűzi ki:

- Javuljon a lakossági alapellátás intézményi és szolgáltatási színvonala, különösen az egészségügyi ellátás terén
- A kultúra és közművelődés intézményei tegyenek eleget a kor és a városi lakosság műszaki és tartalmi elvárásainak
- Az épített és természeti környezet minősége javuljon
- A rekreációs lehetőségek váljanak sokoldalúvá és feleljenek meg minden korosztály igényeinek
- A települési infrastrukturális hálózatok elégítsék ki a növekvő lakosság szükségleteit, különös tekintettel a közlekedési rendszerre

IV. A város népességnövekedése mellett a helyi társadalom kohéziója erősödjön

Gyömrő vonzó kertvárosnak számít az agglomerációban, lakosságszáma így elsősorban a beköltözők magas száma miatt rohamosan nő. Ennek következtében a társadalom összetétele igen gyorsan változik, s meglehetősen vegyes, ezért a városfejlesztésnél a közösségfejlesztésre, a helyi identitás erősítésére is kiemelt figyelmet kell fordítani. A települési értékek, történelmi események, vagy neves személyek, szimbólumok, melyek megkülönböztetik a települést, olyan értéket képviselnek, mely elősegíthetik e célt.

A település lakosai közötti összetartás szintén hozzájárul helyi identitás erősítéséhez. Ehhez közösségfejlesztésre, programokra van szükség. Amennyiben egy településen létrejön a lakosság belső integrációja, akkor az ott élők is jobban érzik magukat és képesek, sőt akarnak is tenni a településükért, hozzájárulva annak fejlődéséhez.

Gyömrő mindezért a következő célokat tűzi ki:

- A város befogadó, az itt lakókat és a beköltözőket egyaránt integráló értékeket hordozó és közvetítő közösségeinek fejlesztése, erősítése
- A helyi identitás erősítése
- A helyi közösségi kultúra támogatása

6.3 HORIZONTÁLIS CÉLOK/ ELVEK

Gyömrő város fejlesztési céljai mellett öt olyan horizontális cél került meghatározásra, amelyek a beavatkozások megvalósításánál kiemelkedően fontos szempontot jelentenek. Az egyes horizontális fejlesztési célok súlya a tervezés különféle szintjein és a témaköröknek megfelelően változó mértékű. A célok elérésének érvényesítésével a program igazodik az EU, az Új Magyarország Fejlesztési Terv, az Közép-magyarországi régió fejlesztési prioritásaihoz, amivel a 2007-2013-as programozási időszakban elősegíti a sikeres pályázati szereplést. A célok a következők:

Gazdasági versenyképesség és foglalkoztatás elősegítése - Lisszaboni elvek

Gyömrő gazdaságának egy minőségorientált fenntartható pályára kell állnia, régiós és hazai szinten is fokoznia kell versenyképességét. A versenyképesség fontossága egyaránt érinti a program által megcélzott befektetővonzó képesség erősítését és a külső befektetőktől függetleníthető helyi gazdasági tevékenységeket, például a szolgáltató-ellátórendszereket, szabadidő-gazdaságot és rekreációt.

A városban a foglalkoztatás kérdése kevésbé a munkanélküliség kapcsán kerül előtérbe, sokkal inkább annak strukturális problémái miatt. A munkaerőpiac és a gazdasági igények harmonizációja a versenyképességet is erőteljesen befolyásoló tényezők, tehát minőségi (strukturális) fejlesztések ezen a területen is elengedhetetlenek.

Az elv érvényesítése különösen fontos a gazdaságilag jelenleg vezető pozícióban lévő Közép-magyarországi régióban, ahol a kiterjedő országos és nemzetközi közúthálózati fejlesztések nyomán más területek is hasonló, vagy még kedvezőbb közlekedésföldrajzi helyzetbe kerülnek, ezáltal csökkentve Gyömrő egyedi adottságainak jelentőségét.

Partnerség

A partnerség és hálózatépítés az önkormányzat, a város intézményei, vállalkozói és civil szervezetei közötti fokozódó együttműködést és a fejlesztéssel kapcsolatos tennivalókban történő szerepvállalás megszervezését jelenti. A stratégiai és operatív programba foglalt

közép- és hosszútávú térségfejlesztésre vonatkozó elképzelések megvalósítása az érintettek összehangolt önkéntes és felelős részvételével zajlik.

Működési, pénzügyi és környezeti fenntarthatóság - Göteborgi elvek

A tervezési dokumentumban feltüntetett intézkedések és tevékenységek projekteknél megjelenő megvalósításának feltétele, hogy azok a komplex fenntarthatóság alapfeltételeinek megfeleljenek. Ennek érdekében az egyes intézkedéseket, tevékenységeket és projekteket fejlesztési tervekkel, illetve megvalósíthatósági tanulmányokkal és hatásvizsgálatokkal kell alátámasztani. A fejlesztések fenntarthatósági szempontjai közül a környezeti aspektus komoly jelentőséget képvisel Gyömrőn. Ennek figyelembevételével hozzájárul a városban az élhető környezet megteremtéséhez, valamint a főváros és agglomerációja körül kialakult rekreációs zóna minőségének és vonzerejének javításához.

A természeti és épített környezet olyan fejleszthető adottságai a városnak, amelyek potenciálisan hozzájárulnak a gazdasági versenyképesség fenntartható fejlesztéséhez.

Amíg az egészséges életfeltételek biztosítása, azaz az élhető környezet kialakítása és fenntartása elsősorban konkrét településfejlesztési programok megvalósításával biztosítható, addig a környezet és természetvédelmi szempontok érvényesülése horizontális programelem. A mindenkori vezetők felelőssége, hogy a meghozott döntések, a támogatott beruházások, kiadott engedélyek kapcsán mérlegeljék azok természeti és települési környezetre gyakorolt hatásait, vagy akár az általuk irányított szervezet működésében érvényesítsék ezeket az elveket.

Esélyegyenlőség

A programalkotás fontos tervezési kérdése, hogy a stratégiában megvalósításra javasolt tevékenységek végrehajtása miként járul hozzá a különféle társadalmi csoportok érdekeinek érvényre juttatásához, a megvalósuló létesítmények, szolgáltatások, lehetőségek hozzáférhetőségének biztosításához.

Alapkérdés, hogy a város minden lakosa egyforma eséllyel érje el a különböző szolgáltatásokat, tehát kortól, nemtől, egészségi állapottól függetlenül részesüljön azokból, elősegítve ezzel a hátrányos helyzetű csoportok (pl. roma népesség, fogyatékkal élők) integrációját.

Helyi demokrácia erősítése

A helyi demokrácia erősödése a döntéshozatalban és a döntésvégrehajtásban is feltételezi a lehető legszélesebb körű társadalmi részvételt. Jelenleg a társadalmi részvétel intenzitása messze elmarad a lehetőségektől és nagyrészt az erősebb, országos hálózattal rendelkező civil szerveződések tevékenységében nyilvánul meg. Az elmúlt 10-15 esztendőben a civil szféra professzionalizálódásának vagyunk tanúi országos szinten, ugyanakkor ezen folyamat

látványos erősítésére van szükség a kisebb közösségek esetében. A civil szféra által végzett közösségfejlesztés erősíti az állampolgárok településfejlesztésben betöltött lehetséges szerepének megerősödését.

A városi stratégiai programozás szintjén a civil szféra erősítése az alulról építkező kezdeményezések, csoportosulások elvi és gyakorlati (infrastrukturális) támogatását jelenti. A város feladata a civilek képviselőitnek biztosítása Gyömrő fejlesztési vonatkozású döntéseinek meghozatalában.

A döntéshozatal mellett a program, illetve projektvégrehajtások esetében is javasolt a társadalmi részvétel lehetőségének biztosítása. Ez elsősorban azt jelenti, hogy a helyi társadalomnak lehetőséget kell biztosítani a jelenlétre a projektciklus minden szakaszában. Ezáltal is hatékonyabb lesz az eredmények gyors integrálása a helyi társadalom mindennapi életébe, illetve eredményesebbé válik az esetleges negatív hatások kezelése is.

6.4 A CÉLOK ELÉRÉSÉNEK VÁRHATÓ HATÁSAI

A városfejlesztési koncepció részeként megfogalmazott célok elérésének hatásaként a település funkcióinak erősödésével gazdasági-társadalmi alapjellemezői pozitív irányban változnak. Megindul egy felértékelődési folyamat. A célok teljesülését elősegítő, tervben szereplő beavatkozások sikere számos külső tényező függvénye. A program elemek és kedvező külső tényezők megvalósulásával tud a leghatékonyabban megvalósulni a város célrendszerében megfogalmazott jövőkép.

A célok elérésének elsődleges hatásai közvetlenül a városban jelentkeznek. A népességnövekedés miatt a növekvő szükségleteket mind hatékonyabban kielégítő infrastruktúrális és intézményi ellátottság a város „élhetőségét” növeli, javítja.

A város gazdasága a növekvő számú, egyre magasabb hozzáadott értéket termelő vállalkozás tevékenységével növekvő pályára áll. Tevékenységük hatásaként eddig kevésbé kihasznált helyi energiák kerülnek mozgósításra (szolgáltatások, turizmus).

A gazdasági vonatkozású célok teljesülésének hatásaként megváltoznak a helyi munkaerő-piaci igények, ami hozzájárul a város munkaerő-megtartó és vonzó képességének javulásához. A fő társadalmi hatás a munkaerő-piaci helyzet megváltoztatásából eredeztethető elsősorban. A helyi társadalom demográfiai és társadalmi státuszban kifejeződő összetétele javulásnak indul.

A célok teljesülésének végső hatása a város relatív helyzetének, megítélésének megváltozásában jelentkezik. Gyömrő megerősödött mikrotérségi funkciókkal a megye és a régió városhálózatában a jelenleginél kiemeltebb státuszba kerül.